

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 7-8 marca 2014 r. na kierunku „administracja” prowadzonym na Wydziale Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie na poziomie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, pierwszego stopnia, o profilu ogólnoakademickim

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący:

dr hab. Paweł Chmielnicki - członek PKA,

dr hab. Grzegorz Smyk – ekspert PKA,

dr Zbigniew Markwart – ekspert PKA,

Mgr Artur Gawryszewski – ekspert formalno – prawny,

Justyna Rokita – przedstawiciel PSRP.

Krótką informacja o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku „administracja” prowadzonym na Wydziale Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Wizytacja została poprzedzona zapoznaniem się przez członków Zespołu Oceniającego PKA z Raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału zadań w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji członkowie Zespołu spotkali się z Władzami Uczelni i Wydziału, poddali analizie dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez Władze Uczelni i Wydziału, otrzymali dodatkowo zamówione dokumenty, przeprowadzili hospitacje zajęć dydaktycznych, spotkali się z pracownikami Uczelni odpowiedzialnymi za poszczególne zadania związane z jakością kształcenia na ocenianym kierunku, a także z kadrą akademicką i studentami kierunku „administracja”. Ocenie poddano również wylosowane prace dyplomowe, opinie promotorów, recenzje wraz z dokumentacją przebiegu egzaminu dyplomowego.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA. Członkowie ZO spotkali się z życzliwym i profesjonalnym przyjęciem. Władze Uczelni i Wydziału udzielały niezwłocznie wszelkich potrzebnych informacji, zapewniały możliwość nieskrępowanego wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem wizytacji. Organizacja spotkań z przedstawicielami Uczelni, pracownikami i studentami stała na w pełni satysfakcjonującym poziomie.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1) Czy koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki?

Wydział Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie został utworzony z dniem 1 października 2007 roku. Wydział posiada uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku „administracja” oraz studia jednolite magisterskie na kierunku „prawo”.

Misja Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie jest określona bardzo szeroko. Obejmuje prowadzenie badań, które przyczynią się do rozwoju nauki, jak również przygotowanie kompetentnych kadr dla polskiej i światowej gospodarki opartej na wiedzy, wykształconych zgodnie z realnymi potrzebami rynku pracy przy aktywnym udziale przedsiębiorców w procesie kształcenia, ośrodków naukowo-badawczych oraz innych instytucji otoczenia uczelni przy zapewnieniu równego dostępu do wiedzy dla zróżnicowanych grup społecznych. Również misja Wydziału Prawa i Administracji została ujęta w uniwersalne, pojemne pod względem desygnatów sformułowania, takie jak: „przygotowanie profesjonalnych, etycznych kadr na stanowiska w organach sprawiedliwości, ochrony i pomocy prawnej, korporacjach prawnych, administracji publicznej, strukturach UE, sektorze prywatnym i jednostkach prowadzących działalność gospodarczą w Polsce i UE”. W ramach wizji rozwoju Uczelni, Wydział Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie został określony jako podmiot tworzący wiedzę i upowszechniający ją, który nie ma być tylko szkołą prawa, ale przede wszystkim szkołą prawników i administratywistów. Do tak określonych misji: Uczelni oraz Wydziału Prawa i Administracji, ma nawiązywać koncepcja kształcenia na kierunku administracja, zgodnie z którą dążeniem Uczelni jest kształcenie uniwersalne, łączące wiedzę zawodową z wiedzą ogólną o charakterze metodologicznym i teoretycznym. Realizacja takiej koncepcji kształcenia ma być dokonywana przez badania naukowe prowadzące do poszerzenia wiedzy w poszczególnych obszarach i dziedzinach nauk, jak i dyscyplinach naukowych, kształcenie wysokokwalifikowanych kadr w obszarze nauk społecznych, w tym dziedzinie nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych dla różnych instytucji sektora publicznego i prywatnego, podejmowanie starań, aby w środowisku Uczelni panował kult prawdy i sumiennej pracy oraz atmosfera wzajemnej życzliwości, wychowanie studentów w duchu poszanowania prawa, demokracji i odpowiedzialności za rozwój społeczeństwa i państwa.

Do założeń definiujących misję Uczelni nawiązują ustalenia strategii Wydziału Prawa i Administracji WSiFiZ, przyjętej zarządzeniem Dziekana Wydziału nr 1/05/13 z dnia 24 maja 2013 r. Spośród kilkunastu celów strategicznych, przypisanych Wydziałowi do osiągnięcia, zwracają uwagę cele związane bezpośrednio z koncepcją kształcenia na kierunku „administracja”, w szczególności:

— nawiązywanie i utrzymywanie relacji z otoczeniem obejmujące: budowanie trwałych więzi między Wydziałem a organami wymiaru sprawiedliwości, środowiskiem prawniczym i instytucjami publicznymi, kształtowanie pozytywnego wizerunku Wydziału, rozwój bezpłatnych porad prawnych w ramach Studenckiej Poradni Społeczno-Prawnej „Klinika Prawa” organizowanej na Wydziale.

— umiędzynarodowienie kształcenia, poprawę jego jakości na kierunku prawa i administracji, dalszy rozwój studiów na kierunku administracja II stopnia

— stworzenie specjalistycznej sali na potrzeby zorganizowania „sali sądowej”, w której studenci Wydziału Prawa i Administracji będą w ramach zajęć brali udział w symulacji rozpraw sądowych odgrywając role pełnomocników uczestników procesu cywilnego, karnego i procedury sądowo-administracyjnej na podstawie przygotowanych kasusów, opracowywać strategię prowadzenia spraw czy przygotowywać pisma procesowe.

— poprawa warunków studiowania poprzez prowadzenie niektórych zajęć w formie e-learningu;

— internacjonalizacja oferty edukacyjnej polegająca na stworzeniu systemu motywacyjnego dla realizacji wspólnych programów nauczania z uczelniami zagranicznymi oraz rozwijanie idei wykładów ogólnouczelnianych w językach obcych.

— uczenie studentów sposobów samodzielnego wydobycia z gęstwiny szczegółowych regulacji społeczno-prawnych właściwych rozwiązań oraz umiejętności widzenia ich w szerszej, ogólniejszej perspektywie. Poszerzanie horyzontów myślowych studentów, by absolwenci prawa i administracji traktowali prawo jako sztukę stosowania tego co dobre i słuszne: *artis boni et aequi* i byli gotowi do urzeczywistniania prawa w środowisku działania, szerząc kulturę prawną w społeczeństwie.

— przygotowanie prawników i administratywistów do stanowienia i stosowania prawa w sposób gwarantujący ochronę praw człowieka w demokratycznym państwie prawa.

Jak podniesiono w raporcie samooceny, realizacji tych celów służą m.in. „radikalne zmiany”, jakie „... wprowadzono w roku akademickim 2013/2014. Podstawowa idea przyświecająca tym zmianom to pozbawienie programów studiów na kierunku administracja treści zbędnych, tj. bezwartościowych, przestarzałych z punktu widzenia wymagań pracodawców, a z drugiej strony umożliwienie kształcenia studenta w indywidualnym procesie, wychodzącym naprzeciw jego zainteresowaniom zawodowym i talentom”.

Dokonując porównania wskazanych wyżej elementów misji Uczelni i strategii rozwoju Wydziału z *de iure* złożonymi oświadczeniami woli organów Uczelni i Wydziału, co do nazwy i afiliacji kierunku, efektów, programów i planów kształcenia, czyli elementów składających się na sposób realizacji przyjętej koncepcji kształcenia można stwierdzić, co następuje.

Nazwa kierunku („administracja”) niewątpliwie koresponduje z koncepcją kształcenia, pozostaje adekwatna do efektów kształcenia, które obejmują w przewarżającej mierze efekty związane z wiedzą opartą m.in. o nauki prawne oraz o nauki społeczne. Efekty kształcenia są nakierowane na wyposażenie absolwenta w wiedzę, umiejętności i kompetencje adekwatne w wypadku podjęcia semantycznej próby denotacji wyrażenia „administracja.

Nieco inaczej przedstawia się kwestia afiliacji kierunku do obszaru kształcenia, dziedzin i dyscyplin naukowych. Zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2011 r. Nr 243, poz. 1445 ze zm.), jednostka organizacyjna uczelni może prowadzić studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, jeżeli spełnia m.in. następujące warunki:

- 1) określiła nazwę kierunku studiów adekwatną do efektów kształcenia, poziom i profil kształcenia oraz formę studiów;
- 2) wskazała związek kierunku studiów ze strategią rozwoju, w tym misją uczelni;
- 3) przyporządkowała kierunek studiów do obszaru lub obszarów kształcenia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz wskazała

dziedziny nauki lub sztuki i dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów.

Konkretyzacja przepisu punktu 3 cytowanego paragrafu nastąpiła na mocy uchwały nr 3/2011 Rady Wydziału Prawa i Administracji WSiF w Warszawie z dnia 1 października 2011 r. W myśl § 1 tej uchwały, kierunek „administracja” przypisany jest do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk prawnych, dyscyplin: nauki o administracji, prawo, ekonomia, nauki o polityce, historii i zarządzania. Zatem, Rada Wydziału wskazała jako wiodące dyscypliny, do których odnoszą się efekty kształcenia, obok dyscyplin z dziedziny nauk prawnych, także dwie dyscypliny z dziedziny nauk ekonomicznych, jedną z dziedziny nauk społecznych (nauki o polityce) oraz jedną z obszaru nauk humanistycznych, z dziedziny nauk humanistycznych (historia). Należy tu nadmienić, że raport samooceny pozostaje w sprzeczności ze stanem prawnym ustalonym przez ZO w trakcie wizytacji, gdyż stwierdzono w nim, *in extenso*: „Kierunek studiów administracja należy do obszaru kształcenia nauki społeczne, dziedziny nauk prawnych w dyscyplinie naukowej nauki o administracji” – co nie odpowiada treści cytowanej uchwały.

Wskazanie dyscyplin do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów nie jest zabiegiem tylko formalnym, ale rodzi doniosłe konsekwencje: jest pierwszym oświadczeniem woli, jakie konstytuuje koncepcję kierunku. Stanowi deklarację co do tożsamości kierunku, co do charakteru wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, jakie może uzyskać absolwent kierunku. Według oświadczenia woli Rady Wydziału, efekty kształcenia związane z dyscyplinami: ekonomia, nauki o zarządzaniu, nauki o polityce i historia powinny stanowić znaczącą część efektów kształcenia określonych dla kierunku. Powstaje w związku z tym dysharmonia pomiędzy w/w oświadczeniem woli Rady Wydziału, a przyjętymi efektami, planami i programami. Na – łącznie – 60 oferowanych zajęć, efekty z dziedziny nauk ekonomicznych realizowane są na nie więcej niż 5 zajęciach (przedmiotach), elementy historii pojawiają się tylko na 2 zajęciach („Historia filozofii” i „Historia administracji”), przy czym w obu wypadkach są to zajęcia opierające efekty na innych dyscyplinach (na filozofii i na naukach o administracji), niż dyscyplina „historia” należąca do obszaru nauk humanistycznych.

Należy zatem stwierdzić, iż o ile wskazanie - jako dyscyplin, na których budowane są efekty kształcenia dla kierunku - „prawa” i „nauk o administracji” jest w pełni uzasadnione, gdyż efekty i zajęcia oparte na tych dyscyplinach stanowią „miażdżącą większość” efektów i zajęć oferowanych na ocenianym kierunku, to wskazanie w w/w uchwale RW pozostałych dyscyplin już uzasadnione nie jest, gdyż efekty i zajęcia oparte na tych dyscyplinach (ekonomia, nauki o polityce, historia, zarządzanie) stanowią bardzo niewielką część oferty edukacyjnej kierunku. W szczególności, za błąd oświadczenia woli należy uznać wskazanie dyscypliny „historia” (a przez to – przyporządkowanie kierunku do obszaru nauk humanistycznych), do której nie odnoszą się praktycznie żadne efekty, ani zajęcia (poza w/w). Teza ta znajduje potwierdzenie w wyjaśnieniach złożonych ZO przez Dziekana Wydziału, który podniósł, iż intencją uchwałodawcy było zaakcentowanie realizacji, w ramach kierunku, treści związanych z historią administracji (czyli z wiedzą klasyfikowaną jako część dyscypliny „nauki o administracji”), a nie z dyscypliną „historia” należąca do obszaru nauk humanistycznych.

Pozostawiając na boku kwestię prawidłowości przyporządkowania kierunku do obszaru, dziedzin i dyscyplin należy stwierdzić, iż koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku oparta jest o tradycyjną koncepcję kształcenia na kierunku „administracja” realizowaną w minionych dekadach, a zatem z bardzo wyraźną przewagą kształcenia w zakresie wiedzy prawniczej. Wzbogacenie oferty edukacyjnej o elementy oparte na innych dziedzinach nauk, zakładane w strategii rozwoju Wydziału („...uczenie studentów sposobów samodzielnego wydobywania z gęstwiny szczegółowych regulacji społeczno-prawnych

właściwych rozwiązań oraz umiejętności widzenia ich w szerszej, ogólniejszej perspektywie”, „poszerzanie horyzontów myślowych studentów...”) jest stopniowo wdrażane, ale nie znalazło jeszcze szerokiego odzwierciedlenia w planach i programach studiów. Niemniej, choć ambitne założenia strategii Wydziału nie zostały jeszcze w pełni wdrożone (obowiązują dopiero niecały rok), należy podkreślić, iż realizowana obecnie koncepcja kształcenia jest koncepcją spójną, sprawdzoną, opartą na wypracowanych przez lata standardach edukacyjnych właściwych dla kierunku „administracja”. Jako taka, wpisuje się zatem w misję Uczelni i strategię Jednostki, które – jako podstawowe cele działania – przyjmują, na najbardziej ogólnym poziomie, „kształcenie wysokokwalifikowanych kadr w obszarze nauk społecznych, w tym dziedzinie nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych dla różnych instytucji sektora publicznego i prywatnego”.

Z powyższych względów, ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki jest zatem pozytywna.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Jak już wspomniano, koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku oparta jest o tradycyjną formułę kształcenia na kierunku administracja realizowaną w minionych dekadach, a zatem z bardzo wyraźną przewagą kształcenia w zakresie wiedzy prawniczej. Co prawda, jak podniesiono w raporcie samooceny, „kształtując program posiłkowano się także ofertą programową prestiżowych uczelni krajowych i zagranicznych mających wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych na takim samym kierunku studiów”, niemniej dominująca rola bloku tradycyjnych, prawniczych efektów i przedmiotów, jest bardzo widoczna. Innowacyjność oferty kształcenia wyraża się głównie w uzupełnianiu oferty zajęć, mających swoją genezę w nieobowiązujących już standardach kształcenia dla kierunku administracja o kolejne przedmioty, oparte o nauki prawne. W raporcie samooceny stwierdza się, iż „ważnym z perspektywy studenta rozwiązaniem wprowadzonym w Szkole jest możliwość kształtowania swojego profilu absolwenta zgodnie ze swoimi preferencjami i predyspozycjami. Program studiów zakłada elastyczność, dającą studentowi w momencie wyboru danego kierunku i specjalności możliwość samodzielnego (w ograniczonym jednak zakresie, lecz w zakresie nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby punktów ECTS) kształtowania swojego planu studiów. Oprócz obowiązkowych przedmiotów ogólnouczelnianych i podstawowych może on wybierać inne, interesujące go przedmioty spośród zgłaszanych na bieżąco przez kadrę akademicką”. Istotnie, oferta zajęć do wyboru obejmuje przedmioty z bloków C1 – C4, jednak spośród 20 przedmiotów student musi wybrać – w sumie – 12. Elastyczność kształtowania oferty kształcenia może być określona, w najlepszym razie, jako umiarkowana.

Biorąc powyższe pod uwagę, ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania plasuje się na przeciętnym poziomie.

2) Czy wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju?

W tworzeniu koncepcji kształcenia obowiązującej na ocenianym kierunku, określaniu celów i efektów kształcenia biorą udział zarówno wewnątrzni jak i zewnętrzni interesariusze. Wśród wewnętrznych interesariuszy znajdują się nauczyciele akademicy i studenci.

Studenci są włączani w proces ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku studiów poprzez spotkania członków Samorządu Studenckiego z Władzami Wydziału, opiniowanie programów studiów przez właściwy organ Samorządu Studentów jak również poprzez uczestnictwo dwóch przedstawicieli wydziałowego Samorządu Studentów w posiedzeniach Wydziałowej Komisji ds. Jakości i Efektów Kształcenia. Pomimo udziału przedstawicieli studentów w procesie określania koncepcji kształcenia nie są oni włączani w proces określania celów i efektów kształcenia a ich aktywność sprowadza się do biernego uczestnictwa w organizowanych posiedzeniach. Nie proponowali oni wprowadzenia żadnych zmian w programach studiów, ponieważ są zadowoleni z przyjętych rozwiązań. Studenci posiadają swoich reprezentantów w Radzie Wydziału oraz w Senacie. Reprezentacja studentów zgodna jest z odpowiednimi przepisami ustawy prawo o szkolnictwie wyższym..

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili ogólne zadowolenie z programów studiów oraz zmian wprowadzonych w związku z procesem wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji. Należy jednak podkreślić, że zgłosili także szczegółowe uwagi dotyczące źle rozplanowanych ich zdaniem godzin lektoratów jak również sposobu realizacji zajęć z przedmiotu wychowanie fizyczne. Analiza uwag studentów w tym zakresie została umieszczona w dalszej części raportu.

Pracownicy Wydziału biorą udział w tworzeniu koncepcji kształcenia obowiązującej na ocenianym kierunku, określaniu celów i efektów kształcenia poprzez uczestnictwo w pracy organów Wydziału, w tym Rady Wydziału i kolegialnych organów pomocniczych.

Jeśli chodzi o współpracę z interesariuszami zewnętrznymi, to projekty programów nauczania konsultowano z uczelnianą Radą Ekspertów Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie, będącą organem doradczym i opiniodawczym Uczelni. Do celów działania Rady Ekspertów należy m.in.: transfer wiedzy i technologii do gospodarki, monitorowanie rynku pracy, dostosowanie programu studiów do potrzeb rynku, współpraca z krajowymi i zagranicznymi partnerami rynkowymi, koordynacja monitoringu losów absolwentów, udział w określaniu i ocenie efektów kształcenia. Zespołowi Oceniającemu doręczono w trakcie wizytacji opinię Rady Ekspertów, sporządzoną w dniu 20 września 2013 r. nt. programu studiów I stopnia na kierunku „administracja”.

Dodatkowo Uczelnia nawiązała współpracę z instytucjonalnymi interesariuszami zewnętrznymi, z którymi współdziała na podstawie umów o organizowanie praktyk studenckich, ogólnych umów o współpracę. Interesariuszami zewnętrznymi w tym zakresie są w dużej mierze instytucje publiczne (sądy, prokuratura, urzędy administracji publicznej), szpitale i przedsiębiorstwa.

Podsumowując, ze względów jak wyżej, ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju lokuje się na przeciętnym poziomie.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: w pełni

1) Koncepcja kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów nawiązuje do misji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania oraz Wydziału Prawa i Administracji. Oferta kształcenia proponowana w ramach kierunku „administracja” odpowiada założeniom strategii rozwoju Uczelni i Wydziału.

2) Uczelnia i Wydział współdziałały z interesariuszami wewnętrznymi (w tym ze studentami kierunku) i zewnętrznymi przy opracowywaniu koncepcji kształcenia w ramach kierunku „administracja”.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Czy zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; czy opis efektów jest publikowany?

ocena zgodności założonych kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (wzorcowymi efektami kształcenia albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia, w tym standardach kształcenia nauczycieli, określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego), a także z koncepcją rozwoju kierunku;

Ocena celów i efektów kształcenia oraz poziomu kwalifikacji i profilu studiów dotyczy okresu, w którym obowiązywały *Standardy kształcenia dla kierunku administracja*, jak też obecnego stanu prawnego, tj. po wejściu w życie KRK.

Cele oraz kierunkowe, specjalnościowe i przedmiotowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sylwetce absolwenta, tabeli efektów i kartach przedmiotów (sylabusach) oraz dokumentach dotyczących planów studiów, które są modyfikowane pod wpływem zmieniających się zewnętrznych uwarunkowań prawnych i konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Założone cele oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku według wymagań przewidzianych w *Standardach kształcenia (Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunkowe, Dz.U. Nr 164, poz.1166)* zostały zawarte w sylwetce absolwenta, planach studiów i programach poszczególnych przedmiotów. Na podstawie ich analizy można uznać, że kierunki i cele kształcenia stwarzają potencjalne możliwości spełnienia zakładanych efektów kształcenia dla kierunku *administracja*, a ich realizacja daje możliwość właściwego przygotowania absolwentów do pracy zawodowej. Spełnione zostały zalecenia zawarte w *Standardach* odnośnie umiejętności posługiwania się wiedzą z zakresu nauk społecznych, a przede wszystkim nauk o prawie i administracji, uzupełnionej ekonomiczną, którą potrafi wykorzystać w pracy urzędniczej w administracji publicznej i działalności gospodarczej, z zachowaniem postaw etycznych. Studenci będą przygotowani do umiejętności komunikowania się z otoczeniem w miejscu zatrudnienia i wystarczająco dobrej znajomości języka obcego, w tym specjalistycznego. Uświadomiona zostanie im także konieczność samodzielnego doskonalenia i uzupełniania wiedzy. Program studiów umożliwia im podjęcie nauki na II stopniu.

Dokonując oceny zgodności założonych celów, a także kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia dla kierunku administracja I stopnia według KRK, które obowiązują w wizytowanej jednostce od r. akad. 2013/14 należy stwierdzić, iż określono je w *Sylwetce absolwenta* wprowadzonej *Zarządzeniem Dziekana nr 2 z 24.05.2013 r.*, jak również w planach i programach studiów,

wraz z efektami kształcenia, zatwierdzonymi *Uchwałą* Senatu Nr 17 z 27.09. 2013 r. Oparte są o założenia przewidziane w *Załączniku* nr 2 do *Rozporządzenia* MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Na podstawie sylwetki absolwenta, która dotyczy wyłącznie studentów *administracji* oraz opisu spodziewanych efektów kształcenia można stwierdzić, że podstawowym celem kształcenia „*jest wszechstronne przygotowanie studenta do pełnienia funkcji specjalisty i profesjonalnego zarządzania w szeroko rozumianej administracji*” publicznej (rządowej i samorządowej), jak i „*w sferze podmiotów w prywatnych*” oraz w organizacjach pozarządowych, w działaniach dla „*dobra publicznego*”. Absolwenci wizytowanego kierunku zdobywają wiedzę z zakresu „*nauk społecznych, w szczególności nauk o prawie i administracji, ekonomii i zarządzania*”, którą potrafią wykorzystać w pracy zawodowej z zachowaniem postaw etycznych. Umożliwia ona nabycie umiejętności społecznych, niezbędnych w kontaktach z otoczeniem w miejscu pracy, a także sprawnego posługiwania się środkami informacji i techniką pracy biurowej w wykonywaniu powierzonych mu zadań. Wiedza prawnicza pozwala na interpretowanie i stosowania przepisów prawa, w szczególności prawa administracyjnego i procedur administracyjnych. Uzupełniona podstawową wiedzą ekonomiczną oraz nabytymi umiejętnościami praktycznymi umożliwi im także podjęcie własnej działalności gospodarczej. Absolwenci będą przygotowani do aktywnego uczestniczenia w pracy grupowej oraz do „*kierowania niewielkimi zespołami*”. Ponadto, będą znali język obcy na poziomie biegłości B1 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy i umieli posługiwać się językiem specjalistycznym z zakresu administracji, prawa, i ekonomii, w stopniu koniecznym do wykonywania zawodu. Potrafią „*myśleć i działać w sposób kreatywny*”, samodzielnie uzupełniać wiedzę i umiejętności oraz „*wyznaczyć ścieżkę własnego rozwoju*”. Będą też przygotowani do podjęcia studiów II stopnia.

W załączonej do *Raportu samooceny* oraz otrzymanej w czasie wizytacji dokumentacji przedstawiono tabele efektów kształcenia zatwierdzone w/w. uchwałą, wraz z tabelami pokrycia obszarowych efektów przez kierunkowe oraz macierz efektów w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów.

Forma i konstrukcja wykazu celów oraz szczegółowych i specyficznych efektów kształcenia przedstawionych w załączonych tabelach, jak też sylabusach, są czytelne, a ich opis wystarczająco szczegółowy, odpowiadający wymaganiom przewidzianym w Krajowych Ramach Kwalifikacji. Charakterystyka efektów kształcenia dla kierunku *administracja* została przedstawiona tabelarycznie, przez wskazanie odniesień efektów kierunkowych do obszarowych, przyporządkowując obszarowym od jednego do czterech kierunkowych.

Efekty dla studiów I stopnia odnoszą się do profilu ogólnoakademickiego. Kierunek przyporządkowano do obszaru wiedzy *nauki społeczne*, dziedziny nauk prawnych, dyscyplin: nauki o administracji, prawo, ekonomia, nauki o polityce, nauki o zarządzaniu i historii (*Uchwała* RW WPiA nr 3 z 1.10.2011 r.). Jak już wspomniano (zob. kryterium 1), ta ostatnia dyscyplina wykracza poza obszar nauk społecznych, lecz z wyjaśnień uzyskanych w czasie wizytacji wynika, że wskazanie jej w uchwale RW stanowi błąd oświadczenia woli, intencją uchwalodawcy było bowiem wykazanie kształcenia w zakresie historii administracji i prawa, przez osobę z wykształceniem historyczno-prawnym.

Analiza dokumentacji (m.in. tabela odniesień efektów kierunkowych do obszarowych, opis efektów przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów, macierz ich pokrycia w odniesieniu do realizowanych przedmiotów, jak również udostępnianych studentom sylabusów (w których przedstawiono spodziewane efekty i cele kształcenia) pozwala – wg ZO – na stwierdzenie, że zostały one opracowane poprawnie, według logicznych, precyzyjnych zasad i w sposób zrozumiały.

ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia (czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany);

Według informacji zawartych w dokumentacji oraz uzyskanych w czasie wizytacji, zakładane efekty kształcenia opisane w tabeli i sylabusach (kartach przedmiotów) są dostępne na stronie internetowej Uczelni (*Extranet – e-sylabus*), jak również informuje o nich osoba prowadząca zajęcia na pierwszych z nich. Powyższe potwierdzono na spotkaniach ze studentami i pracownikami, a także w czasie hospitacji. Tak więc, w Uczelni spełniono wymagania odnośnie zapewnienia dostępu do informacji o efektach kształcenia i ich ewaluacji, co dotyczy zarówno studentów, jak i pracowników.

Zakładane cele i efekty kształcenia zostały przygotowane w oparciu o zapotrzebowanie rynku pracy, monitorowanie losów absolwentów oraz opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, w tym powołanej przez Rektora Rady Ekspertów. Na ostateczny kształt koncepcji kształcenia miały wpływ także wnioski płynące ze współpracy władz szkoły z otoczeniem społeczno – gospodarczym (m.in. opinie pracodawców w miejscach gdzie studenci odbywali praktyki zawodowe) oraz opinie absolwentów.

Kierunkowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, realizowane są w ramach pięciu bloków przedmiotów: zajęcia ogólnouczelniarne, kierunkowe, kierunkowe obieralne, seminarium dyplomowe i praktyka zawodowa.

Na I stopniu wykazano 16 kierunkowych efektów kształcenia w zakresie *Wiedzy*, 14 w zakresie *Umiejętności* i 12 w zakresie *Kompetencji społecznych*, przyporządkowanych od 1 do 4 obszarowym.

Analiza dokumentacji pozwala na stwierdzenie, że cele kształcenia mogą być pozytywnie ocenione, a treść efektów kształcenia jest właściwa z punktu widzenia merytorycznego i odnosi się do obszaru nauk społecznych na kierunku *administracja* oraz wskazanych dziedzin i dyscyplin nauki. Efekty kierunkowe pozostają w zgodności z zakresem kształcenia na tym kierunku i są adekwatne do obszarowych, jak również efekty kierunkowe są zgodne z przedmiotowymi, zawartymi w sylabusach. Znajduje to potwierdzenie w planach studiów i sylabusach (kartach) poszczególnych przedmiotów dostarczonych w *Załącznikach*, którym przyporządkowano po kilka efektów kierunkowych. Np. w przedmiocie *Prawo pracy*, w zakresie *Wiedza* wykazano: Ad1A_W01, Ad1A_W10, Ad1A_W11; w zakresie *Umiejętności*: Ad1A_U02, Ad1A_U04, K Ad1A_U06, Ad1A_U07, Ad1A_U09; zakresie kompetencji społecznych: Ad1A_K03, Ad1A_K09, Ad1A_11, w *Prawie administracyjnym – cz. 1*: w zakresie *Wiedza*: Ad1A_W01, Ad1A_W02, Ad1A_W03, Ad1A_W04; w zakresie *Umiejętności*: Ad1A_U01, Ad1A_U02, Ad1A_U03, Ad1A_U04, Ad1A_U05_ Ad1A_U08; w zakresie *Kompetencji społecznych*: Ad1A_K06, Ad1A_K09, Ad1A_K12.

Podsumowując: Spełnione zostały wymogi dotyczące efektów kształcenia, w postaci umiejętności i kompetencji w zakresie wiedzy w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk prawnych i ekonomicznych, w dyscyplinie nauk o administracji oraz wykazanych pozostałych, rozumienia i posługiwania się podstawowymi pojęciami prawnymi, w tym prawa administracyjnego ustrojowego i procesowego, konstytucyjnego, cywilnego i karnego, rozumienia pojęcia administracji, i koncepcji administracji publicznej oraz jej funkcji, systemu organizacji, jej znaczenia w organizacji państwa i współczesnego społeczeństwa, roli instytucji ustrojowych w państwie oraz zasad i procedur ich

funkcjonowania w kontekście historycznym, w tym interpretacji zjawisk społecznych. Doceniono rolę wiedzy z zakresu organizacji i zarządzania, zasad funkcjonowania gospodarki, co powoduje, że absolwenci będą przygotowani do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Rozumieją i znają instytucjonalne podstawy funkcjonowania UE i specyfiki prawa wspólnotowego oraz relacji między prawem wspólnotowym a prawem krajowym. Znają pojęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej. Uzyskują także znajomość języka obcego na właściwym poziomie.

Reasumując: należy stwierdzić, że:

1) całość dokumentacji została właściwie opracowana od strony formalnej;
2) cele i efekty kształcenia, zarówno na poziomie ogólnym (szeroko zdefiniowanych efektów kształcenia), jak i na poziomie szczegółowym, mieszczących się w obszarze nauk społecznych, wskazanych dziedzin i dyscyplin (dziedziny *nauk prawnych*, dyscyplin: *nauki o administracji, prawo, ekonomia, nauki o polityce, historii i nauki o zarządzaniu*) nie zawierają z merytorycznego punktu widzenia uchybień, poza wyżej wspomnianym zastrzeżeniem co do dyscypliny „*historia*”.

3) można uznać, że zdefiniowane specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia w odniesieniu do treści przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów we wszystkich zakresach (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) odpowiadają wymaganiom określonym w *Standardach kształcenia*, jak również w *Rozporządzeniu MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie KRK*. Są one skorelowane z odpowiednio skonstruowanym planem studiów, jak również pozostają w zgodzie z wymienionymi dziedzinami i dyscyplinami naukowymi oraz zakresem przedmiotowym kierunku studiów, a także są prawidłowo powiązane z misją i strategią Uczelni. Sposób ich publikacji jest właściwy, pozwalający na zapoznanie się z nimi przez studentów.

ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia. W odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań formułowanych dla obszaru wiedzy, z którego kierunek się wywodzi;

Mając na uwadze, że kierunek *administracja* na studiach I stopnia przyporządkowany został do obszaru nauk społecznych oraz wskazanych dziedzin i dyscyplin należy stwierdzić, że zgodnie z zakładaną koncepcją kształcenia, zdefiniowane specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia we wszystkich zakresach (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) odpowiadają wymaganiom określonym w *Standardach kształcenia*, jak również w rozporządzeniu MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie KRK. Są zasadniczo spójne i pozostają w zgodzie z obszarem i wskazanymi dziedzinami i dyscyplinami nauki (zob. wcześniejsza uwaga) oraz kierunkiem studiów *administracja*. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, iż przyjęte efekty kształcenia są spójne.

ocena możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów);

ZO pozytywnie ocenia potencjalną możliwość osiągnięcia określonych przez wizytowaną jednostkę kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia poprzez realizację wskazanych celów i efektów szczegółowych, które przewidziano w ramach

poszczególnych przedmiotów i ich grup, jak też w zakładanych celach praktyk zawodowych, a przez to zrealizowanie zakładanej sylwetki absolwenta kierunku i specjalności określonej w *Standardach kształcenia*, jak również w kontekście wymagań przewidzianych w KRK.

2) Czy efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne?

Analiza dokumentacji (tabele efektów kształcenia, wraz z tabelami pokrycia obszarowych efektów przez kierunkowe, opis efektów przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów w sylabusach) pozwala na stwierdzenie, że zostały one opracowane według jasnych zasad i w sposób językowo zrozumiały. Sposób ich sformułowania, w powiązaniu z precyzyjnie określonymi zasadami weryfikacji etapowych osiągnięć studentów sprawia, że istnieje możliwość ich sprawdzenia.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, że efekty kształcenia dla kierunku „administracja” są sformułowane w sposób przejrzysty i zrozumiały. oraz pozwalają na opracowanie przejrzystego procesu ich weryfikacji. Zdaniem studentów zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne. Spełniają one oczekiwania studentów pod kątem wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych przydatnych na rynku pracy.

3) Czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; czy system ten jest powszechnie dostępny?

ocena czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów i czy system ten jest powszechnie dostępny, Ocena czy system obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji oraz umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania;

Podczas wizytacji zapoznano się z dokumentacją dotyczącą weryfikacji/oceny efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami), która jest przechowywana w teczkach akt osobowych studentów i absolwentów w archiwum Uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia). Stwierdzono, że jest ona sporządzana zgodnie z obecnym stanem prawnym, unormowanym w *Rozporządzeniu* MNiSW z 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188) oraz *Rozporządzeniu* MNiSW z 1 września 2011 r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów... (Dz. U. Nr 196 z 2011r., poz. 1167), jak również z obowiązującymi wcześniej przepisami, zawartymi w *Rozporządzeniu* MNiSW z 2.11.2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.) i *Rozporządzeniu* MNiSW z 19 grudnia 2008 r. w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie (Dz. U. Nr 11 z 2009 r., poz. 61). Zasady dyplomowania określono w *Regulaminie Studiów*.

W wizytowanej jednostce pisemne prace egzaminacyjne i zaliczeniowe są archiwizowane, co stwierdzono podczas wizytacji. Nie wskazano wewnętrznej podstawy normatywnej regulującej czas i sposób ich przechowywania.

System weryfikacji efektów kształcenia obowiązujący na Wydziale Prawa i Administracji określa *Regulamin studiów* na mocy §§ 14 – 47. Zasady i metody weryfikacji efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów (warunki zaliczenia przedmiotu i formy sprawdzianu) są ustalane przez pracowników odpowiedzialnych za ich realizację i przedstawiane w kartach przedmiotów (sylabusach). Wskazano w nich, który z elementów odnosi się do weryfikacji konkretnego efektu kształcenia. Na przykład, w sylabusie z przedmiotu *Konstytucyjny system organów państwowych* określono formę sprawdzianu końcowego w postaci egzaminu pisemnego, zaliczenie ćwiczeń – zadania do wykonania, udział w dyskusji.

W czasie wizytacji oraz na podstawie dostarczonej dokumentacji stwierdzono, że efekty kształcenia są weryfikowane przede wszystkim poprzez zaliczenia i egzaminy, zdawane zgodnie z planem studiów. O warunkach zaliczenia przedmiotu – jak wcześniej wspomniano – informuje prowadzący zajęcia, a ponadto są one zawarte w zasadach określonych przez prowadzącego w kartach przedmiotów (sylabusach). Przyjętymi metodami weryfikowania po zakończeniu poszczególnych etapów kształcenia (zakończeniu zajęć z danego przedmiotu), zależnie od formy prowadzenia zajęć oraz od podanego sposobu zaliczenia przedmiotu ustalonych w planie studiów są w szczególności: egzaminy pisemne - pytania otwarte (np. *Historia administracji*), testowe (np. *Prawo pracy*), lub testowe i otwarte, zaliczenia końcowe i ocena pracy w czasie semestru: kolokwia pisemne, ocena wypowiedzi ustnych (np. *Prawo pracy*), pisemna praca projektowa na zadany temat (np. *Zamówienia publiczne*), indywidualne wystąpienia i obserwacja udziału w dyskusji (np. *Prawo pomocy społecznej*), analiza i rozwiązywanie kasusów, ocena systematyczności pracy (np. *Prawo podatkowe*), ćwiczenia do wykonania (np. *Prawo ochrony środowiska*), prezentacja + udział w dyskusji (np. *Makro- i mikroekonomia*). Wskazane metody są właściwe dla zweryfikowania zakładanych efektów kształcenia. Zdaniem studentów zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne.

Zaliczenia praktyki dokonuje Dziekan lub upoważniona przez niego osoba (Pełnomocnik ds. praktyk) po złożeniu przez studenta wymaganej dokumentacji z jej odbycia, po weryfikacji osiągniętych przez studenta efektów kształcenia na podstawie oceny w dzienniku praktyk, wpisanej przez reprezentanta podmiotu, w którym była ona realizowana oraz dokumentacji przebiegu praktyki prowadzonej w nim przez studenta.

Okresem zaliczeniowym jest rok akademicki (§ 14 *Regulaminu studiów*), a jego zaliczenia dokonuje Dziekan. Wymagane jest uzyskanie zaliczeń i egzaminów z wszystkich określonych planem przedmiotów oraz praktyk, a także osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia i zdobycie przewidzianej liczby punktów ECTS.

Czas trwania sesji egzaminacyjnych ustala Senat (§ 10 *RS*), a jej harmonogram Dziekan, w porozumieniu z egzaminatorami i podaje go do wiadomości nie później niż tydzień przed rozpoczęciem sesji (§ 17 *RS*). Nie określono maksymalnej liczby egzaminów w roku i sesji, co jest wadą, gdyż może powodować nadmierną ich kumulację. Unormowano jedynie, że ich liczba w jednym dniu nie może przekraczać dwóch (§ 15 *RS*).

W sesji egzaminacyjnej student – oprócz terminu podstawowego - ma prawo przystąpienia do egzaminów i zaliczeń poprawkowych, lecz nie określono ile razy może je zdawać, co jest wadą. Wykładnia gramatyczna § 17 *RS*, a w szczególności ust. 5 ("*Termin pierwszy egzaminu poprawkowego określa harmonogram sesji egzaminacyjnej danego semestru, zaś kolejne terminy [- podkr. ZO] egzaminu poprawkowego wyznacza egzaminator w terminie do końca roku akademickiego*") pozwala na wnioskowanie, że może ich być wiele, aż do uzyskania pozytywnej oceny, co jest niezgodne z przyjętymi powszechnie zasadami akademickimi. Analogiczne rozwiązanie przewidziano odnośnie zaliczeń (§ 18 ust. 5).

Zaliczenie wykładu i ćwiczeń z danego przedmiotu odbywa się oddzielnie. Nie określono, po jakim czasie od pierwszego terminu może odbyć się egzamin poprawkowy.

Wyniki egzaminów lub zaliczeń są ogłaszane przez egzaminatora w systemie elektronicznym Uczelni.

W przypadku, gdy student „zgłasza wątpliwości, co do prawidłowości przebiegu zaliczenia lub egzaminu”, ma prawo w ciągu 14 dni od ogłoszenia wyników wystąpić do Dziekana o zaliczenie lub egzamin komisyjny, których procedura jest określona w § 20 *Regulaminu*. Odbywają się one przed komisją złożoną z Dziekana lub osoby przez niego upoważnionej (jako przewodniczącego), dotychczasowego egzaminatora i co najmniej jednego nauczyciela, będącego specjalistą z danego przedmiotu. Na wniosek studenta, uczestniczyć w nim może wskazany przez niego obserwator.

Na egzaminach i zaliczeniach wobec studentów rozpoczynających naukę od r. akad. 2012/13 stosuje się – według § 22 *Regulaminu studiów* – powszechnie przyjętą w tradycji i praktyce akademickiej skalę ocen: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4,0), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0), niedostateczny (2,0). Możliwa jest też ocena „zal.” bez oceny (np. *Proseminarium*). Wcześniej nie była ona w pełni typowa, gdyż określała skalę od 2,0 (ndst.) do 6,0 (celujący).

W toku studiów, na których jest realizowany plan obowiązujący od roku akademickiego 2011/12 (II i III rok niestacjonarnych), przewidziano ogółem – w zależności od specjalności - 31 lub 32 egzaminy (I rok – 11: semestr I – 5, II – 6 egzaminów; II rok – 10: sem. III – 4, IV – 6; III rok – 10 lub 11: sem. V – 5, VI: na specjalności *Administracja gospodarcza* 5, a na *Administracji publicznej* - 6). Ich liczba w obu formach kształcenia jest taka sama. Wydaje się, że w ostatnim semestrze, w którym student powinien się koncentrować w znacznej mierze na przygotowaniu pracy dyplomowej, obciążenie egzaminami jest zbyt duże. Ponadto, **nie powinna istnieć różnica między liczbą egzaminów na obu specjalnościach**. Według planów obowiązujących na I roku, liczba egzaminów w obu formach kształcenia wynosi łącznie 29, w tym: I rok – 8 (w obu semestrach po 4); II rok – 11 (sem. III – 6, IV – 5); III rok – 10 (w obu semestrach po 5). Podobnie jak w planie wcześniejszym, w ostatnim semestrze obciążenie egzaminami jest zbyt duże, z uwagi na konieczność przygotowania pracy licencjackiej.

W ocenie ZO, liczba oraz rozkład egzaminów w poszczególnych semestrach (z wyjątkiem VI) i latach nie budzi większych zastrzeżeń.

Szczegółowe dane dotyczące wyników egzaminów i zaliczeń oraz sposobu oceniania zanalizowano na podstawie danych zawartych w poniższej tabeli, jak również dostarczonych przez ocenianą jednostkę w czasie wizytacji protokołów i innych dokumentów, zawierających zestawienie wyników egzaminów, a – przede wszystkim – po analizie prac zaliczeniowych dokonanej przez ZO w czasie wizytacji.

1. Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i egzaminu dyplomowego

2. Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej									
	2	3	3,5	4	4,5	5,5	6	zal.	nzal.
Liczba ocen	105	462	131	327	127	0	10	96	1

Analiza prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, z którymi zapoznano się w czasie wizytacji pozwala na stwierdzenie, że treść pytań jest odpowiednia do wymagań określonych w efektach kształcenia dla każdego przedmiotu, a sposób oceniania jest właściwy. „Rozrzut ocen” jest typowy dla danego kierunku. Więcej o tym w *Załączniku* nr 4 niniejszego raportu.

Reasumując: Weryfikacja efektów kształcenia obejmuje wszystkie ich kategorie (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i dotyczy każdego z etapów kształcenia. W sylabusach (kartach przedmiotów) wskazano, które efekty kształcenia podlegają weryfikacji oraz określono jakie są metody ich sprawdzenia, a także zasady i formy oceniania. Przyjęte procedury z formalnego punktu widzenia są prawidłowe i zarazem pozwalające na przejrzyste formułowanie ocen w odniesieniu do weryfikacji efektów kształcenia. „Rozrzut ocen” jest typowy.

W wizytowanej jednostce procedura dyplomowania stosowana na kierunku *administracja* jest unormowana w *Regulaminie studiów* (§ 38-47) oraz w *Zarządzeniu Rektora* z 28.09.20012 r. Nie unormowano w nich szczegółowo zasad wyboru seminarium i promotora, co jest wadą.

Studia kończą się egzaminem dyplomowym (licencjackim), który odbywa się w ramach realizacji planu studiów i programu nauczania. Jego zasady określają szczegółowo wyżej wskazane wewnętrzne podstawy prawne.

Pracę dyplomową student przygotowuje pod kierunkiem wyznaczonego przez Dziekana promotora, którym może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień doktora. Wątpliwości może budzić treść § 38 ust. 4, według którego, *“Za zgodą dziekana, student może wykonać pracę dyplomową, pod kierunkiem innej, wskazanej przez studenta osoby niż określona w ust. 3., o ile spełnia wymagania merytoryczne”*. **Wykładnia gramatyczna tego przepisu może doprowadzić do wniosku, że promotorem może być magister lub osobna nie będąca pracownikiem naukowo-dydaktycznym.** Tematy prac, które są ustalane i zatwierdzane przez promotora, muszą być zgodne z kierunkiem studiów. Oprócz promotora są one oceniane przez wyznaczonego przez Dziekana recenzenta. Nie określono jaki stopień lub tytuł naukowy powinien on posiadać, co jest wadą.

Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest zaliczenie wszystkich przewidzianych programem studiów przedmiotów, praktyk zawodowych, uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS oraz złożenie pozytywnie ocenionej przez promotora i recenzenta pracy dyplomowej. Jego termin wyznacza Dziekan, lecz nie unormowano po jakim czasie od spełnienia w/w. warunków ma być przeprowadzony. Zdawany jest przed komisją złożoną z przewodniczącego (Dziekana lub upoważnionego przez niego nauczyciela akademickiego), promotora i recenzenta. Na wniosek studenta pozytywnie rozpatrzony przez Dziekana, egzamin może mieć charakter otwarty.

Podczas egzaminu przeprowadzanego w formie ustnej, dyplomant *„powinien wykazać się wiedzą z zakresu kierunku studiów, a w szczególności, znajomością problematyki przedmiotów związanych z tematem pracy dyplomowej oraz ogólną erudycją i elokwencją w zakresie dziedziny, w której kończy studia..”* (§ 44). Nie określono liczby pytań, na które ma odpowiedzieć, stąd też – jak stwierdzono podczas analizy dokumentacji z przebiegu egzaminów – zadawane są dwa lub trzy pytania. Brak jest też ustalenia wykazu zagadnień obowiązujących na egzaminie.

Po egzaminie dyplomowym komisja egzaminacyjna ustala ostateczny wynik studiów wpisywany na dyplomie (§ 46 *RS*), który stanowi sumę:

- 60% średniej arytmetycznej wszystkich ocen uzyskanych w trakcie studiów;
- 20% oceny pracy dyplomowej wystawionej przez promotora i recenzenta;
- 20% oceny z egzaminu dyplomowego.

Ostateczny wynik studiów wpisywany do dyplomu zgodnie z zasadą obowiązującą dla roczników wcześniejszych, to:

- do 3,5 - dostateczny (3,0);
- 3,51 do 4,50 – dobry (4,0);
- 4,51 do 5,50 – b. dobry (5,0);

— 5,51 do 6,0 - celujący (6,0).

Dla studentów rozpoczynających naukę od r. akad. 2012/13 skala ocen to:

— do 3,30 - dostateczny (3,0);

— 3,31 – 3,75 – dostateczny plus (3,5);

— 3,76 - 4,25 - dobry (4,0);

— 4,26 - 4,75 – dobry plus (4,5);

— powyżej 4,76 - bardzo dobry (5,0).

Możliwa jest też ocena „wyróżniająca”, jeśli dyplomant wykazał się „aktywnością wychodzącą poza realizowany na jego studiach program nauczania” (§ 46 ust. 5 *RS*), lecz nie doprecyzowano warunków, jakie są w tym przypadku przewidziane.

W celu zapobiegania zjawiskom patologicznym, każda praca dyplomowa sprawdzana jest w programie antyplagiatowym „Plagiat.pl”.

Struktura ocen z egzaminu dyplomowego w poprzednim roku akademickim

Egzamin dyplomowy		
4	5	6
1	20	1

Brak ocen dst. (3,0) i dst + (3,5.) i dominująca liczba b.db. wskazują, że struktura ocen nie jest w pełni typowa.

Reasumując: Sposób dyplomowania na I stopniu studiów – mimo wskazanych braków, które powinny zostać doprecyzowane w wewnętrznej regulacji - nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Podjęto starania, mające zapobiegać patologiom związanym z przygotowaniem prac licencjackich, w postaci konieczności stosowania programu antyplagiatowego. Dokonana przez ZO analiza prac dyplomowych (przedstawiona w zał. nr 4) i przebiegu egzaminu dyplomowego wskazuje, że – generalnie - spełniają one wymagania przewidziane dla prac dyplomowych, choć w wypadku niektórych, z analizowanych prac, należałoby położyć większy nacisk na wyeliminowanie błędów merytorycznych. Także umiejętność samodzielnej analizy zebranego materiału źródłowego jest – w ocenie ZO – zbyt słabo egzekwowana.

Konkluzja: Można uznać, że sposób weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich jego etapach, zarówno w etapowych, jak i dyplomowaniu jest właściwy, poza wyżej wskazanymi, łatwymi do naprawienia wadami.

W opinii studentów, należy pozytywnie ocenić system weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach kształcenia. Zasady oceniania oraz weryfikacji efektów kształcenia są określane formalnie w sylabusach przedmiotów oraz przedstawiane studentom przez prowadzącego podczas pierwszych zajęć, jak również dostępne są na stronach systemu ogólnouczelnianego Extranet. Efekty kształcenia weryfikowane są poprzez kolokwia, egzaminy pisemne, egzaminy ustne, prace zaliczeniowe oraz prace projektowe. Studenci w trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA wyrazili opinię, że nauczyciele akademicy przestrzegają ustalonych przez siebie zasad i sposobów weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia.

- *Ocena standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen.*

Standaryzacją objęto skalę ocen (zarówno w przypadku egzaminów i zaliczeń, jak też prac i egzaminów dyplomowych oraz zaliczania praktyk zawodowych (w tym

dokumentacji ich przebiegu), procedury oraz kryteria oceniania egzaminów (w tym dyplomowego) i zaliczeń, procedury dyplomowania oraz zasady punktacji ECTS. Wprowadzono też jednolite wzory sylabusów.

- *W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: czy weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia prowadzona jest na bieżąco tj. co najmniej z równą częstotliwością jak na studiach prowadzonych w uczelni w sposób tradycyjny i pozwala na ich porównanie z zakładanymi efektami kształcenia, oraz czy zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne z przedmiotu są prowadzone w siedzibie uczelni.*

W ocenianej jednostce nie jest prowadzone kształcenie na odległość jako forma studiów. Stosowane jest jako metoda pomocnicza w prowadzeniu zajęć. Obecnie Uczelnia wdrożyła pilotażowy program (dotyczący jednego przedmiotu) w formie e-learningu (blended-learning), który ma być z czasem rozszerzany na inne przedmioty.

- *Analiza skali i przyczyn odsiewu.*

W *Raporcie samooceny*, jak również w czasie wizytacji, dostarczono ZO dane dotyczące przyczyn odsiewu studentów na kierunku *administracja*. Przedstawiono w nich szczegółową analizę statystyczną zjawiska, według kryterium przyczyn.

W roku akademickim 2011/12 „odsiew” studentów na wizytowanym kierunku, z uwzględnieniem ich łącznej liczby wyniósł 38 osób, co stanowi 15,8 %. Głównymi przyczynami były: rezygnacja ze studiów (21 osób – 8,7% skreśleń), niezaliczenie semestru w regulaminowym terminie (15 osób - 6,2%), a kolejną niepodjęcie studiów (2 osoby – 0,8%). Ubytek studentów w okresie 1.10.2012 – 30.09.2013 r. wyniósł 27 osoby, co stanowi 16,2 %, w tym skreślenia z powodu rezygnacja ze studiów – 13 osób (7,8%), niezaliczenie semestru - 11 osób (6,6%), oraz niezłożenie w terminie pracy dyplomowej -3 osoby (1,8 %). Od początku roku 2013/14 do wizytacji ubyło 3 studentów z powodu rezygnacji ze studiów (1,9 %). Jako przyczyny rezygnacji najczęściej podawano: trudna sytuacja rodzinna, problemy finansowe, zmiana miejsca zamieszkania, wyjazd za granicę, ciąża i zmiana kierunku studiów.

- *W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.*

Nie dotyczy

4) Czy jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia?

ocena monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystania uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia, procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie

struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie;

Uczelnia monitoruje losy zawodowe absolwentów za pomocą badania pilotażowego wprowadzonego Zarządzeniem Rektora z dnia 5 marca 2012 r. Badaniem po raz pierwszy objęci zostali absolwenci wszystkich kierunków, poziomów i trybów kształcenia kończący studia w roku kalendarzowym 2012, którzy wyrazili zgodę na uczestnictwo w programie jak również absolwenci starszych roczników, którzy wskutek akcji promocyjnej wyrazili chęć dołączenia do programu.

Program zakłada badanie losów zawodowych wśród absolwentów Uczelni w IV etapach: pierwszym realizowanym w dniu egzaminu dyplomowego mającym na celu zebranie informacji dotyczących m.in. statusu absolwentów na rynku pracy, praktyk i staży zawodowych zrealizowanych podczas studiów, drugim realizowanym 6-12 miesięcy po ukończeniu studiów, trzecim po 3 latach oraz 4 odbywającym się 5 lat po ukończeniu studiów.

Wyniki badań prowadzonych w ramach monitorowania karier zawodowych absolwentów opracowane statystycznie oraz merytorycznie stanowią jeden z obszarów doskonalenia systemu zapewnienia jakości kształcenia. Anonimowe ankiety składają się głównie z pytań zamkniętych, dostosowanych do doświadczenia absolwentów na rynku pracy w zależności od ich stażu. Absolwenci pytani są m.in. o wysokość dochodu, aktualne zajęcie, zmiany statusu zawodowego po ukończeniu studiów, ocenę elementów określających warunki i program kształcenia jak również o czynniki decydujące o przyjęciu do pracy oraz poziom zadowolenia z niej. Dodatkowo Wydział zbiera za pomocą ankiet informacje od pracodawców. Celem tego monitoringu jest poznanie opinii pracodawców na temat stopnia przygotowania absolwentów Uczelni do pracy zawodowej oraz zmieniających się wymagań rynku pracy, w szczególności w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jako efektów kształcenia. W badaniu biorą udział pracodawcy, z którymi Uczelnia nawiązała współpracę.

Obecnie Uczelnia pracuje nad korektą narzędzia badawczego bazując na podstawie wniosków uzyskanych z badania pilotażowego, a także przeprowadza kompleksową analizę monitoringu losów zawodowych absolwentów mającą na celu sformułowanie planu naprawczego w przypadku wystąpienia elementów niewłaściwie funkcjonujących.

Wnioski z pierwszego przeprowadzonego badania sformułowane zostały w Raporcie z systemu badań satysfakcji absolwentów WSiFZ w Warszawie za rok 2012. Raport w listopadzie 2013 roku był uwzględniany w procesie weryfikacji efektów kształcenia dla kierunku „administracja”. Ze względu na krótki okres który minął od uruchomienia badania nie podjęto jeszcze działań uwzględniających jego wyniki w odniesieniu do dostosowania oferty edukacyjnej.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Założone kierunkowe i specjalnościowe efekty kształcenia są zgodne z wzorcowymi celami i efektami kształcenia przewidzianymi w Standardach kształcenia oraz w KRK. Nie zawierają z merytorycznego punktu widzenia istotnych uchybień. Przewidziane wymagania stawiane studentom są zgodne z celami, efektami i poziomem kształcenia oraz pokrywają się z warunkami zaliczeń przedmiotów, zdefiniowanymi w sylabusach oraz zasadami i warunkami dyplomowania. Opis efektów kształcenia jest publikowany w

systemie elektronicznym elektroniczny Uczelni, jak również informują o nich prowadzący zajęcia, co potwierdzono podczas spotkania ze studentami.

2) Sposób sformułowania efektów kształcenia w załączonej tabeli i sylabusach, należy ocenić pozytywnie: zawarte w nich efekty są przedstawione w sposób zrozumiały i określający ich sprawdzalność. Studenci uznali efekty kształcenia za zrozumiałe i sprawdzalne.

3) Formy sprawdzania wiedzy (także w opinii studentów) również są sprawiedliwe i obiektywne. Na Wydziale stosowany jest przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację celów oraz osiągania i oceny każdego z zakładanych efektów. Można uznać, że jest on właściwy na wszystkich etapach kształcenia. Zasady dyplomowania – poza wskazanymi wcześniej brakami wymagającymi doprecyzowania w wewnętrznej regulacji - są poprawnie sformułowane i realizowane. System oceny efektów kształcenia jest w ocenie studentów przejrzysty. Informacje w tym zakresie są powszechnie dostępne.

4) Uczelnia w wystarczającym stopniu współpracuje z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi w celu ich udziału w pracach nad planami i programami kształcenia. Uczelnia przeprowadza pilotażowe badanie z zakresu monitoringu losów zawodowych absolwentów. Ze względu na krótki okres od wprowadzenia badania nie wykorzystano otrzymanych wyników w celu udoskonalenia oferty edukacyjnej. Można uznać, że wdrażany system monitorowania losów i karier absolwentów spełni oczekiwane rezultaty odnośnie dostosowania efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia wpływu przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1) Czy realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta?

Uczelnia od roku akademickiego 2013/2014 realizuje proces kształcenia na podstawie programów studiów przygotowanych w oparciu o efekty kształcenia zatwierdzone przez Senat. Programy studiów oraz efekty kształcenia zostały opracowane przez Wydziałową Komisję ds. jakości i efektów kształcenia, zaopiniowane przez Uczelnianą Komisję ds. jakości i efektów kształcenia, w skład której wchodzi przedstawiciele studentów. Na Wydziale Prawa i Administracji funkcjonuje również Wydziałowa Komisja oceny jakości i efektów kształcenia, do której kompetencji należy m.in. formułowanie uwag i wniosków w sprawie konieczności dokonania zmian efektów kształcenia lub programów studiów.

Ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji. W przypadku wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość ocena czy kształcenie, którego celem jest zdobycie umiejętności praktycznych, odbywa się w warunkach rzeczywistych, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów.

Czas trwania studiów na poziomie I stopnia wynosi 6 semestrów, jest więc on zgodny z wymaganiami przewidzianymi w *Standardach kształcenia* i obecnie obowiązującą regulacją normatywną.

Ocena doboru treści kształcenia zawartych w planach studiów: na kierunku *administracja* realizowane są obecnie równoległe dwa plany studiów: pierwszy, uchwalony przez Senat w dn. 26.09.2011r. i drugi, dotyczący studentów I roku, zatwierdzony uchwałą Senatu nr 13 z dnia 27.09.2013 r.

Pierwszy z planów opracowano według wymagań przewidzianych w *Standardach kształcenia* (Załącznik nr 1 do *Rozporządzenia* Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunkowe, Dz.U. Nr 164, poz.1166), a drugi, według zasad KRK.

Plan pierwszy realizowany jest na II i III roku studiów, wyłącznie w formie niestacjonarnej. W związku z tym, w dalszej części *Raportu* skupiono się przede wszystkim na planach ich dotyczących.

Na trwających 6 semestrów studiach niestacjonarnych przewidziano ogółem 1251 godzin (na stacjonarnych 1809), co jest zgodne ze *Standardami kształcenia*. Stosunek procentowy godzin na studiach niestacjonarnych do stacjonarnych to 69,1%, a więc więcej niż wymagane 60%. Liczba godzin realizowanych w ramach ćwiczeń, konwersatoriów, laboratoriów i seminariów stanowi 54% (685 godz.), a na stacjonarnych 57%. Spełniono więc w znacznie większym niż określony w *Standardach* wymóg, aby co najmniej 30% zajęć było prowadzonych w innych niż wykład formach.

Treści podstawowe realizowane są w ramach 9 obowiązkowych przedmiotów (w tabeli oprócz nich wykazano również *Logikę prawniczą*, która powinna znaleźć się w grupie *Inne*), których łączny wymiar – po odliczeniu *Logiki* - wynosi 395 godzin (58 ECTS), a więc więcej, niż 360 przewidziane w *Standardach* minimum.

W przypadku przedmiotów kierunkowych, przewidziano 7 spośród 12 wskazanych w *Standardach* (a więc więcej niż minimum 6 nakazanych), choć w tabeli wykazano też inne (np: *Filozofia i etyka społeczna*), po odliczeniu których ogólna liczba godzin wynosi 226 (50 ECTS), wobec wymaganych 195 godz. i 27 ECTS.

Plan uwzględnia także przedmioty przewidziane w *Standardach* w ramach *Innych wymagań*, zawarte w blokach *Przedmioty kształcenia ogólnego* (obowiązkowe i obieralne), a także w wyżej wskazanych pozostałych. Wykładane są wśród nich m.in.: humanizujące – *Filozofia i etyka społeczna*, *Historia filozofii*, *Logika prawnicza*, jak również *Inne – Prawo ochrony środowiska* oraz *Ochrona własności intelektualnej* i *Prawo międzynarodowe publiczne*. Przewidziano też zajęcia z *Technologii informacyjnych*. Wszystkie z nich są wykładane w odpowiednim wymiarze godzinowym.

Na dwóch specjalnościach (*Administracja gospodarcza* i *Administracja publiczna*) przewidziano- w zależności od specjalności - po 8 przedmiotów, w wymiarze 168 lub 160 godzin. Ich zestaw jest odpowiedni dla każdej z nich.

Nauka języka obcego (w tym j. specjalistyczny) jest prowadzona na studiach niestacjonarnych w semestrach od III do VI, we właściwym wymiarze 120 godzin, kończąc się zaliczeniem Z uwagi na wymagania przewidziane dla poziomu B-2, powinien być – jak się wydaje - przeprowadzony egzamin po zakończeniu kursu. Ponadto, przedmiot ten powinien rozpoczynać się od I semestru, będąc bezpośrednią kontynuacją zajęć w szkole średniej. Właściwsze rozwiązanie (przekraczające wymagania *Standardów*) zastosowano na przewidywanych studiach stacjonarnych, gdzie uwzględniono dwa języki obce + wybrany specjalistyczny w sem. I do VI (300 godzin).

Seminarium dyplomowe przewidziano dla obu form kształcenia w dwóch ostatnich semestrach w wymiarze 120 godzin, poprzedzone proseminarium w IV sem. (16 godz. na niestacjonarnych i 24 na stacjonarnych), co zdaniem ZO wystarcza do właściwej opieki nad przygotowaniem pracy licencjackiej.

Program studiów uzupełnia praktyka zawodowa w wymiarze 3 tygodni, a więc wskazanym w *Standardach* minimum 120 godzin. (Ocena praktyk została przedstawiona dalszej części niniejszego *Raportu*).

Przedmioty obieralne (w tym swobodnego wyboru, specjalnościowe, język obcy, seminaria) na studiach niestacjonarnych stanowią 38,04% (476 godzin), a na stacjonarnych 43%.

Sekwencja przedmiotów jest właściwa: np. *Prawo administracyjne* jest wykładane przed *Postępowaniem administracyjnym*, *Fundusze unijne po Finansach publicznych* i *prawie finansowym*, *Zamówienia publiczne* po *Prawie gospodarczym publicznym* i *Prawie cywilnym z umowami w administracji*, a *Prawo gospodarcze publiczne* umieszczono po zakończeniu kursu z *Prawa cywilnego*.

Reasumując: Zestawiając plany studiów z rygorami zawartymi w *Standardach kształcenia* należy stwierdzić, że zostały one zrealizowane i spełniają wymagania przewidziane dla ocenianego kierunku. Właściwa jest ogólna liczba godzin, jak też zestaw przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Wymagane w przepisach proporcje procentowe zostały zachowane. Sekwencja przedmiotów jest prawidłowa. Porównując zawartość planów z omówioną wcześniej *Sylwetką absolwenta*, treściami programowymi, formami i metodami dydaktycznymi można uznać, że tworzą one spójną całość, umożliwiającą uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Nowy plan studiów, który oparty został o wymagania przewidziane w KRK i realizowany jest na I roku studiów w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, również przewiduje trwający 3 lata (6 semestrów) cykl kształcenia, a więc we właściwym wymiarze.

Ogólna liczba godzin w obu formach kształcenia to 4500, w tym z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego (po odliczeniu praktyki zawodowej) na niestacjonarnych 1302 i 1680 na stacjonarnych w ciągu całego okresu kształcenia (180 pkt. ECTS). Proporcja godzin kontaktowych realizowanych na niestacjonarnych to 77,5% w stosunku do stacjonarnych.

W innych niż wykład formach prowadzonych jest 502 godzin zajęć na niestacjonarnych i 669 na stacjonarnych, a więc udział tych ostatnich stanowi odpowiednio 38,55 i 39,82%. Należy docenić ich znaczący wymiar przewidziany w planach studiów. Przedmiotom obieralnym (ogólnounuczelniane, język obcy, kierunkowe obieralne, seminarium) przypisano na niestacjonarnych łącznie 432 godziny (33,17%) i 54 punkty ECTS (30%), a na stacjonarnych 732 (43,92%) i 62 ECTS (34,44%), tak więc plany studiów spełniają wymóg odnośnie proporcji co najmniej 30% punktów przedmiotów obieralnych do obowiązkowych w skali ECTS, jak również (choć wymóg ten obecnie nie obowiązuje) według zasady ich obliczania w systemie godzinowym.

Plan studiów przewiduje realizację programu kształcenia w ramach pięciu bloków: zajęcia ogólnounuczelniane, kierunkowe obowiązkowe, kierunkowe obieralne, seminarium i praktyka zawodowa. W porównaniu z planem wcześniejszym nie wprowadzono specjalności.

Dla bloku ogólnounuczelnianego przewidziano 4 przedmioty obowiązkowe (w tym *Język obcy* i *Technologie informacyjne*) oraz 4 obieralne, spośród 9 oferowanych (m.in. *Makro- i mikroekonomia*, *Podstawy psychologii*, *Podstawy socjologii*, *Historia filozofii*), łącznie 46 ECTS.

Treści kierunkowe realizowane są w ramach 21 obowiązkowych przedmiotów (m.in. *Prawoznawstwo*, *Historia administracji*, *Nauka administracji*, *Konstytucyjny system organów państwowych*, *Organizacja i zarządzanie w administracji publicznej*, *Prawo administracyjne*, *Postępowanie administracyjne*, *Prawo gospodarcze publiczne*, *Prawo cywilne z umowami w administracji*), których łączny wymiar wynosi 360 godzin (64 ECTS). W trakcie zajęć z tego bloku, studenci nabywają wiedzę z zakresu dogmatyki prawa, zasad ustroju, form działania administracji oraz ogólnych zasad zarządzania w administracji, jak również zapoznają się z prawem międzynarodowym i UE, a także poznają publicznoprawne uwarunkowania gospodarki.

W bloku przedmiotów kierunkowych obieralnych przewidziano cztery ich grupy, spośród których student wybiera po 3 z oferowanych od czterech do sześciu w każdej nich (m.in: *Administracja finansowa i kontrola skarbowa*, *Fundusze unijne*, *Prawo podatkowe*, *Międzynarodowe prawo administracyjne*, *Postępowanie egzekucyjne w administracji*, *Zarządzanie zasobami ludzkimi* i inne). W ramach zajęć studenci uszczegółwiają wiedzę z zakresu podstawowych przedmiotów kierunkowych zawartych w poprzedniej grupie, zgodnie z indywidualnymi preferencjami.

Nauka języka obcego jest prowadzona na studiach stacjonarnych w semestrach od I do V w wymiarze 180 godzin kontaktowych, a na niestacjonarnych od III do V (120 godz.), kończąc się egzaminem po zakończeniu kursu. Wydaje się, że właściwszym rozwiązaniem jest rozpoczynanie zajęć z tego przedmiotu od semestru I (zob. analogiczna uwaga dotycząca planu wcześniejszego).

Seminarium dyplomowe przewidziano w dwóch ostatnich semestrach, w wymiarze 120 godzin kontaktowych na studiach stacjonarnych i 60 na niestacjonarnych. Poprzedzone jest ono proseminarium realizowanym w sem. IV (30 godz. na stacjonarnych i 16 na niestacjonarnych). Zdaniem ZO liczba godzin jest wystarczająca do właściwej opieki nad przygotowaniem pracy licencjackiej.

Program studiów uzupełnia praktyka zawodowa w odpowiednim wymiarze trzech tygodni. Ocena praktyk została przedstawiona w dalszej części niniejszego *Raportu*.

Sekwencja przedmiotów jest właściwa: np. *Międzynarodowe prawo administracyjne* jest wykładane po *Prawie administracyjnym, Zarys prawa rodzinnego i opiekuńczego* po *Prawie cywilnym...*, a *Prawo gospodarcze publiczne* umieszczono po zakończeniu kursu z *Prawa cywilnego z umowami w administracji*.

Studia kończą się egzaminem dyplomowym i obroną pracy licencjackiej.

Reasumując: Nowy plan studiów I stopnia spełnia wymagania przewidziane w przepisach odnośnie liczby punktów ECTS, proporcji godzin wykładu do ćwiczeń oraz relacji między przedmiotami obieralnymi a obowiązkowymi, jak też sekwencji przedmiotów.

Konkludując: Mając na uwadze powyższe ustalenia można uznać, że zarówno „wcześniejszy”, jak i „nowy” plan studiów spełniają przewidziane wymagania. Zakładane efekty kształcenia w ich powiązaniu z treściami zawartymi w programach studiów oraz metodami dydaktycznymi tworzą spójną całość. Proces kształcenia jest skorelowany z zakładanymi celami i efektami kształcenia umożliwiając uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

W toku kształcenia przeważają formy tradycyjne, a więc wykłady i uzupełniające ich zawartość programową ćwiczenia, konwersatoria, warsztaty i seminaria, co jest powszechnie praktykowaną i efektywną metodą dydaktyki na ocenianym kierunku studiów. Oprócz nich – co oczywiste – część zajęć, stosownie do ich specyfiki, jest prowadzona w laboratoriach (np. informatyka i język obcy).

W załączonych do *Raportu samooceny* sylabusach (kartach przedmiotu) szczegółowo określono metody i formy kształcenia, jakie są wykorzystywane przez prowadzących w ramach zajęć (np. rodzaj wykładu oraz metody pobudzające aktywność studentów i rozwijające ich samodzielność w zdobywaniu umiejętności – szczególnie na zajęciach typu ćwiczeniowego).

W zależności od tematyki, wykład może przybierać formę wykładu tradycyjnego informacyjnego (np. *Historia administracji*), multimedialnego (np. *Wprowadzenie do filozofii*) lub problemowego (np. *Prawoznawstwo*). W ramach wszystkich form zajęć nie tylko ćwiczenia, ale również wykłady często prowadzone są w oparciu o metody pobudzające aktywność studentów (czemu sprzyja odpowiednia liczba studentów w grupach zajęciowych – z wyjątkiem laboratoriów i lektoratów), w tym przede wszystkim: analiza tekstów źródłowych, aktów normatywnych i orzecznictwa, sporządzanie projektów aktów normatywnych (np. *Prawo miejscowe – techniki legislacyjne*), dyskusja (np. *Makro-i mikroekonomia*), rozwiązywanie kasusów, praca w grupach (np. *Język angielski*), analiza i interpretacja wyników badań (np. *Makro-i mikroekonomia*), prace pisemne, w tym sporządzanie projektów (np. *Zamówienia publiczne*), symulacja i praca w grupie – gry (np. *Techniki negocjacji i mediacji w administracji, Język angielski*), referaty i prezentacje, metoda sytuacyjna, „gielda pomysłów” i e-learning. Stwarza to możliwość rozwijania umiejętności argumentowania i formułowania wniosków oraz samodzielnych sądów, kształtuje umiejętność wystąpień publicznych z wykorzystaniem specjalistycznej terminologii, a jednocześnie uczy poszanowania dla poglądów innych osób. W ocenie ZO, przyjęte metody dydaktyczne pozwalają na realizację efektów kształcenia określonych w sylabusach.

W czasie zajęć wykorzystywane są środki dydaktyczne pozwalające na łatwiejsze przyswajanie wykładanych treści. Studenci mają do dyspozycji w obiektach, w których odbywają się zajęcia, laboratoria komputerowe z wystarczającą ilością stanowisk i odpowiednim oprogramowaniem oraz dostępem do Internetu. W salach dydaktycznych

istnieją warunki do korzystania w nich z urządzeń audiowizualnych i sprzętu multimedialnego, w tym dla studentów niepełnosprawnych. Wykładowcy mają zatem możliwość stosowania nowoczesnych technik multimedialnych.

Zdaniem ZO, odpowiednia liczba godzin zajęć typu ćwiczeniowego i laboratoryjnego umożliwia pobudzanie studentów do samodzielnego zdobywania wiedzy, analizy i rozwiązywania problemów zawartych w treściach przedmiotów, dokonywania ocen i formułowania sądów, a także rozwija umiejętność komunikatywności z otoczeniem.

Istotna z punktu widzenia efektywności dydaktyki jest liczebność grup, w których prowadzone są poszczególne rodzaje zajęć. Wewnętrzną podstawę normatywną regulującą tę kwestię stanowi *Załącznik nr 1 do Uchwały Senatu z 27.09.2013 r.* Grupa ćwiczeniowa liczy do 35 osób, podobnie jak laboratoryjna i lektorat (w dwóch ostatnich przypadkach są one zbyt liczne), seminaryjna od 5 do 20, natomiast wykłady prowadzone są dla wszystkich studentów danego roku.

W wizytowanej jednostce, jak wcześniej wspomniano, nie są prowadzone studia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, lecz jako pomocnicza metoda kształcenia.

W opinii studentów realizowany program kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia realizowane są w formie wykładów, ćwiczeń, seminariów, lektoratów, warsztatów i konwersatoriów. Zdaniem studentów formy prowadzenia zajęć są odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w trakcie poszczególnych zajęć oraz do założonych efektów kształcenia. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci podkreślali zaangażowanie wykładowców w jak najbardziej efektywne przekazywanie treści kształcenia przejawiające się w otwartości na propozycje studentów dotyczące realizowanego programu kształcenia. Z racji niewielkich grup zajęciowych nie tylko ćwiczenia, ale również wykłady bardzo często prowadzone są w oparciu o metody pobudzające aktywność z wykorzystaniem adekwatnych, nowoczesnych środków dydaktycznych tj. wykład problemowy, dyskusja plenarna czy studium przypadku. W opinii studentów zastosowanie różnorodnych form realizacji zajęć, stwarza możliwość rozwijania umiejętności argumentowania i formułowania wniosków. Dodatkowo Uczelnia wdrożyła pilotażowo na wszystkich wydziałach zajęcia w ramach przedmiotu „umiejętności akademickie” w formie blended-learningu. Studenci zdobywają wiedzę z zakresu tego przedmiotu za pomocą narzędzi informatycznych. W opinii studentów zaletą tej formy kształcenia jest możliwość stosowania zdalnych jak i bezpośrednich form aktywizacji oraz wspólnej pracy on-line wykładowcy oraz studenta. Zdaniem studentów formy prowadzenia zajęć są odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w ich trakcie.

Reasumując: Czas trwania kształcenia oraz dobór metod i środków dydaktycznych zapewniają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Formy zajęć, a także metody kształcenia są odpowiednie dla ocenianego kierunku. Stosowanie nowoczesnych metod i środków dydaktycznych umożliwia wykorzystywanie zdobytej wiedzy w sposób praktyczny oraz nabycie umiejętności analitycznego rozwiązywania przedstawianych problemów.

- Ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie, a w przypadku kierunków, dla których ustalono standardy kształcenia – również zgodności z odpowiednimi standardami.

Plany studiów zawierają punktację ECTS (§ 11 *Regulaminu studiów*). Wykazano ją w obu obecnie realizowanych planach studiów i programach kształcenia na kierunku „administracja”. Wprowadzona została ona w wizytowanej jednostce *Zarządzeniem Rektora*

nr 3 z 30.09.2008 r. i zaktualizowana *Zarządzeniem* Rektora nr 1 z 5.01.2013 oraz *Uchwałą* Senatu nr 9 z 27.09.2013 r.

Rektor powołał Komisję d/s. zasad budowania systemu ECTS, której zadaniem jest opracowanie wytycznych przyporządkowania punktów przedmiotom, zasad ich transferu oraz nadzór nad zgodnością punktacji poszczególnych przedmiotów. Nadzór nad funkcjonowaniem mechanizmów mających zapewnić prawidłowe stosowanie narzędzi ECTS na wszystkich wydziałach sprawuje Uczelniany Koordynator ECTS, natomiast na WPIA osobą odpowiedzialną za praktyczne aspekty stosowania ECTS jest Wydziałowy Koordynator ECTS.

Punkty są przypisane wszystkim przedmiotom występujących w programie i planie studiów oraz praktykom zawodowym, przy czym przyporządkowane są one całym przedmiotom, a nie poszczególnym formom zajęć.

Ich liczba określona jest w sylabusach poszczególnych przedmiotów przewidzianych w planach studiów i odzwierciedla nakład pracy studenta wymagany do osiągnięcia efektów kształcenia, który obejmuje zarówno pracę w czasie zajęć dydaktycznych w Uczelni, jak i pracę własną. Jako miarę średniego nakładu pracy niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia przyjęto zasadę, że jeden punkt ECTS odpowiada efektem kształcenia, których uzyskanie wymaga od przeciętnego studenta 25 godzin pracy. Wycena poszczególnych przedmiotów uwzględnia obciążenie studenta związane z nakładem pracy w trakcie realizacji zajęć dydaktycznych oraz praktyk zawodowych określonych w planie studiów, nakładem pracy własnej, w tym związanej z przygotowaniem się do zaliczeń i egzaminów oraz uczestnictwem w nich i opracowaniem pracy dyplomowej, co wykazano w sylabusach. Nie podano jednak wymiaru czasu niezbędnego do przygotowania do zajęć, lecz łączny wymiar pracy własnej studenta.

W planie pierwszym, obowiązującym na II i III roku studiów, punkty ECTS przypisano wszystkim przedmiotom przewidzianym w planie studiów i praktykom zawodowym. Przewidziano w nim ogółem 187 lub 188 punktów (w zależności od specjalności), co jest zgodne z wymaganiami określonymi w *Standardach* i – co należy podkreślić – również według obecnego stanu prawnego. Ich liczba w każdym z semestrów wynosi z reguły od 29 do 32, co jest zgodne z wymogami określonymi w § 3 ust. 3 rozporządzenia MNiSW z 3 października 2006 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia osiągnięć studenta (Dz. U. Nr 187, poz. 1385), według których liczba punktów ECTS przewidziana planem studiów dla semestru powinna wynosić od 27 do 33.

Dziesięciu przedmiotom podstawowym (odliczając zaliczoną do nich *Logikę prawniczą* – 4 ECTS, która powinna znaleźć się w grupie *Inne wymagania*) przypisano łącznie 58 punktów ECTS (przy minimalnej liczbie określonej w *Standardach* – 49), 6 kierunkowym – do których zaliczono dodatkowo 5, które powinny znaleźć się w grupie *Inne* - 50 (a więc więcej niż 27 wymaganych). W ramach *Innych wymagań*, część z nich przewidziano w innych blokach: *Technologiom informacyjnym* - 4, humanizującym (m. *Historia filozofii* - 2, *Logika prawnicza* – 4, *Język obcy* - 6, *Ochrona własności intelektualnej* 33 *Podstawy prawa międzynarodowego* 5, praktyki zawodowe 5, a seminarium i przygotowanie pracy dyplomowej oraz egzamin – 10. Punktacja ta jest zgodna z obowiązującymi rygorami przewidzianymi w *Standardach*.

Prawidłowa – zdaniem ZO – jest też wycena punktowa większości poszczególnych przedmiotów: np. *Konstytucyjnemu systemowi organów państwowych* przypisano 8 ECTS, *Prawu administracyjnemu* - 11, a *Postępowaniu administracyjnemu* 6. Wydaje się, że nie doceniono nakładu pracy studenta w przypadku *Makro i mikroekonomii* i *Zamówień publicznych* - po 3 punkty (a więc tyle samo co *Umiejętności akademickich* i *Podstaw religioznawstwa* – po 3) i *Funduszy unijnych* – 2, a więc mniej niż dwa poprzednio przytoczone.

Punktacja dla wszystkich przedmiotów w obu formach kształcenia jest taka sama.

W nowym planie, który obowiązuje od roku akademickiego 2013/2014, liczba punktów ECTS wynosi 180 (w tym *Praktyki* - 4), po 30 w każdym z semestrów i po 60 w każdym roku.

Program studiów stacjonarnych zakłada uzyskanie przez studenta:

- 102 punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich;
- 30 punktów ECTS z zajęć o charakterze praktycznym (zajęcia laboratoryjne, projektowe i ćwiczeniowe);
- 80 punktów ECTS w ramach zajęć z obowiązkowych przedmiotów kierunkowych;
- 36 punktów ECTS z obieralnych przedmiotów kierunkowych;
- 46 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych;
- 2 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć na zajęciach z wychowania fizycznego.

Program studiów niestacjonarnych zakłada uzyskanie przez studenta:

- 89 punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich;
- 28 punktów ECTS z zajęć o charakterze praktycznym (zajęcia laboratoryjne, projektowe i ćwiczeniowe);
- 86 punktów ECTS w ramach zajęć z obowiązkowych przedmiotów kierunkowych;
- 30 punktów ECTS z obieralnych przedmiotów kierunkowych;
- 46 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych;
- 2 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć na zajęciach z *Wychowania fizycznego*.

Plan studiów niestacjonarnych obejmuje taki sam zakres treści programowych oraz zakłada osiągnięcie takich samych efektów kształcenia, jak na studiach stacjonarnych. W związku z powyższym, **wadą jest to, że występują różnice w liczbie punktów w ramach poszczególnych grup przedmiotów między obiema formami studiów.**

Wycena punktowa poszczególnych przedmiotów – podobnie jak w planie wcześniejszym - jest w znacznej części właściwa, odpowiadająca nakładowi pracy studenta przeznaczonej na opanowanie treści w nich zawartych: *Finansom publicznym i prawu finansowemu* przypisano 6 ECTS, *Prawu administracyjnemu* - łącznie 7, *Prawoznawstwu* - 6. Zdaniem ZO wątpliwości może budzić liczba punktów ECTS w przypadku niedocenionych w wycenie *Postępowania administracyjnego*, *Konstytucyjnego systemu organów państwowych* i *Prawa cywilnego z umowami w administracji* – po 4, *Prawa gospodarczego publicznego* (3), które – jak się wydaje – wymagają większego nakładu pracy (szczególnie własnej) niż np. *Podstawy religioznawstwa* (4 ECTS) lub *Jak działa nauka* (3). **Istotną wadą jest to, że w obu formach kształcenia występują różnice w punktacji tych samych przedmiotów.** Np.: *Prawoznawstwo* i *Historię administracji* na studiach niestacjonarnych wyceniono na 7 ECTS, a na stacjonarnych na 6, *Naukę administracji* – odpowiednio 6 i 5, i inn. Z uwagi na deklarowaną taką samą treść przedmiotów i nakładu pracy studenta w obu formach kształcenia jest to błędem, który ponadto może skutkować ujemnymi konsekwencjami w przypadku zmiany formy studiów.

Konkluzja: Zarówno we wcześniejszych, jak i nowym planie studiów, punktacja - mimo, iż w większości przypadków właściwa – to (szczególnie w nowym planie studiów) może budzić zastrzeżenia. O ile jest ona zgodna z wymaganiami określonymi w *Standardach*

i przepisach obecnie obowiązujących odnośnie ogólnej liczby punktów ECTS, ich rozkładu w poszczególnych latach i semestrach oraz sposobu wyliczenia punktacji przewidzianej dla poszczególnych przedmiotów, który w większości przypadków jest poprawny, to różnice w wycenie przedmiotów między formą stacjonarną a niestacjonarną są wadą (choć łatwą do skorygowania). Mimo powyższego, przyjęty system pozwala na indywidualizację procesu kształcenia i wymianę międzyuczelnianą.

- Ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Ocena czy system kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych.

Obligatoryjne praktyki zawodowe, które stanowią integralną część procesu kształcenia (§ 26 *Regulaminu studiów*) na kierunku „administracja”, przewidziano zarówno we wcześniej obowiązującym, jak i nowym planie studiów. Zasady ich odbywania normuje *Regulamin praktyk zawodowych* wprowadzony *Zarządzeniem* Rektora nr 1 z 1. 02. 2010 r.

Studenta obowiązuje odbywanie praktyki w wymiarze trzech tygodni w IV semestrze. Celem praktyki jest utrwalenie i rozszerzenie wiadomości oraz umiejętności zdobytych podczas zajęć dydaktycznych w Uczelni. Cele szczegółowe to: zapoznanie się ze specyfiką i funkcjonowaniem jednostki w której się odbywa, praktyczne zastosowaniu wiedzy oraz zdobycie nowych umiejętności, przydatnych w przyszłej pracy zawodowej, a także pracy w grupie i umiejętności komunikacji interpersonalnej. Student nabędzie także wiedzę na temat sposobów pozyskiwania, przetwarzania i gromadzenia danych wykorzystywanych w działalności organów administracji i innych instytucji.

Odbywają się one na podstawie porozumień zawartych przez WSiFiZ z odpowiednim Zakładem Pracy i skierowania przez Dziekana. Organizowane i koordynowane są przez dziekanat i Pełnomocnika d/s. praktyk studenckich. Mogą być realizowane w urzędach organów administracji rządowej, samorządowej, w podmiotach gospodarczych, oraz w innych jednostkach, pod warunkiem, że w ich trakcie student będzie miał możliwość rozwijania wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów. W czasie wizytacji dostarczono ZO listę 6 instytucji, z którymi Uczelnia ma podpisane stałe umowy na podstawie których są one realizowane (m.in. Sąd. Okręgowy. w Warszawie, BGIODO, GUS, starostwa powiatowe) oraz wykaz ponad 20 jednostek wybranych przez studentów (urzędy miast i gmin, urzędy skarbowe, kancelarie prawne, biura rachunkowe oraz podmioty gospodarcze). Wszystkie z nich są odpowiednie do realizacji zakładanych efektów kształcenia i specyfiki kierunku „administracja”.

Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest wywiązanie się z wypełnienia jej programu, określonego dla kierunku studiów i zadań wyznaczonych przez zakładu pracy, udokumentowanych w dzienniczku praktyk. Zaliczenia dokonuje Dziekan lub osoba przez niego upoważniona (Pełnomocnik d/s. praktyk) na podstawie wpisów do dzienniczka, poświadczonego przez osobę odpowiedzialną za realizację praktyki studenckiej ze strony zakładu pracy (Zakładowego Opiekuna Praktyk). Z uwagi na fakt, że znaczna część słuchaczy studiów niestacjonarnych pracuje, student aktywny zawodowo może być za zgodą Dziekana zwolniony z jej odbycia po przedstawienia zaświadczenia z zakładu pracy w którym jest zatrudniony. Według danych dostarczonych w czasie wizytacji, z możliwości tej skorzystało 73% studentów.

Zdaniem ZO, należy podkreślić rzetelne prowadzenie dokumentacji praktyk oraz sposobu ich zaliczania, co stwierdzono na podstawie analizy dzienników praktyk, teczek osobowych i zestawu innych dokumentów dostarczonych w czasie wizytacji (skierowania, wzory porozumień, potwierdzenia instytucji przyjmujących itp.).

W opinii studentów zarówno program i wymiar praktyk, termin ich realizacji jak również właściwy dobór instytucji, w których praktyki są odbywane jest spójny z celami i efektami kształcenia dla nich określonymi. System kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Na podstawie programu studiów na kierunku „administracja” I stopnia studenci zobowiązani są do odbycia trzytygodniowych praktyk zawodowych realizowanych w dowolnym terminie w trakcie trwania studiów pod warunkiem, że ich realizacja nie koliduje z uczestnictwem studenta w zajęciach dydaktycznych. Student ma możliwość wyboru miejsca odbywania praktyki zgodnego z jego zaplanowaną ścieżką rozwoju. Podstawowym warunkiem zaliczenia praktyk jest wykonywanie przez studenta-praktykanta obowiązków z zakresu nauk o administracji umożliwiających mu osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zaliczenie praktyki jest warunkiem zaliczenia semestru, w trakcie którego praktyka była zrealizowana. Informacje na temat praktyk obligatoryjnych jak i fakultatywnych dostępne są na stronie internetowej Uczelni oraz u wydziałowego opiekuna praktyk. Praktyka rozpoczyna się formalnie po odebraniu przez studenta przygotowanych dokumentów, a jej zaliczenie dokonywane jest w oparciu o dzienniczek praktyk zatwierdzony przez opiekuna praktyk. Każdy student skierowany na praktyki obowiązany jest do prowadzenia dzienniczka praktyk w którym opisuje realizowane zadania. Możliwe jest również zwolnienie z odbywania praktyki zawodowej w przypadku studentów pracujących na stanowiskach związanych z dziedziną nauk o administracji. Osoby zatrudnione na umowę o pracę, umowę cywilnoprawną bądź prowadzące działalność gospodarczą w celu zaliczenia praktyk zobowiązane są dostarczyć zaświadczenie potwierdzające okres zatrudnienia wraz z wymiarem godzin oraz wykazem pełnionych obowiązków. Zaświadczenie musi zawierać informację o posiadanych przez studenta kompetencjach odpowiadających przyjętym efektom kształcenia.

Reasumując: Program praktyk, ich wymiar czasowy i dobór instytucji, w których się odbywają, jest spójny z określonymi dla nich celami i efektami kształcenia. System kontroli i zaliczania również nie budzi zastrzeżeń i uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Ogólna ocena: w pełni.

- Ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

W *Raporcie samooceny* przedstawiono tylko część istotnych informacji merytorycznych dotyczących tej kwestii, a ocenę oparto przede wszystkim o analizę dokumentacji zawartej w jego załącznikach oraz dostarczonej na prośbę ZO czasie wizytacji. Oprócz *Statutu* i *Regulaminu studiów*, ogólne wytyczne w tej kwestii zawiera *Załącznik nr 1 do Uchwały Senatu z 27.09. 2013 r.*

Organizację roku akademickiego, trwającego od nie później niż 1 października i nie dłużej niż do 30 września następnego roku kalendarzowego, a w szczególności: terminy prowadzenia zajęć, sesji egzaminacyjnej oraz przerw w zajęciach (nie określono łącznego ich wymiaru) ustala Senat i ogłaszane są w systemie *Exstranet*, nie później niż 1 miesiąc przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego (§10 *Regulaminu studiów*). Harmonogram zajęć

i sesji egzaminacyjnej zatwierdza Dziekan podając go do wiadomości 7 dni przed rozpoczęciem – odpowiednio semestru i sesji. Szczegółowy rozkład zajęć wraz z ich obsadą zamieszczany jest na stronach internetowych Uczelni i tablicach ogłoszeniowych.

Plany studiów i programy kształcenia są uchwalane przez Senat (§ 15 Statutu). Rok akademicki podzielony jest na dwa semestry (§ 10 RS), przy czym czy jednostką rozliczeniową jest rok (§ 14).

W wizytowanej jednostce studia stacjonarne są realizowane – jak wcześniej wspomniano – na I roku. Zajęcia (w zależności od rocznika) są prowadzone od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8,00 do 11.40, 12. 35, 15.35 i 17.20, w blokach o wymiarze od 2 do 3 x 45 minut, a po każdym 45 minutach przewidziano 10 min. przerwy. Podczas spotkania ze studentami uzyskano informację, że na studiach stacjonarnych zajęcia z języków obcych odbywają się również w weekendy (zob. p. 7). Z wyjaśnień przedstawionych przez władze Uczelni wynika, że dotyczy to sporadycznych przypadków, wynikających z konieczności łączenia grup językowych, z uwagi na ich liczebność. W harmonogramach studiów niestacjonarnych na wszystkich trzech rocznikach. uwzględniono fakt, że większość studiujących pracuje zawodowo i w związku z tym, zajęcia przewidziano w piątki, soboty i niedziele, w ramach 8 zjazdów w semestrze. W piątki rozpoczynają się od godz. 16.35 i trwają do 18.15, 19.10, lub 21.45, w soboty od godz. 8.00 do 16.20, 19.00, 19.10 i 19.55 natomiast w niedziele od 8.00 do 17.15, 18.05, 19.00 i 19.55, w blokach o wymiarze od 2 do 3 x 45 minut, z 10 minutowymi przerwami, co nie przekracza dopuszczalnego limitu.

W dniach zjazdów praca dziekanatu i biblioteki, jak również dyżury i konsultacje pracowników naukowych, są dostosowane do rozkładu zajęć.

Informacje o rozkładach zajęć są dostępne na stronach internetowych i tablicach ogłoszeniowych.

Jak wyżej wspomniano, terminy sesji egzaminacyjnych ustala Senat, a ich harmonogram Dziekan. Nie określono ile spośród nich może się odbywać w roku i sesji egzaminacyjnej (z wyjątkiem, że nie może być ich więcej niż 2 w jednym dniu), co wymaga uzupełnienia w wewnętrznej regulacji normatywnej.

Reasumując: Organizacja procesu kształcenia jest prawidłowa, co pozwala na osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

- Ocena prawidłowości organizacji kształcenia w ZOD, jeżeli taki ośrodek funkcjonuje w ramach jednostki. Ocena prawidłowości doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia.

Nie dotyczy.

- Ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia regulują § 27 i 28 Regulaminu studiów. Formami indywidualnego trybu studiowania są: indywidualny plan studiów i program nauczania (IPSiPN) oraz indywidualna organizacja studiów (IOS).

Według postanowień § 27 o IPSiPN mogą ubiegać się studenci, którzy ukończyli pierwszy rok studiów i uzyskali „bardzo dobre wyniki w nauce”. Nie doprecyzowano warunków, jakie muszą oni spełnić, aby przyznać im tę możliwość (np. uzyskanie przez nich w toku dotychczasowych studiów średniej ocen wynoszącej co najmniej 4,5), co jest wadą. O jego przyznaniu na umotywowany wniosek studenta decyduje Dziekan wydziału, który

wyznacza opiekuna dydaktyczno-naukowego, posiadającego „*stopień lub tytuł naukowy*” i zatwierdza opracowany przez niego plan i program kształcenia. Wydaje się, że z uwagi na zakres opieki należy wyraźnie określić, że powinien być nim samodzielny pracownik naukowy. IPSiPN polega na „*zapewnieniu studentowi szczególnej opieki dydaktycznej i naukowej, zindywidualizowaniu treści i form kształcenia oraz sposobów wywiązywania się z obowiązków studenckich wynikających z planu studiów i programu nauczania*”. Wydaje się również, że powinno być doprecyzowane, że ta forma studiów powinna służyć rozszerzeniu zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku lub specjalności, udziale studenta np. w pracach naukowo-badawczych i rozwojowych itp.

Indywidualną organizację studiów (dalej **IOS**) na podstawie § 28 może na wniosek studenta przyznać Dziekan, lecz nie określono na jaki okres (np. semestru lub roku). Dotyczy to studentów, którzy studiuje na więcej niż jednej specjalności lub kierunku, uczestniczą w pracach badawczych, odbywają część studiów w uczelni zagranicznej, samotnie wychowują dzieci, są inwalidami o znacznym stopniu niepełnosprawności lub „*przejściowo znaleźli się w sytuacji utrudniającej lub uniemożliwiającej codzienny udział w zajęciach*”. IOS polega na określeniu odrębnego sposobu realizacji i rozliczania programu kształcenia w danym roku akademickim, a w szczególności uczestnictwa w zajęciach dydaktycznych i formy ich zaliczenia.

Osoby niepełnosprawne mogą – jak wyżej wspomniano – z przyczyn zdrowotnych studiować według indywidualnej organizacji studiów. Oprócz powyższego, Uczelnia zapewnia im możliwość bezpłatnego wypożyczenia specjalistycznego sprzętu usprawniającego przyswajanie i przetwarzanie wiedzy (np. notebooki i tablety z odpowiednim oprogramowaniem, systemy FM, materiały dydaktyczne w wersji elektronicznej itp.). Mogą również korzystać z dostosowanego do ich potrzeb sprzętu (np. specjalne monitory, Skry BOOT, słuchawki) w laboratoriach i Bibliotece. Uczelnia finansuje osobom niedosłyszącym obecność tłumacza języka migowego. Zapewnia też możliwość udziału w zajęciach i egzaminach asystenta wszystkim osobom niepełnosprawnym. Możliwa jest również zmiana formy egzaminu lub zaliczenia.

Odnośnie infrastruktury mającej stworzyć warunki dla umożliwienia uczestniczenia w zajęciach dydaktycznych tych osób – więcej informacji przedstawiono w p. 5 niniejszego *Raportu*.

Indywidualizacji procesu kształcenia służą też inne przyjęte rozwiązania. Oprócz przedstawionych wyżej, należy wskazać możliwość – za zgodą Dziekana – studiowania na innym kierunku w Uczelni macierzystej lub innej, w tym w ramach wymiany studentów (w tym w ramach programu *Erasmus*) lub na więcej niż jednej specjalności na danym kierunku, a także inne niż przewidziane w planie kierunku przedmioty, jak również zmianie formy stacjonarnej na niestacjonarną. Studenci mogą również korzystać z krótko lub długoterminowych urlopów (§ 32, 33). Przewidywane jest również utworzenie kół naukowych, sprzyjających rozwojowi własnych zainteresowań naukowych.

W opinii studentów zasady przyznawania indywidualnego planu studiów i programu nauczania oraz IOS jak i możliwości przez nie stwarzane są zadowalające. Regulamin studiów obowiązujący na Uczelni w ramach indywidualizacji procesu kształcenia przez studentów wybitnie uzdolnionych oraz znajdujących się w skomplikowanej sytuacji życiowej dopuszcza możliwość odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania oraz Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS). Pierwsza z tych form skierowana jest w szczególności do wybitnie uzdolnionych studentów. Przyznanie obydwóch form indywidualizacji procesu kształcenia następuje na wniosek studenta za zgodą Dziekana. Opiekę nad studentem korzystającym z pierwszej przedstawionej formy indywidualizacji procesu kształcenia sprawuje nauczyciel akademicki posiadający tytuł lub stopień naukowy,

wyznaczony na wniosek studenta przez Dziekana. Program studiów realizowany przez studenta odbywającego studia na podstawie indywidualnego planu studiów i programu nauczania, zawierający efekty kształcenia obowiązujące dla danego kierunku, ustalonego przez opiekuna naukowego. Program uwzględnia efekty kształcenia określone dla danego kierunku i indywidualne zainteresowania studenta jak również podlega akceptacji ze strony Dziekana.

Indywidualna Organizacja Studiów (IOS) polega na ustaleniu indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych, wynikających z planu studiów oraz na ewentualnym zwolnieniu z uczestnictwa w niektórych zajęciach. Z tej formy indywidualizacji procesu kształcenia studenci kierunku „administracja” korzystają bardzo rzadko ze względu na właściwe dopasowanie harmonogramu zajęć. IOS przyznawana jest na wniosek studenta za zgodą Dziekana. W Regulaminie studiów obowiązującym w Uczelni zarówno przesłanki jak i warunki korzystania z obydwu form indywidualizacji procesu kształcenia są jasno określone. W opinii studentów zarówno przepisy Regulaminu jak również podejście Władz Wydziału pozwalają w pełni wykorzystać możliwości obydwu form indywidualizacji procesu kształcenia.

Reasumując: W ocenianej jednostce istnieją regulaminowe, organizacyjne i infrastrukturalne możliwości indywidualizacji kształcenia obu grup studentów.

2) Czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość?

Zakładane cele i efekty kształcenia są adekwatne do kierunku „administracja”. Dostosowano do nich zgodny z wymaganiami normatywnymi sześciosemestralny czas trwania kształcenia, w ramach którego realizowany jest plan studiów. Zarówno „wcześniejszy”, jak i „nowy” plan są odpowiednio skorelowane z określonymi celami i efektami kształcenia. Zawarte w nich treści programowe znajdują się w ramach poszczególnych przedmiotów, których sekwencja jest odpowiednio dostosowana do logicznie kolejnego zdobywania przez studentów wiedzy i umiejętności, co potwierdza treść planów i sylabusów. (Szczegółową analizę tych kwestii przedstawiono w p. 3.1). Spójne z treściami programowymi są dostosowane do ich realizacji formy kształcenia. Przeważają w nich powszechnie praktykowane i odpowiednie do ocenianego kierunku formy tradycyjne, a więc wykłady, ćwiczenia, konwersatoria i laboratoria. W ich ramach dobrano właściwe, spójne z efektami i dostosowane do ich osiągnięcia metody kształcenia stosowane przez wykładowców. Oprócz wykładu są wśród nich metody pobudzające aktywność studentów i rozwijające ich samodzielność w zdobywaniu przewidzianych umiejętności. Wykorzystywane w czasie zajęć środki dydaktyczne, w tym multimedialne są odpowiednio dobrane do wykładanych treści (zob. p. 3.1 niniejszego Raportu). Realizacji zakładanych efektów służy też właściwa liczba godzin zajęć typu ćwiczeniowego, realizowanych w grupach, z odpowiednią liczbą uczestniczących w nich studentów (z wyjątkiem zbyt licznych laboratoriów i lektoratów). Również właściwe umieszczenie w planach studiów praktyk zawodowych jest prawidłowo skorelowane z treściami programu i efektami kształcenia.

Reasumując: Mając powyższe na uwadze można uznać, że proces kształcenia w odniesieniu do planów studiów, programów przedmiotów, form, metod i środków dydaktycznych, jak też punktacji ECTS i sekwencji przedmiotów, stanowi spójną i jednolitą

całość, pozwalającą na realizację zakładanych efektów kształcenia, zdefiniowanych na poziomie ogólnym i szczegółowym.

- *W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany i ich efekty, odnieść się do stopnia realizacji sformułowanych poprzednio zaleceń, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces zmian programu studiów w aspekcie rozwoju kierunku.*

Nie dotyczy

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W ocenie studentów poprawny dobór treści oraz form kształcenia sprawia, iż realizowany program kształcenia umożliwia im osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia.**
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody kształcenia tworzą spójną całość, a formy i metody dydaktyczne są dostosowane do deklarowanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku.**

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Czy zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; czy opis efektów jest publikowany?

ocena zgodności założonych kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (wzorcowymi efektami kształcenia albo celami i efektami kształcenia wskazanymi w standardach kształcenia, w tym standardach kształcenia nauczycieli, określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego), a także z koncepcją rozwoju kierunku;

Ocena celów i efektów kształcenia oraz poziomu kwalifikacji i profilu studiów dotyczy okresu, w którym obowiązywały *Standardy kształcenia* dla kierunku *administracja*, jak też obecnego stanu prawnego, tj. po wejściu w życie KRK.

Cele oraz kierunkowe, specjalnościowe i przedmiotowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sylwetce absolwenta, tabeli efektów i kartach przedmiotów (sylabusach) oraz dokumentach dotyczących planów studiów, które są modyfikowane pod wpływem zmieniających się zewnętrznych uwarunkowań prawnych i konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Założone cele oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku według wymagań przewidzianych w *Standardach kształcenia* (Załącznik nr 1 do *Rozporządzenia* Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunkowe, Dz.U. Nr 164, poz.1166) zostały zawarte w sylwetce absolwenta, planach studiów i programach poszczególnych przedmiotów. Na podstawie ich analizy można uznać, że kierunki i cele kształcenia stwarzają potencjalne możliwości spełnienia zakładanych efektów kształcenia dla kierunku *administracja*, a ich realizacja daje możliwość właściwego przygotowania absolwentów do pracy zawodowej. Spełnione zostały zalecenia zawarte w *Standardach* odnośnie umiejętności posługiwania się wiedzą z zakresu nauk społecznych, a przede wszystkim nauk o prawie i administracji, uzupełnionej ekonomiczną, którą potrafi wykorzystać w pracy urzędniczej w administracji publicznej i działalności gospodarczej, z zachowaniem postaw etycznych. Studenci będą przygotowani do umiejętności komunikowania się z otoczeniem w miejscu zatrudnienia i wystarczająco dobrej znajomości języka obcego, w tym specjalistycznego. Uświadomiona zostanie im także konieczność samodzielnego doskonalenia i uzupełniania wiedzy. Program studiów umożliwia im podjęcie nauki na II stopniu.

Dokonując oceny zgodności założonych celów, a także *kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia* dla kierunku *administracja* I stopnia według KRK, które obowiązują w wizytowanej jednostce od r. akad. 2013/14 należy stwierdzić, iż określono je w *Sylwetce absolwenta* wprowadzonej

Zarządzeniem Dziekana nr 2 z 24.05.2013 r., jak również w planach i programach studiów, wraz z efektami kształcenia, zatwierdzonymi *Uchwałą* Senatu Nr 17 z 27.09. 2013 r. Oparte są o założenia przewidziane w Załączniku nr 2 do *Rozporządzenia* MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Na podstawie sylwetki absolwenta, która dotyczy wyłącznie studentów *administracji* oraz opisu spodziewanych efektów kształcenia można stwierdzić, że podstawowym celem kształcenia „*jest wszechstronne przygotowanie studenta do pełnienia funkcji specjalisty i profesjonalnego zarządzania w szeroko rozumianej administracji*” publicznej (rządowej i samorządowej), jak i „*w sferze podmiotów w prywatnych*” oraz w organizacjach pozarządowych, w działaniach dla „*dobra publicznego*”. Absolwenci wizytowanego kierunku zdobywają wiedzę z zakresu „*nauk społecznych, w szczególności nauk o prawie i administracji, ekonomii i zarządzania*”, którą potrafią wykorzystać w pracy zawodowej z zachowaniem postaw etycznych. Umożliwia ona nabycie umiejętności społecznych, niezbędnych w kontaktach z otoczeniem w miejscu pracy, a także sprawnego posługiwania się środkami informacji i techniką pracy biurowej w wykonywaniu powierzonych mu zadań. Wiedza prawnicza pozwala na interpretowanie i stosowania przepisów prawa, w szczególności prawa administracyjnego i procedur administracyjnych. Uzupełniona podstawową wiedzą ekonomiczną oraz nabytymi umiejętnościami praktycznymi umożliwi im także podjęcie własnej działalności gospodarczej. Absolwenci będą przygotowani do aktywnego uczestniczenia w pracy grupowej oraz do „*kierowania niewielkimi zespołami*”. Ponadto, będą znali język obcy na poziomie biegłości B1 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy i umieli posługiwać się językiem specjalistycznym z zakresu administracji, prawa, i ekonomii, w stopniu koniecznym do wykonywania zawodu. Potrafią „*myśleć i działać w sposób kreatywny*”, samodzielnie uzupełniać wiedzę i umiejętności oraz „*wyznaczyć ścieżkę własnego rozwoju*”. Będą też przygotowani do podjęcia studiów II stopnia.

W załączonej do *Raportu samooceny* oraz otrzymanej w czasie wizytacji dokumentacji przedstawiono tabele efektów kształcenia zatwierdzone w/w. uchwałą, wraz z tabelami pokrycia obszarowych efektów przez kierunkowe oraz macierz efektów w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów.

Forma i konstrukcja wykazu celów oraz szczegółowych i specyficznych efektów kształcenia przedstawionych w załączonych tabelach, jak też sylabusach, są czytelne, a ich opis wystarczająco szczegółowy, odpowiadający wymaganiom przewidzianym w Krajowych Ramach Kwalifikacji. Charakterystyka efektów kształcenia dla kierunku *administracja* została przedstawiona tabelarycznie, przez wskazanie odniesień efektów kierunkowych do obszarowych, przyporządkowując obszarowym od jednego do czterech kierunkowych.

Efekty dla studiów I stopnia odnoszą się do profilu ogólnoakademickiego. Kierunek przyporządkowano do obszaru wiedzy *nauki społeczne*, dziedziny *nauk prawnych*, *nauki o administracji* i *ekonomii* oraz dyscyplin naukowych: *prawo*, *ekonomia*, *nauki o polityce*, *zarządzanie* i *historia* (*Uchwała* RW WPiA nr 3 z 1.10.2011 r.). Jak już wspomniano (zob. kryterium 1), ta ostatnia dyscyplina wykracza poza obszar nauk społecznych, lecz z wyjaśnień uzyskanych w czasie wizytacji wynika, wskazanie jej w uchwale RW stanowi błąd oświadczenia woli, intencją uchwałodawcy było bowiem wykazanie kształcenia w zakresie historii administracji i prawa, przez osobę z wykształceniem historyczno-prawnym.

Analiza dokumentacji (m.in. tabela odniesień efektów kierunkowych do obszarowych, opis efektów przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów, macierz ich pokrycia w odniesieniu do realizowanych przedmiotów, jak również udostępnianych studentom sylabusów (w których przedstawiono spodziewane efekty i cele kształcenia)

pozwała – wg ZO – na stwierdzenie, że zostały one opracowane poprawnie, według logicznych, precyzyjnych zasad i w sposób zrozumiały.

Zakładane cele i efekty kształcenia zostały przygotowane w oparciu o zapotrzebowanie rynku pracy, monitorowanie losów absolwentów oraz opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, w tym powołanej przez Rektora Rady Ekspertów. Na ostateczny kształt koncepcji kształcenia miały wpływ także wnioski płynące ze współpracy władz szkoły z otoczeniem społeczno – gospodarczym (m.in. opinie pracodawców w miejscach gdzie studenci odbywali praktyki zawodowe) oraz opinie absolwentów.

Kierunkowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, realizowane są w ramach pięciu bloków przedmiotów: zajęcia ogólnouczeniowe, kierunkowe, kierunkowe obieralne, seminarium dyplomowe i praktyka zawodowa.

Na I stopniu wykazano 16 kierunkowych efektów kształcenia w zakresie *Wiedzy*, 14 w zakresie *Umiejętności* i 12 w zakresie *Kompetencji społecznych*, przyporządkowanych od 1 do 4 obszarowym.

Analiza dokumentacji pozwala na stwierdzenie, że cele kształcenia mogą być pozytywnie ocenione, a treść efektów kształcenia jest właściwa z punktu widzenia merytorycznego i odnosi się do obszaru nauk społecznych na kierunku *administracja* oraz wskazanych dziedzin i dyscyplin nauki. Efekty kierunkowe pozostają w zgodności z zakresem kształcenia na tym kierunku i są adekwatne do obszarowych, jak również efekty kierunkowe są zgodne z przedmiotowymi, zawartymi w sylabusach. Znajduje to potwierdzenie w planach studiów i sylabusach (kartach) poszczególnych przedmiotów dostarczonych w *Załącznikach*, którym przyporządkowano po kilka efektów kierunkowych. Np. w przedmiocie *Prawo pracy*, w zakresie *Wiedza* wykazano: Ad1A_W01, Ad1A_W10, Ad1A_W11; w zakresie *Umiejętności*: Ad1A_U02, Ad1A_U04, K Ad1A_U06, Ad1A_U07, Ad1A_U09; zakresie kompetencji społecznych: Ad1A_K03, Ad1A_K09, Ad1A_11, w *Prawie administracyjnym – cz. 1*: w zakresie *Wiedza*: Ad1A_W01, Ad1A_W02, Ad1A_W03, Ad1A_W04; w zakresie *Umiejętności*: Ad1A_U01, Ad1A_U02, Ad1A_U03, Ad1A_U04, Ad1A_U05_ Ad1A_U08; w zakresie *Kompetencji społecznych*: Ad1A_K06, Ad1A_K09, Ad1A_K12.

Podsumowując: Spełnione zostały wymogi dotyczące efektów kształcenia, w postaci umiejętności i kompetencji w zakresie wiedzy w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk prawnych i ekonomicznych, w dyscyplinie nauk o administracji oraz wykazanych pozostałych, rozumienia i posługiwania się podstawowymi pojęciami prawnymi, w tym prawa administracyjnego ustrojowego i procesowego, konstytucyjnego, cywilnego i karnego, rozumienia pojęcia administracji, i koncepcji administracji publicznej oraz jej funkcji, systemu organizacji, jej znaczenia w organizacji państwa i współczesnego społeczeństwa, roli instytucji ustrojowych w państwie oraz zasad i procedur ich funkcjonowania w kontekście historycznym, w tym interpretacji zjawisk społecznych. Doceniono rolę wiedzy z zakresu organizacji i zarządzania, zasad funkcjonowania gospodarki, co powoduje, że absolwenci będą przygotowani do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Rozumieją i znają instytucjonalne podstawy funkcjonowania UE i specyfiki prawa wspólnotowego oraz relacji między prawem wspólnotowym a prawem krajowym. Znają pojęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej. Uzyskują także znajomość języka obcego na właściwym poziomie.

Reasumując: należy stwierdzić, że:

- 1) całość dokumentacji została właściwie opracowana od strony formalnej;
- 2) cele i efekty kształcenia, zarówno na poziomie ogólnym (szeroko zdefiniowanych efektów kształcenia), jak i na poziomie szczegółowym, mieszczących się w obszarze nauk

społecznych, wskazanych dziedzin i dyscyplin nie zawierają z merytorycznego punktu widzenia uchybień, poza wyżej wspomnianym zastrzeżeniem co do dyscypliny „historia”.

3) można uznać, że zdefiniowane specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia w odniesieniu do treści przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów we wszystkich zakresach (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) odpowiadają wymaganiom określonym w *Standardach kształcenia*, jak również w *Rozporządzeniu MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie KRK*. Są one skorelowane z odpowiednio skonstruowanym planem studiów, jak również pozostają w zgodzie z wymienionymi dziedzinami i dyscyplinami naukowymi oraz zakresem przedmiotowym kierunku studiów, a także są prawidłowo powiązane z misją i strategią Uczelni.

ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia. W odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań formułowanych dla obszaru wiedzy, z którego kierunek się wywodzi;

Mając na uwadze, że kierunek *administracja* na studiach I stopnia przyporządkowany został do obszaru nauk społecznych oraz wskazanych dziedzin i dyscyplin nauki należy stwierdzić, że zgodnie z zakładaną koncepcją kształcenia, zdefiniowane specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia we wszystkich zakresach (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne) odpowiadają wymaganiom określonym w *Standardach kształcenia*, jak również w rozporządzeniu MNiSW z 2.11.2011 r. w sprawie KRK. Są zasadniczo spójne i pozostają w zgodzie z obszarem i wskazanymi dziedzinami i dyscyplinami nauki (zob. wcześniejsza uwaga) oraz kierunkiem studiów *administracja*.

ocena możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów);

ZO pozytywnie ocenia potencjalną możliwość osiągnięcia określonych przez wizytowaną jednostkę kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia poprzez realizację wskazanych celów i efektów szczegółowych, które przewidziano w ramach poszczególnych przedmiotów i ich grup, jak też w zakładanych celach praktyk zawodowych, a przez to zrealizowanie zakładanej sylwetki absolwenta kierunku i specjalności określonej w *Standardach kształcenia*, jak również w kontekście wymagań przewidzianych w KRK.

2) Czy efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne?

Analiza dokumentacji (tabele efektów kształcenia, wraz z tabelami pokrycia obszarowych efektów przez kierunkowe, opis efektów przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów w sylabusach) pozwala na stwierdzenie, że zostały one opracowane według jasnych, precyzyjnych zasad i w sposób językowo zrozumiały. Wykazano też - poprzez określenie sposobów weryfikacji etapowych osiągnięć studentów, jak również kalkulacji nakładu pracy studenta. oraz opis środków i metod dydaktycznych – możliwość ich sprawdzenia. (Szersza ocena efektów kształcenia została przedstawiona w p. 2.1. niniejszej oceny).

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, że efekty kształcenia dla kierunku „administracja” są sformułowane w sposób przejrzysty i zrozumiały.

Spełniają one oczekiwania studentów pod kątem wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych przydatnych na rynku pracy.

ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia (czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany);

Według informacji zawartych w dokumentacji oraz uzyskanych w czasie wizytacji, zakładane efekty kształcenia opisane w opisane w tabeli i sylabusach (kartach przedmiotów) oraz kryteriach i metodach ich weryfikacji są dostępne na stronie internetowej Uczelni (*Extranet – e-sylabus*), jak również informuje o nich osoba prowadząca zajęcia. Powyższe potwierdzono na spotkaniach ze studentami i pracownikami, a także w czasie hospitacji. Tak więc, w Uczelni spełniono wymagania odnośnie zapewnienia dostępu do informacji o efektach kształcenia i ich ewaluacji, co dotyczy zarówno studentów, jak i pracowników. Studenci zapoznawani są z efektami kształcenia przez prowadzącego podczas pierwszych zajęć, jak również mają do nich dostęp za pomocą platformy *Extranet*. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, iż przyjęte efekty kształcenia są spójne oraz pozwalają na opracowanie przejrzystego procesu ich weryfikacji. Zdaniem studentów zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne.

3) Czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; czy system ten jest powszechnie dostępny?

ocena czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów i czy system ten jest powszechnie dostępny, Ocena czy system obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji oraz umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania;

Podczas programowej oceny jakości kształcenia na kierunku „administracja” poddano oglądowi dokumentację dotyczącą weryfikacji oceny/efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami) która jest przechowywana w teczkach studentów (absolwentów), i jest sporządzana zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011 r. (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). Zasady dyplomowania określono w Regulaminie Studiów. Teczki akt osobowych studenta przechowuje się w archiwum uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia).

System weryfikacji efektów kształcenia obowiązujący na Wydziale Prawa i Administracji określa *Regulamin studiów* na mocy §§ 14 – 47. Zasady weryfikacji efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów są ustalane przez pracowników odpowiedzialnych za ich realizację i przedstawiane w kartach przedmiotów (sylabusach).

Warunki zaliczenia przedmiotu i formę sprawdzianu – jak wcześniej wspomniano - ustalają prowadzący zajęcia i określają je w sylabusach. Wskazano w nich, który z elementów odnosi się do weryfikacji konkretnego efektu kształcenia. Na przykład, w sylabusie z przedmiotu *Konstytucyjny system organów państwowych* określono formę sprawdzianu końcowego w postaci egzaminu pisemnego, zaliczenie ćwiczeń – zadania do

wykonania, udział w dyskusji. Nie podano wymiaru czasu niezbędnego do przygotowania do zajęć, lecz łączny wymiar pracy własnej studenta.

W czasie wizytacji oraz na podstawie dostarczonej dokumentacji stwierdzono, że sprawdzianami stopnia opanowania przez studenta materiału z obowiązujących przedmiotów są przede wszystkim zaliczenia i egzaminy, zdawane zgodnie z planem studiów. O warunkach zaliczenia przedmiotu – jak wcześniej wspomniano – informuje prowadzący zajęcia, a ponadto są one zawarte w zasadach określonych przez prowadzącego w kartach przedmiotów (sylabusach). Przyjętymi formami weryfikacji osiągnięć studenta po zakończeniu poszczególnych etapów kształcenia (zakończeniu zajęć z danego przedmiotu), zależnie od formy prowadzenia zajęć oraz od podanego sposobu zaliczenia przedmiotu ustalonych w planie studiów są w szczególności: egzaminy pisemne - pytania otwarte (np. *Historia administracji*), testowe (np. *Prawo pracy*), lub testowe i otwarte, zaliczenia końcowe i ocena pracy w czasie semestru: kolokwia pisemne, ocena wypowiedzi ustnych (np. *Prawo pracy*), pisemna praca projektowa na zadany temat (np. *Zamówienia publiczne*), indywidualne wystąpienia i obserwacja udziału w dyskusji (np. *Prawo pomocy społecznej*), analiza i rozwiązywanie kasusów, ocena systematyczności pracy (np. *Prawo podatkowe*), ćwiczenia do wykonania (np. *Prawo ochrony środowiska*), prezentacja + udział w dyskusji (np. *Makro- i mikroekonomia*).

Zaliczenia praktyki dokonuje Dziekan lub upoważniona przez niego osoba (Pełnomocnik ds. praktyk) po złożeniu przez studenta wymaganej dokumentacji z jej odbycia, po weryfikacji osiągniętych przez studenta efektów kształcenia na podstawie oceny w dzienniku praktyk, wpisanej przez reprezentanta podmiotu, w którym była ona realizowana oraz dokumentacji przebiegu praktyki prowadzonej w nim przez studenta.

Okresem zaliczeniowym jest rok akademicki (§ 14 *Regulaminu studiów*), a jego zaliczenia dokonuje Dziekan. Wymagane jest uzyskanie zaliczeń i egzaminów z wszystkich określonych planem przedmiotów oraz praktyk, a także osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia i zdobycie przewidzianej liczby punktów ECTS.

Czas trwania sesji egzaminacyjnych ustala Senat (§ 10 *RS*), a jej harmonogram Dziekan, w porozumieniu z egzaminatorami i podaje go do wiadomości nie później niż tydzień przed rozpoczęciem sesji (§ 17 *RS*). Nie określono maksymalnej liczby egzaminów w roku i sesji, co jest wadą, gdyż może powodować nadmierną ich kumulację. Unormowano jedynie, że ich liczba w jednym dniu nie może przekraczać dwóch (§ 15 *RS*).

W sesji egzaminacyjnej student – oprócz terminu podstawowego - ma prawo przystąpienia do egzaminów i zaliczeń poprawkowych, lecz nie określono ile razy może je zdawać, co jest wadą. Wykładnia gramatyczna § 17 *RS*, a w szczególności ust. 5 (“*Termin pierwszy egzaminu poprawkowego określa harmonogram sesji egzaminacyjnej danego semestru, zaś kolejne terminy [- podkr. ZO] egzaminu poprawkowego wyznacza egzaminator w terminie do końca roku akademickiego*”) pozwala na wnioskowanie, że może ich być wiele, aż do uzyskania pozytywnej oceny, co jest niezgodne z przyjętymi powszechnie zasadami akademickimi. Analogiczne rozwiązanie przewidziano odnośnie zaliczeń (§ 18 ust. 5). Zaliczenie wykładu i ćwiczeń z danego przedmiotu odbywa się oddzielnie. Nie określono, po jakim czasie od pierwszego terminu może odbyć się egzamin poprawkowy.

Wyniki egzaminów lub zaliczeń są ogłaszane przez egzaminatora w systemie elektronicznym Uczelni.

W przypadku, gdy student “*zgłasza wątpliwości, co do prawidłowości przebiegu zaliczenia lub egzaminu*”, ma prawo w ciągu 14 dni od ogłoszenia wyników wystąpić do Dziekana o zaliczenie lub egzamin komisyjny, których procedura jest określona w § 20 *Regulaminu*. Odbywają się one przed komisją złożoną z Dziekana lub osoby przez niego upoważnionej (jako przewodniczącego), dotychczasowego egzaminatora i co najmniej

jednego nauczyciela, będącego specjalistą z danego przedmiotu. Na wniosek studenta, uczestniczyć w nim może wskazany przez niego obserwator.

Na egzaminach i zaliczeniach wobec studentów rozpoczynających naukę od r. akad. 2012/13 stosuje się – według § 22 *Regulaminu studiów* – powszechnie przyjętą w tradycji i praktyce akademickiej skalę ocen: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4,0), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0), niedostateczny (2,0). Możliwa jest też ocena „zal.” bez oceny (np. *Proseminarium*). Wcześniej nie była ona w pełni typowa, gdyż określała skalę od 2,0 (ndst.) do 6,0 (celujący), z ocenami połówkowymi (np. 3,5).

W toku studiów, na których jest realizowany plan obowiązujący od roku akademickiego 2011/12 (II i III rok niestacjonarnych), przewidziano ogółem – w zależności od specjalności - 31 lub 32 egzaminy (I rok – 11: semestr I – 5, II – 6 egzaminów; II rok – 10: sem. III – 4, IV – 6; III rok – 10 lub 11: sem. V – 5, VI: na specjalności *Administracja gospodarcza* 5, a na *Administracji publicznej* - 6). Ich liczba w obu formach kształcenia jest taka sama. Wydaje się, że w ostatnim semestrze, w którym student powinien się koncentrować w znacznej mierze na przygotowaniu pracy dyplomowej, obciążenie egzaminami jest zbyt duże. Ponadto, **nie powinna istnieć różnica między liczbą egzaminów na obu specjalnościach**. Według planów obowiązujących na I roku, liczba egzaminów wynosi łącznie w obu formach kształcenia 29, w tym: I rok – 8 (w obu semestrach po 4); II rok – 11 (sem. III – 6, IV – 5); III rok – 10 (w obu semestrach po 5). Podobnie jak w planie wcześniejszym, w ostatnim semestrze obciążenie egzaminami jest zbyt duże, z uwagi na konieczność przygotowania pracy licencjackiej.

W ocenie ZO, liczba oraz rozkład egzaminów w poszczególnych semestrach (z wyjątkiem VI) i latach nie budzi większych zastrzeżeń.

Podczas wizytacji zapoznano się z dokumentacją dotyczącą weryfikacji/oceny efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami), która jest przechowywana w teczkach studentów i absolwentów. Stwierdzono, że jest ona sporządzana zgodnie z obowiązującymi przepisami *Rozporządzenia MNiSW z 2.11.2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów* (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.) oraz *Rozporządzenia MNiSW z 19 grudnia 2008 r. w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie* (Dz. U. Nr 11 z 2009 r., poz. 61).

W wizytowanej jednostce pisemne prace egzaminacyjne i zaliczeniowe są archiwizowane, co stwierdzono podczas wizytacji. Nie wskazano wewnętrznej podstawy normatywnej regulującej czas i sposób ich przechowywania.

Szczegółowe dane dotyczące wyników egzaminów i zaliczeń oraz sposobu oceniania zanalizowano na podstawie danych zawartych w poniższej tabeli, jak również dostarczonych przez ocenianą jednostkę w czasie wizytacji protokołów i innych dokumentów, zawierających zestawienie wyników egzaminów, a – przede wszystkim – po analizie prac zaliczeniowych dokonanej przez ZO w czasie wizytacji.

3. Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i egzaminu dyplomowego

4. Struktura ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej									
	2	3	3,5	4	4,5	5,5	6	zal.	nzal.
Liczba ocen	105	462	131	327	127	0	10	96	1

Analiza prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, z którymi zapoznano się w czasie wizytacji pozwala na stwierdzenie, że treść pytań jest odpowiednia do wymagań określonych

w efektach kształcenia dla każdego przedmiotu, a sposób oceniania jest właściwy. „Rozrzut ocen” jest typowy dla danego kierunku. Więcej o tym w *Załączniku* nr 4 niniejszego raportu.

Reasumując: Weryfikacja efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i dotyczy każdego z etapów kształcenia. W sylabusach (kartach przedmiotów) wskazano, które efekty kształcenia podlegają weryfikacji oraz jakie są zasady i formy oceniania. Przyjęte procedury z formalnego punktu widzenia są prawidłowe i zarazem pozwalające na przejrzyste formułowanie ocen w odniesieniu do weryfikacji efektów kształcenia. „Rozrzut ocen” jest typowy.

W wizytowanej jednostce procedura dyplomowania stosowana na kierunku *administracja* jest unormowana w *Regulaminie studiów* (§ 38-47) oraz w *Zarządzeniu* Rektora z 28.09.20012 r. Nie unormowano w nich szczegółowo zasad wyboru seminarium i promotora, co jest wadą.

Studia kończą się egzaminem dyplomowym (licencjackim), który odbywa się w ramach realizacji planu studiów i programu nauczania. Jego zasady określają szczegółowo wyżej wskazane wewnętrzne podstawy prawne.

Pracę dyplomową student przygotowuje pod kierunkiem wyznaczonego przez Dziekana promotora, którym może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień doktora. Wątpliwości może budzić treść § 38 ust. 4, według którego, *“Za zgodą dziekana, student może wykonać pracę dyplomową, pod kierunkiem innej, wskazanej przez studenta osoby niż określona w ust. 3., o ile spełnia wymagania merytoryczne”*. **Wykładnia gramatyczna tego przepisu może doprowadzić do wniosku, że promotorem może być magister lub osobna nie będąca pracownikiem naukowo-dydaktycznym.** Tematy prac, które są ustalane i zatwierdzane przez promotora, muszą być zgodne z kierunkiem studiów. Oprócz promotora są one oceniane przez wyznaczonego przez Dziekana recenzenta. Nie określono jaki stopień lub tytuł naukowy powinien on posiadać, co jest wadą.

Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest zaliczenie wszystkich przewidzianych programem studiów przedmiotów, praktyk zawodowych, uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS oraz złożenie pozytywnie ocenionej przez promotora i recenzenta pracy dyplomowej. Jego termin wyznacza Dziekan, lecz nie unormowano po jakim czasie od spełnienia w/w. warunków ma być przeprowadzony. Zdawany jest przed komisją złożoną z przewodniczącego (Dziekana lub upoważnionego przez niego nauczyciela akademickiego), promotora i recenzenta. Na wniosek studenta pozytywnie rozpatrzony przez Dziekana, egzamin może mieć charakter otwarty.

Podczas egzaminu przeprowadzanego w formie ustnej, dyplomant *„powinien wykazać się wiedzą z zakresu kierunku studiów, a w szczególności, znajomością problematyki przedmiotów związanych z tematem pracy dyplomowej oraz ogólną erudycją i elokwencją w zakresie dziedziny, w której kończy studia..”* (§ 44). Nie określono liczby pytań, na które ma odpowiedzieć, stąd też – jak stwierdzono podczas analizy dokumentacji z przebiegu egzaminów – zadawane są dwa lub trzy pytania. Brak jest też ustalenia wykazu zagadnień obowiązujących na egzaminie.

Po egzaminie dyplomowym komisja egzaminacyjna ustala ostateczny wynik studiów wpisywany na dyplomie (§ 46 *RS*), który stanowi sumę:

- 60% średniej arytmetycznej wszystkich ocen uzyskanych w trakcie studiów;
- 20% oceny pracy dyplomowej wystawionej przez promotora i recenzenta;
- 20% oceny z egzaminu dyplomowego.

Ostateczny wynik studiów wpisywany do dyplomu zgodnie z zasadą obowiązującą dla roczników wcześniejszych, to:

- do 3,5 - dostateczny (3,0);

- 3,51 do 4,50 – dobry (4,0);
- 4,51 do 5,50 – b. dobry (5,0);
- 5,51 do 6,0 - celujący (6,0).

Dla studentów rozpoczynających naukę od r. akad. 2012/13 skala ocen to:

- do 3,30 - dostateczny (3,0);
- 3,31 – 3,75 – dostateczny plus (3,5);
- 3,76 - 4,25 - dobry (4,0);
- 4,26 - 4,75 – dobry plus (4,5);
- powyżej 4,76 - bardzo dobry (5,0).

Możliwa jest też ocena „wyróżniająca”, jeśli dyplomant wykazał się „aktywnością wychodzącą poza realizowany na jego studiach program nauczania” (§ 46 ust. 5 RS), lecz nie doprecyzowano warunków, jakie są w tym przypadku przewidziane.

W celu zapobiegania zjawiskom patologicznym, każda praca dyplomowa sprawdzana jest w programie antyplagiatowym „Plagiat.pl”.

Struktura ocen z egzaminu dyplomowego w poprzednim roku akademickim

Egzamin dyplomowy		
4	5	6
1	20	1

Brak ocen dst. (3,0) i dst + (3,5.) i dominująca liczba b.db. wskazują, że struktura ocen nie jest w pełni typowa.

Reasumując: Sposób dyplomowania na I stopniu studiów – mimo wskazanych braków, które powinny zostać doprecyzowane w wewnętrznej regulacji - nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Podjęto starania, mające zapobiegać patologiom związanym z przygotowaniem prac licencjackich, w postaci konieczności stosowania programu antyplagiatowego. Dokonana przez ZO analiza prac dyplomowych (przedstawiona w zał. nr 4) i przebiegu egzaminu dyplomowego wskazuje, że – generalnie - spełniają one wymagania przewidziane dla prac dyplomowych, choć w wypadku niektórych, z analizowanych prac, należałoby położyć większy nacisk na wyeliminowanie błędów merytorycznych. Także umiejętność samodzielnego analizy zebranego materiału źródłowego jest – w ocenie ZO – zbyt słabo egzekwowana.

Konkluzja: Można uznać, że sposób weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich jego etapach, zarówno w etapowych, jak i dyplomowaniu jest właściwy, poza wyżej wskazanymi, łatwymi do naprawienia wadami.

W opinii studentów, należy pozytywnie ocenić system weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach kształcenia. Zasady oceniania oraz weryfikacji efektów kształcenia są określone formalnie w sylabusach przedmiotów oraz przedstawiane studentom przez prowadzącego podczas pierwszych zajęć, jak również dostępne są na stronach systemu ogólnouczelnianego Extranet. Efekty kształcenia weryfikowane są poprzez kolokwia, egzaminy pisemne, egzaminy ustne, prace zaliczeniowe oraz prace projektowe. Studenci w trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA wyrazili opinię, że nauczyciele akademicy przestrzegają ustalonych przez siebie zasad i sposobów weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia.

- Ocena standaryzacji wymagań, zapewnienia przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen.

Standaryzacją objęto skalę ocen (zarówno w przypadku egzaminów i zaliczeń, jak też prac i egzaminów dyplomowych oraz zaliczania praktyk zawodowych (w tym dokumentacji ich przebiegu), procedury oraz kryteria oceniania egzaminów (w tym dyplomowego) i zaliczeń, procedury dyplomowania oraz zasady punktacji ECTS. Wprowadzono też jednolite wzory sylabusów.

- W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: czy weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia prowadzona jest na bieżąco tj. co najmniej z równą częstotliwością jak na studiach prowadzonych w uczelni w sposób tradycyjny i pozwala na ich porównanie z zakładanymi efektami kształcenia, oraz czy zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne z przedmiotu są prowadzone w siedzibie uczelni.

W ocenianej jednostce nie jest prowadzone kształcenie na odległość jako forma studiów. Stosowane jest jako metoda pomocnicza w prowadzeniu zajęć. Obecnie Uczelnia wdrożyła pilotażowy program (dotyczący jednego przedmiotu) w formie e-learningu (blended-learning), który ma być z czasem rozszerzany na inne przedmioty.

- Analiza skali i przyczyn odsiewu.

W *Raporcie samooceny*, jak również w czasie wizytacji, dostarczono ZO dane dotyczące przyczyn odsiewu studentów na kierunku *administracja*. Przedstawiono w nich szczegółową analizę statystyczną zjawiska, według kryterium przyczyn.

W roku akademickim 2011/12 „odsiew” studentów na wizytowanym kierunku, z uwzględnieniem ich łącznej liczby wyniósł 38 osób, co stanowi 15,8 %. Głównymi przyczynami były: rezygnacja ze studiów (21 osób – 8,7% skreśleń), niezaliczenie semestru w regulaminowym terminie (15 osób - 6,2%), a kolejną niepodjęcie studiów (2 osoby – 0,8%). Ubytek studentów w okresie 1.10.2012 – 30.09.2013 r. wyniósł 27 osoby, co stanowi 16,2 %, w tym skreślenia z powodu rezygnacja ze studiów – 13 osób (7,8%), niezaliczenie semestru - 11 osób (6,6%), oraz niezłożenie w terminie pracy dyplomowej -3 osoby (1,8 %). Od początku roku 2013/14 do wizytacji ubyło 3 studentów z powodu rezygnacji ze studiów (1,9 %). Jako przyczyny rezygnacji najczęściej podawano: trudna sytuacja rodzinna, problemy finansowe, zmiana miejsca zamieszkania, wyjazd za granicę, ciąża i zmiana kierunku studiów.

- W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.

Nie dotyczy

4) Czy jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia?

ocena monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystania uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia, procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia

zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie;

Uczelnia monitoruje losy zawodowe absolwentów za pomocą badania pilotażowego wprowadzonego Zarządzeniem Rektora z dnia 5 marca 2012 r. Badaniem po raz pierwszy objęci zostali absolwenci wszystkich kierunków, poziomów i trybów kształcenia kończący studia w roku kalendarzowym 2012, którzy wyrazili zgodę na uczestnictwo w programie jak również absolwenci starszych roczników, którzy wskutek akcji promocyjnej wyrazili chęć dołączenia do programu.

Program zakłada badanie losów zawodowych wśród absolwentów Uczelni w IV etapach: pierwszym realizowanym w dniu egzaminu dyplomowego mającym na celu zebranie informacji dotyczących m.in. statusu absolwentów na rynku pracy, praktyk i staży zawodowych zrealizowanych podczas studiów, drugim realizowanym 6-12 miesięcy po ukończeniu studiów, trzecim po 3 latach oraz 4 odbywającym się 5 lat po ukończeniu studiów.

Wyniki badań prowadzonych w ramach monitorowania karier zawodowych absolwentów opracowane statystycznie oraz merytorycznie stanowią jeden z obszarów doskonalenia systemu zapewnienia jakości kształcenia. Anonimowe ankiety składają się głównie z pytań zamkniętych, dostosowanych do doświadczenia absolwentów na rynku pracy w zależności od ich stażu. Absolwenci pytani są m.in. o wysokość dochodu, aktualne zajęcie, zmiany statusu zawodowego po ukończeniu studiów, ocenę elementów określających warunki i program kształcenia jak również o czynniki decydujące o przyjęciu do pracy oraz poziom zadowolenia z niej. Dodatkowo Wydział zbiera za pomocą ankiet informacje od pracodawców. Celem tego monitoringu jest poznanie opinii pracodawców na temat stopnia przygotowania absolwentów Uczelni do pracy zawodowej oraz zmieniających się wymagań rynku pracy, w szczególności w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jako efektów kształcenia. W badaniu biorą udział pracodawcy, z którymi Uczelnia nawiązała współpracę.

Obecnie Uczelnia pracuje nad korektą narzędzia badawczego bazując na podstawie wniosków uzyskanych z badania pilotażowego, a także przeprowadza kompleksową analizę monitoringu losów zawodowych absolwentów mającą na celu sformułowanie planu naprawczego w przypadku wystąpienia elementów niewłaściwie funkcjonujących.

Wnioski z pierwszego przeprowadzonego badania sformułowane zostały w Raporcie z systemu badań satysfakcji absolwentów WSFiZ w Warszawie za rok 2012. Raport w listopadzie 2013 roku był uwzględniany w procesie weryfikacji efektów kształcenia dla kierunku „administracja”. Ze względu na krótki okres który minął od uruchomienia badania nie podjęto jeszcze działań uwzględniających jego wyniki w odniesieniu do dostosowania oferty edukacyjnej.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Założone kierunkowe i specjalnościowe efekty kształcenia są zgodne z wzorcowymi celami i efektami kształcenia przewidzianymi w Standardach kształcenia oraz w KRK. Nie zawierają z merytorycznego punktu widzenia istotnych uchybień. Przewidziane wymagania stawiane studentom są zgodne z celami, efektami i poziomem kształcenia oraz pokrywają się z warunkami zaliczeń przedmiotów, zdefiniowanymi w sylabusach oraz

zasadami i warunkami dyplomowania. Studenci uznali efekty kształcenia za zrozumiałe i sprawdzalne.

2) Sposób sformułowania efektów kształcenia w załączonej tabeli i sylabusach, należy ocenić pozytywnie: zawarte w nich efekty są przedstawione w sposób zrozumiały i określający ich sprawdzalność. Są też w zadawalającym stopniu dostępne, co potwierdzono podczas spotkania ze studentami.

3) Formy sprawdzania wiedzy (także w opinii studentów) również są sprawiedliwe i obiektywne. Na Wydziale stosowany jest przejrzysty system oceny efektów kształcenia oraz możliwości weryfikacji zakładanych celów, a przy tym jest on powszechnie dostępny. Można uznać, że sposób weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich jego etapach jest właściwy. Zasady dyplomowania – poza wskazanymi wcześniej brakami wymagającymi doprecyzowania w wewnętrznej regulacji - są właściwie unormowane i realizowane. System oceny efektów kształcenia jest w ocenie studentów przejrzysty. Informacje w tym zakresie są powszechnie dostępne.

4) Uczelnia w wystarczającym stopniu współpracuje z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi w celu ich udziału w pracach nad planami i programami kształcenia. Uczelnia przeprowadza pilotażowe badanie z zakresu monitoringu losów zawodowych absolwentów. Ze względu na krótki okres od wprowadzenia badania nie wykorzystano otrzymanych wyników w celu udoskonalenia oferty edukacyjnej. Można uznać, że wdrażany system monitorowania losów i karier absolwentów spełni oczekiwane rezultaty odnośnie dostosowania efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia wpływu przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1) Czy realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta?

Uczelnia od roku akademickiego 2013/2014 realizuje proces kształcenia na podstawie programów studiów przygotowanych w oparciu o efekty kształcenia zatwierdzone przez Senat. Programy studiów oraz efekty kształcenia zostały opracowane przez Wydziałową komisję ds. jakości i efektów kształcenia, zaopiniowane przez Uczelnianą komisję ds. jakości i efektów kształcenia, w skład której wchodzi przedstawiciele studentów. Na Wydziale Prawa i Administracji funkcjonuje również Wydziałowa komisja oceny jakości i efektów kształcenia, do której kompetencji należy m.in. formułowanie uwag i wniosków w sprawie konieczności dokonania zmian efektów kształcenia lub programów studiów.

Ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji. W przypadku wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość ocena czy kształcenie, którego celem jest zdobycie umiejętności praktycznych, odbywa się w warunkach rzeczywistych, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów.

Czas trwania studiów na poziomie I stopnia wynosi 6 semestrów, jest więc on zgodny z wymaganiami przewidzianymi w *Standardach kształcenia* i obecnie obowiązującą regulacją normatywną.

Ocena doboru treści kształcenia zawartych w planach studiów: na kierunku „administracja” realizowane są obecnie równolegle dwa plany studiów: pierwszy, uchwalony przez Senat w dn. 26.09.2011r.) i drugi, dotyczący studentów I roku, zatwierdzony uchwałą Senatu nr 13 z dnia 27.09.2013 r.

Pierwszy z planów opracowano według wymagań przewidzianych w *Standardach kształcenia* (Załącznik nr 1 do *Rozporządzenia* Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunkowe, Dz.U. Nr 164, poz.1166), a drugi, według zasad KRK.

Plan pierwszy realizowany jest na II i III roku studiów, wyłącznie w formie niestacjonarnej. W związku z tym, w dalszej części *Raportu* skupiono się przede wszystkim na planach ich dotyczących.

Na trwających 6 semestrów studiach niestacjonarnych przewidziano ogółem 1251 godzin (na stacjonarnych 1809), co jest zgodne ze *Standardami kształcenia*. Stosunek procentowy godzin na studiach niestacjonarnych do stacjonarnych to 69,1%, a więc więcej niż wymagane 60%. Liczba godzin realizowanych w ramach ćwiczeń, konwersatoriów, laboratoriów i seminariów stanowi 54% (685 godz.), a na stacjonarnych 57%. Spełniono więc w znacznie większym niż określony w *Standardach* wymóg, aby co najmniej 30% zajęć było prowadzonych w innych niż wykład formach.

Treści podstawowe realizowane są w ramach 9 obowiązkowych przedmiotów (w tabeli oprócz nich wykazano również *Logikę prawniczą*, która powinna znaleźć się w grupie *Inne*), których łączny wymiar – po odliczeniu *Logiki* - wynosi 395 godzin (58 ECTS), a więc więcej, niż 360 przewidziane w *Standardach* minimum.

W przypadku przedmiotów kierunkowych, przewidziano 7 spośród 12 wskazanych w *Standardach* (a więc więcej niż minimum 6 nakazanych), choć w tabeli wykazano też inne (np: *Filozofia i etyka społeczna*), po odliczeniu których ogólna liczba godzin wynosi 226 (50 ECTS), wobec wymaganych 195 godz. i 27 ECTS.

Plan uwzględnia także przedmioty przewidziane w *Standardach* w ramach *Innych wymagań*, zawarte w blokach *Przedmioty kształcenia ogólnego* (obowiązkowe i obieralne), a także w wyżej wskazanych pozostałych. Wykładane są wśród nich m.in.: humanizujące – *Filozofia i etyka społeczna*, *Historia filozofii*, *Logika prawnicza*, jak również *Inne – Prawo ochrony środowiska* oraz *Ochrona własności intelektualnej* i *Prawo międzynarodowe publiczne*. Przewidziano też zajęcia z *Technologii informacyjnych*. Wszystkie z nich są wykładane w odpowiednim wymiarze godzinowym.

Na dwóch specjalnościach (*Administracja gospodarcza* i *Administracja publiczna*) przewidziano- w zależności od specjalności - po 8 przedmiotów, w wymiarze 168 lub 160 godzin. Ich zestaw jest odpowiedni dla każdej z nich.

Nauka języka obcego (w tym j. specjalistyczny) jest prowadzona na studiach niestacjonarnych w semestrach od III do VI, we właściwym wymiarze 120 godzin, kończąc się zaliczeniem Z uwagi na wymagania przewidziane dla poziomu B-2, powinien być – jak się wydaje - przeprowadzony egzamin po zakończeniu kursu. Ponadto, przedmiot ten powinien rozpoczynać się od I semestru, będąc bezpośrednią kontynuacją zajęć w szkole średniej. Właściwsze rozwiązanie (przekraczające wymagania *Standardów*) zastosowano na przewidywanych studiach stacjonarnych, gdzie uwzględniono dwa języki obce + wybrany specjalistyczny w sem. I do VI (300 godzin).

Seminarium dyplomowe przewidziano dla obu form kształcenia w dwóch ostatnich semestrach w wymiarze 120 godzin, poprzedzone proseminarium w IV sem (16 godz. na niestacjonarnych i 24 na stacjonarnych), co zdaniem ZO wystarcza do właściwej opieki nad przygotowaniem pracy licencjackiej.

Program studiów uzupełnia praktyka zawodowa w wymiarze 3 tygodni, a więc wskazanym w *Standardach* minimum 120 godzin. (Ocena praktyk została przedstawiona dalszej części niniejszego *Raportu*).

Przedmioty obieralne (w tym swobodnego wyboru, specjalnościowe, język obcy, seminaria) na studiach niestacjonarnych stanowią 38,04% (476 godzin), a na stacjonarnych 43%.

Sekwencja przedmiotów jest właściwa: np. *Prawo administracyjne* jest wykładane przed *Postępowaniem administracyjnym*, *Fundusze unijne po Finansach publicznych* i *prawie finansowym*, *Zamówienia publiczne* po *Prawie gospodarczym publicznym* i *Prawie cywilnym z umowami w administracji*, a *Prawo gospodarcze publiczne* umieszczono po zakończeniu kursu z *Prawa cywilnego*.

Reasumując: Zestawiając plany studiów z rygorami zawartymi w *Standardach kształcenia* należy stwierdzić, że zostały one zrealizowane i spełniają wymagania przewidziane dla ocenianego kierunku. Właściwa jest ogólna liczba godzin, jak też zestaw przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Wymagane w przepisach proporcje procentowe zostały zachowane. Sekwencja przedmiotów jest prawidłowa. Porównując zawartość planów z omówioną wcześniej *Sylwetką absolwenta*, treściami programowymi, formami i metodami dydaktycznymi można uznać, że tworzą one spójną całość, umożliwiającą uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Nowy plan studiów, który oparty został o wymagania przewidziane w KRK i realizowany jest na I roku studiów w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, również przewiduje trwający 3 lata (6 semestrów) cykl kształcenia, a więc we właściwym wymiarze.

Ogólna liczba godzin w obu formach kształcenia to 4500, w tym z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego (po odliczeniu praktyki zawodowej) na niestacjonarnych 1302 i 1680 na stacjonarnych w ciągu całego okresu kształcenia (180 pkt. ECTS). Proporcja godzin kontaktowych realizowanych na niestacjonarnych to 77,5%.

W innych niż wykład formach prowadzonych jest 502 godzin zajęć na niestacjonarnych i 669 na stacjonarnych, a więc udział tych ostatnich stanowi odpowiednio 38,55 i 39,82%. Przedmiotom obieralnym (ogólnouczelniane, język obcy, kierunkowe obieralne, seminarium) przypisano na niestacjonarnych łącznie 432 godziny (33,17%) i 54 punkty ECTS (30%), a na stacjonarnych 732 (43,92%) i 62 ECTS (34,44%), tak więc plany studiów spełniają wymóg odnośnie proporcji co najmniej 30% punktów przedmiotów obieralnych do obowiązkowych, według zasady ich obliczania, tak w systemie godzinowym, jak i w skali ECTS.

Plan studiów przewiduje realizację programu kształcenia w ramach pięciu bloków: zajęcia ogólnouczelniane, kierunkowe obowiązkowe, kierunkowe obieralne, seminarium i praktyka zawodowa. W porównaniu z planem wcześniejszym nie wprowadzono specjalności.

Dla bloku ogólnouczelnianego przewidziano 4 przedmioty obowiązkowe (w tym *Język obcy* i *Technologie informacyjne*) oraz 4 obieralne, spośród 9 oferowanych (m.in. *Makro- i mikroekonomia*, *Podstawy psychologii*, *Podstawy socjologii*, *Historia filozofii*), łącznie 46 ECTS.

Treści kierunkowe realizowane są w ramach 21 obowiązkowych przedmiotów (m.in. *Prawoznawstwo*, *Historia administracji*, *Nauka administracji*, *Konstytucyjny system organów państwowych*, *Organizacja i zarządzanie w administracji publicznej*, *Prawo administracyjne*, *Postępowanie administracyjne*, *Prawo gospodarcze publiczne*, *Prawo cywilne z umowami w administracji*), których łączny wymiar wynosi 360 godzin (64 ECTS). W trakcie zajęć z tego bloku, studenci nabywają wiedzę z zakresu dogmatyki prawa, zasad ustroju, form działania administracji oraz ogólnych zasad zarządzania w administracji, jak również zapoznają się z prawem międzynarodowym i UE, a także poznają publicznoprawne uwarunkowania gospodarki.

W bloku przedmiotów kierunkowych obieralnych przewidziano cztery ich grupy, spośród których student wybiera po 3 z oferowanych od czterech do sześciu w każdej nich (m.in: *Administracja finansowa i kontrola skarbową*, *Fundusze unijne*, *Prawo podatkowe*, *Międzynarodowe prawo administracyjne*, *Postępowanie egzekucyjne w administracji*, *Zarządzanie zasobami ludzkimi* i inne). W ramach zajęć studenci uszczegółwiają wiedzę z zakresu podstawowych przedmiotów kierunkowych zawartych w poprzedniej grupie, zgodnie z indywidualnymi preferencjami.

Nauka języka obcego jest prowadzona na studiach stacjonarnych w semestrach od I do V w wymiarze 180 godzin kontaktowych, a na niestacjonarnych od III do V (120 godz.), kończąc się egzaminem po zakończeniu kursu. Wydaje się, że właściwszym rozwiązaniem jest rozpoczynanie zajęć z tego przedmiotu od semestru I (zob. analogiczna uwaga dotycząca planu wcześniejszego).

Seminarium dyplomowe przewidziano w dwóch ostatnich semestrach, w wymiarze 120 godzin kontaktowych na studiach stacjonarnych i 60 na niestacjonarnych. Poprzedzone jest ono proseminarium realizowanym w sem. IV (30 godz. na stacjonarnych i 16 na niestacjonarnych). Zdaniem ZO liczba godzin jest wystarczająca do właściwej opieki nad przygotowaniem pracy licencjackiej.

Program studiów uzupełnia praktyka zawodowa w odpowiednim wymiarze trzech tygodni. Ocena praktyk została przedstawiona dalszej części niniejszego *Raportu*.

Sekwencja przedmiotów jest właściwa: np. *Międzynarodowe prawo administracyjne* jest wykładane po *Prawie administracyjnym*, *Zarys prawa rodzinnego i opiekuńczego* po

Prawie cywilnym..., a *Prawo gospodarcze publiczne* umieszczono po zakończeniu kursu z *Prawa cywilnego z umowami w administracji*.

Studia kończą się egzaminem dyplomowym i obroną pracy licencjackiej.

Reasumując: Nowy plan studiów I stopnia spełnia wymagania przewidziane w przepisach odnośnie liczby punktów ECTS, proporcji godzin wykładu do ćwiczeń oraz relacji między przedmiotami obieralnymi a obowiązkowymi, jak też sekwencji przedmiotów.

Konkludując: Mając na uwadze powyższe ustalenia można uznać, że zarówno „wcześniejszy”, jak i „nowy” plan studiów spełniają przewidziane wymagania. Zakładane efekty kształcenia w ich powiązaniu z treściami zawartymi w programach studiów oraz metodami dydaktycznymi tworzą spójną całość. Proces kształcenia jest skorelowany z zakładanymi celami i efektami kształcenia umożliwiając uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

W toku kształcenia przeważają formy tradycyjne, a więc wykłady i uzupełniające ich zawartość programową ćwiczenia, konwersatoria, warsztaty i seminaria, co jest powszechnie praktykowaną i efektywną metodą dydaktyki na ocenianym kierunku studiów. Oprócz nich – co oczywiste – część zajęć, stosownie do ich specyfiki, jest prowadzona w laboratoriach (np. informatyka i język obcy).

W załączonych do *Raportu samooceny* sylabusach (kartach przedmiotu) szczegółowo określono metody i formy kształcenia, jakie są wykorzystywane przez prowadzących w ramach zajęć (np. rodzaj wykładu oraz metody pobudzające aktywność studentów i rozwijające ich samodzielność w zdobywaniu umiejętności – szczególnie na zajęciach typu ćwiczeniowego).

W zależności od tematyki, wykład może przybierać formę wykładu tradycyjnego informacyjnego (np. *Historia administracji*), multimedialnego (np. *Wprowadzenie do filozofii*) lub problemowego (np. *Prawoznawstwo*). W ramach wszystkich form zajęć nie tylko ćwiczenia, ale również wykłady często prowadzone są w oparciu o metody pobudzające aktywność studentów (czemu sprzyja odpowiednia liczba studentów w grupach zajęciowych – z wyjątkiem laboratoriów i lektoratów), w tym przede wszystkim: analiza tekstów źródłowych, aktów normatywnych i orzecznictwa, sporządzanie projektów aktów normatywnych (np. *Prawo miejscowe – techniki legislacyjne*), dyskusja (np. *Makro-i mikroekonomia*), rozwiązywanie kasusów, praca w grupach (np. *Język angielski*), analiza i interpretacja wyników badań (np. *Makro-i mikroekonomia*), prace pisemne, w tym sporządzanie projektów (np. *Zamówienia publiczne*), symulacja i praca w grupie – gry (np. *Techniki negocjacji i mediacji w administracji, Język angielski*), referaty i prezentacje, metoda sytuacyjna, „giełda pomysłów” i e-learning. Stwarza to możliwość rozwijania umiejętności argumentowania i formułowania wniosków oraz samodzielnych sądów, kształtuje umiejętność wystąpień publicznych z wykorzystaniem specjalistycznej terminologii, a jednocześnie uczy poszanowania dla poglądów innych osób. W ocenie ZO, przyjęte metody dydaktyczne pozwalają na realizację efektów kształcenia określonych w sylabusach.

W czasie zajęć wykorzystywane są środki dydaktyczne pozwalające na łatwiejsze przyswajanie wykładanych treści. Studenci mają do dyspozycji w obiektach, w których odbywają się zajęcia, laboratoria komputerowe z wystarczającą ilością stanowisk i odpowiednim oprogramowaniem oraz dostępem do Internetu. W salach dydaktycznych istnieją warunki do korzystania w nich z urządzeń audiowizualnych i sprzętu

multimedialnego, w tym dla studentów niepełnosprawnych. Wykładowcy mają zatem możliwość stosowania nowoczesnych technik multimedialnych.

Zdaniem ZO, odpowiednia liczba godzin zajęć typu ćwiczeniowego i laboratoryjnego umożliwia pobudzanie studentów do samodzielnego zdobywania wiedzy, analizy i rozwiązywania problemów zawartych w treściach przedmiotów, dokonywania ocen i formułowania sądów, a także rozwija umiejętność komunikatywności z otoczeniem.

Istotna z punktu widzenia efektywności dydaktyki jest liczebność grup, w których prowadzone są poszczególne rodzaje zajęć. Wewnętrzną podstawę normatywną regulującą tę kwestię stanowi *Załącznik nr 1 do Uchwały Senatu z 27.09.2013 r.* Grupa ćwiczeniowa liczy do 35 osób, podobnie jak laboratoryjna i lektorat (w dwóch ostatnich przypadkach są one zbyt liczne), seminaryjna od 5 do 20, natomiast wykłady prowadzone są dla wszystkich studentów danego roku.

W wizytowanej jednostce, jak wcześniej wspomniano, nie są prowadzone studia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, lecz jako pomocnicza metoda kształcenia.

W opinii studentów realizowany program kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia realizowane są w formie wykładów, ćwiczeń, seminariów, lektoratów, warsztatów i konwersatoriów. Zdaniem studentów formy prowadzenia zajęć są odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w trakcie poszczególnych zajęć oraz do założonych efektów kształcenia. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci podkreślali zaangażowanie wykładowców w jak najbardziej efektywne przekazywanie treści kształcenia przejawiające się w otwartości na propozycje studentów dotyczące realizowanego programu kształcenia. Z racji niewielkich grup zajęciowych nie tylko ćwiczenia, ale również wykłady bardzo często prowadzone są w oparciu o metody pobudzające aktywność z wykorzystaniem adekwatnych, nowoczesnych środków dydaktycznych tj. wykład problemowy, dyskusja plenarna czy studium przypadku. W opinii studentów zastosowanie różnorodnych form realizacji zajęć, stwarza możliwość rozwijania umiejętności argumentowania i formułowania wniosków. Dodatkowo Uczelnia wdrożyła pilotażowo na wszystkich wydziałach zajęcia w ramach przedmiotu „umiejętności akademickie” w formie blended-learningu. Studenci zdobywają wiedzę z zakresu tego przedmiotu za pomocą narzędzi informatycznych. W opinii studentów zaletą tej formy kształcenia jest możliwość stosowania zdalnych jak i bezpośrednich form aktywizacji oraz wspólnej pracy on-line wykładowcy oraz studenta. Zdaniem studentów formy prowadzenia zajęć są odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w ich trakcie.

Reasumując: Czas trwania kształcenia oraz dobór metod i środków dydaktycznych zapewniają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Formy zajęć, a także metody kształcenia są odpowiednie dla ocenianego kierunku. Stosowanie nowoczesnych metod i środków dydaktycznych umożliwia wykorzystywanie zdobytej wiedzy w sposób praktyczny oraz nabycie umiejętności analitycznego rozwiązywania przedstawianych problemów.

- Ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie, a w przypadku kierunków, dla których ustalono standardy kształcenia – również zgodności z odpowiednimi standardami.

Plany studiów zawierają punktację ECTS (§ 11 *Regulaminu studiów*). Wykazano ją w obu obecnie realizowanych planach studiów i programach kształcenia na kierunku „administracja”. Wprowadzona została ona w wizytowanej jednostce *Zarządzeniem Rektora*

nr 3 z 30.09.2008 r. i zaktualizowana *Zarządzeniem* Rektora nr 1 z 5.01.2013 oraz *Uchwałą* Senatu nr 9 z 27.09.2013 r.

Rektor powołał Komisję d/s. zasad budowania systemu ECTS, której zadaniem jest opracowanie wytycznych przyporządkowania punktów przedmiotom, zasad ich transferu oraz nadzór nad zgodnością punktacji poszczególnych przedmiotów. Nadzór nad funkcjonowaniem mechanizmów mających zapewnić prawidłowe stosowanie narzędzi ECTS na wszystkich wydziałach sprawuje Uczelniany Koordynator ECTS, natomiast na WPiA osobą odpowiedzialną za praktyczne aspekty stosowania ECTS jest Wydziałowy Koordynator ECTS.

Punkty są przypisane wszystkim przedmiotom występujących w programie i planie studiów oraz praktykom zawodowym, przy czym przyporządkowane są one całym przedmiotom, a nie poszczególnym formom zajęć.

Ich liczba określona jest w sylabusach poszczególnych przedmiotów przewidzianych w planach studiów i odzwierciedla nakład pracy studenta wymagany do osiągnięcia efektów kształcenia, który obejmuje zarówno pracę w czasie zajęć dydaktycznych w Uczelni, jak i pracę własną. Jako miarę średniego nakładu pracy niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia przyjęto zasadę, że jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od przeciętnego studenta 25 godzin pracy. Wycena poszczególnych przedmiotów uwzględnia obciążenie studenta związane z nakładem pracy w trakcie realizacji zajęć dydaktycznych oraz praktyk zawodowych określonych w planie studiów, nakładem pracy własnej, w tym związanej z przygotowaniem się do zaliczeń i egzaminów oraz uczestnictwem w nich i opracowaniem pracy dyplomowej, co wykazano w sylabusach.

W planie pierwszym, obowiązującym na II i III roku studiów, punkty ECTS przypisano wszystkim przedmiotom przewidzianym w planie studiów i praktykom zawodowym. Przewidziano w nim ogółem 187 lub 188 punktów (w zależności od specjalności), co jest zgodne z wymaganiami określonymi w *Standardach* i według obecnego stanu prawnego. Ich liczba w każdym z semestrów wynosi z reguły od 29 do 32, co jest zgodne z wymogami określonymi w § 3 ust. 3 rozporządzenia MNiSW z 3 października 2006 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia osiągnięć studenta (Dz. U. Nr 187, poz. 1385), według których liczba punktów ECTS przewidziana planem studiów dla semestru powinna wynosić od 27 do 33.

Dziesięciu przedmiotom podstawowym (odliczając zaliczoną do nich *Logikę prawniczą* – 4 ECTS, która powinna znaleźć się w grupie *Inne wymagania*) przypisano łącznie 58 punktów ECTS (przy minimalnej liczbie określonej w *Standardach* – 49), 6 kierunkowym – do których zaliczono dodatkowo 5, które powinny znaleźć się w grupie *Inne* - 50 (a więc więcej niż 27 wymaganych). W ramach *Innych wymagań*, część z nich przewidziano w innych blokach: *Technologiom informacyjnym* - 4, humanizującym (m. *Historia filozofii* - 2, *Logika prawnicza* – 4, *Język obcy* - 6, *Ochrona własności intelektualnej* 33 *Podstawy prawa międzynarodowego* 5, praktyki zawodowe 5, a seminarium i przygotowanie pracy dyplomowej oraz egzamin – 10. Punktacja ta jest zgodna z obowiązującymi rygorami przewidzianymi w *Standardach*.

Prawidłowa – zdaniem ZO – jest też wycena punktowa większości poszczególnych przedmiotów: np. *Konstytucyjnemu systemowi organów państwowych* przypisano 8 ECTS, *Prawu administracyjnemu* - 11, a *Postępowaniu administracyjnemu* 6. Wydaje się, że nie doceniono nakładu pracy studenta w przypadku *Makro i mikroekonomii* i *Zamówień publicznych* - po 3 punkty (a więc tyle samo co *Umiejętności akademickich* i *Podstaw religioznawstwa* – po 3) i *Funduszy unijnych* – 2, a więc mniej niż dwa poprzednio przytoczone.

Punktacja dla wszystkich przedmiotów w obu formach kształcenia jest taka sama.

W nowym planie, który obowiązuje od roku akademickiego 2013/2014, liczba punktów ECTS wynosi 180 (w tym Praktyki - 4), po 30 w każdym z semestrów i po 60 w każdym roku.

Program studiów stacjonarnych zakłada uzyskanie przez studenta:

- 102 punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich;
- 30 punktów ECTS z zajęć o charakterze praktycznym (zajęcia laboratoryjne, projektowe i ćwiczeniowe);
- 80 punktów ECTS w ramach zajęć z obowiązkowych przedmiotów kierunkowych;
- 36 punktów ECTS z obieralnych przedmiotów kierunkowych;
- 46 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych;
- 2 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć na zajęciach z wychowania fizycznego.

Program studiów niestacjonarnych zakłada uzyskanie przez studenta:

- 89 punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich;
- 28 punktów ECTS z zajęć o charakterze praktycznym (zajęcia laboratoryjne, projektowe i ćwiczeniowe);
- 86 punktów ECTS w ramach zajęć z obowiązkowych przedmiotów kierunkowych;
- 30 punktów ECTS z obieralnych przedmiotów kierunkowych;
- 46 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych;
- 2 punktów ECTS, jako liczby minimalnej, którą student musi zdobyć na zajęciach z wychowania fizycznego.

Plan studiów niestacjonarnych obejmuje taki sam zakres treści programowych oraz zakłada osiągnięcie takich samych efektów kształcenia, jak na studiach stacjonarnych. W związku z powyższym, **wadą jest to, że występują różnice w liczbie punktów w ramach poszczególnych grup przedmiotów między obiema formami studiów.**

Wycena punktowa poszczególnych przedmiotów – podobnie jak w planie wcześniejszym - jest w znacznej części właściwa, odpowiadająca nakładowi pracy studenta przeznaczonej na opanowanie treści w nich zawartych: *Finansom publicznym i prawu finansowemu* przypisano 6 ECTS, *Prawu administracyjnemu* - łącznie 7, *Prawoznawstwu* - 6. Zdaniem ZO wątpliwości może budzić liczba punktów ECTS w przypadku niedocenionych w wycenie *Postępowania administracyjnego*, *Konstytucyjnego systemu organów państwowych* i *Prawa cywilnego z umowami w administracji* – po 4, *Prawa gospodarczego publicznego* (3), które – jak się wydaje – wymagają większego nakładu pracy (szczególnie własnej) niż np. *Podstawy religioznawstwa* (4 ECTS) lub *Jak działa nauka* (3). **Istotną wadą jest to, że w obu formach kształcenia występują różnice w punktacji tych samych przedmiotów.** Np.: *Prawoznawstwo* i *Historię administracji* na studiach niestacjonarnych wyceniono na 7 ECTS, a na stacjonarnych na 6, *Naukę administracji* – odpowiednio 6 i 5, i inn. Z uwagi na deklarowaną taką samą treść przedmiotów i nakładu pracy studenta w obu formach kształcenia jest to błędem, który ponadto może skutkować ujemnymi konsekwencjami w przypadku zmiany formy studiów.

Konkluzja: Zarówno we wcześniejszych, jak i nowym planie studiów, punktacja - mimo, iż w większości przypadków właściwa – to (szczególnie w nowym planie studiów) może budzić zastrzeżenia. O ile jest ona zgodna z wymaganiami określonymi w Standardach i przepisach obecnie obowiązujących odnośnie ogólnej liczby punktów ECTS, ich rozkładu w

poszczególnych latach i semestrach oraz sposobu wyliczenia punktacji przewidzianej dla poszczególnych przedmiotów, który w większości przypadków jest poprawny, to różnice w wycenie przedmiotów między formą stacjonarną a niestacjonarną są wadą (choć łatwą do skorygowania). Mimo powyższego, przyjęty system pozwala na indywidualizację procesu kształcenia i wymianę międzyuczelnianą.

- Ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Ocena czy system kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych.

Obligatoryjne praktyki zawodowe, które stanowią integralną część procesu kształcenia (§ 26 *Regulaminu studiów*) na kierunku „administracja”, przewidziano zarówno we wcześniej obowiązującym, jak i nowym planie studiów. Zasady ich odbywania normuje *Regulamin praktyk zawodowych* wprowadzony *Zarządzeniem* Rektora nr 1 z 1. 02. 2010 r.

Studenta obowiązuje odbywanie praktyki w wymiarze trzech tygodni w IV semestrze. Celem praktyki jest utrwalenie i rozszerzenie wiadomości oraz umiejętności zdobytych podczas zajęć dydaktycznych w Uczelni. Cele szczegółowe to: zapoznanie się ze specyfiką i funkcjonowaniem jednostki w której się odbywa, praktyczne zastosowaniu wiedzy oraz zdobycie nowych umiejętności, przydatnych w przyszłej pracy zawodowej, a także pracy w grupie i umiejętności komunikacji interpersonalnej. Student nabędzie także wiedzę na temat sposobów pozyskiwania, przetwarzania i gromadzenia danych wykorzystywanych w działalności organów administracji i innych instytucji.

Odbywają się one na podstawie porozumień zawartych przez WSiFiZ z odpowiednim Zakładem Pracy i skierowania przez Dziekana. Organizowane i koordynowane są przez dziekanat i Pełnomocnika d/s. praktyk studenckich. Mogą być realizowane w urzędach organów administracji rządowej, samorządowej, w podmiotach gospodarczych, oraz w innych jednostkach, pod warunkiem, że w ich trakcie student będzie miał możliwość rozwijania wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów. W czasie wizytacji dostarczono ZO listę 6 instytucji, z którymi Uczelnia ma podpisane stałe umowy na podstawie których są one realizowane (m.in. Sąd. Okręgowy. w Warszawie, BGIODO, GUS, starostwa powiatowe) oraz wykaz ponad 20 jednostek wybranych przez studentów (urzędy miast i gmin, urzędy skarbowe, kancelarie prawne, biura rachunkowe oraz podmioty gospodarcze). Wszystkie z nich są odpowiednie do realizacji zakładanych efektów kształcenia i specyfiki kierunku „administracja”.

Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest wywiązanie się z wypełnienia jej programu, określonego dla kierunku studiów i zadań wyznaczonych przez zakładu pracy, udokumentowanych w dzienniczku praktyk. Zaliczenia dokonuje Dziekan lub osoba przez niego upoważniona (Pełnomocnik d/s. praktyk) na podstawie wpisów do dzienniczka, poświadczonego przez osobę odpowiedzialną za realizację praktyki studenckiej ze strony zakładu pracy (Zakładowego Opiekuna Praktyk). Z uwagi na fakt, że znaczna część słuchaczy studiów niestacjonarnych pracuje, student aktywny zawodowo może być za zgodą Dziekana zwolniony z jej odbycia po przedstawieniu zaświadczenia z zakładu pracy w którym jest zatrudniony. Według danych dostarczonych w czasie wizytacji, z możliwości tej skorzystało 73% studentów.

Zdaniem ZO, należy podkreślić rzetelne prowadzenie dokumentacji praktyk oraz sposobu ich zaliczania, co stwierdzono na podstawie analizy dzienników praktyk, teczek

osobowych i zestawu innych dokumentów dostarczonych w czasie wizytacji (skierowania, wzory porozumień, potwierdzenia instytucji przyjmujących itp.).

W opinii studentów zarówno program i wymiar praktyk, termin ich realizacji jak również właściwy dobór instytucji, w których praktyki są odbywane jest spójny z celami i efektami kształcenia dla nich określonymi. System kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Na podstawie programu studiów na kierunku „administracja” I stopnia studenci zobowiązani są do odbycia trzytygodniowych praktyk zawodowych realizowanych w dowolnym terminie w trakcie trwania studiów pod warunkiem, że ich realizacja nie koliduje z uczestnictwem studenta w zajęciach dydaktycznych. Student ma możliwość wyboru miejsca odbywania praktyki zgodnego z jego zaplanowaną ścieżką rozwoju. Podstawowym warunkiem zaliczenia praktyk jest wykonywanie przez studenta-praktykanta obowiązków z zakresu nauk o administracji umożliwiających mu osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zaliczenie praktyki jest warunkiem zaliczenia semestru, w trakcie którego praktyka była zrealizowana. Informacje na temat praktyk obligatoryjnych jak i fakultatywnych dostępne są na stronie internetowej Uczelni oraz u wydziałowego opiekuna praktyk. Praktyka rozpoczyna się formalnie po odebraniu przez studenta przygotowanych dokumentów, a jej zaliczenie dokonywane jest w oparciu o dzienniczek praktyk zatwierdzony przez opiekuna praktyk. Każdy student skierowany na praktyki obowiązany jest do prowadzenia dzienniczka praktyk w którym opisuje realizowane zadania. Możliwe jest również zwolnienie z odbywania praktyki zawodowej w przypadku studentów pracujących na stanowiskach związanych z dziedziną nauk o administracji. Osoby zatrudnione na umowę o pracę, umowę cywilnoprawną bądź prowadzące działalność gospodarczą w celu zaliczenia praktyk zobowiązane są dostarczyć zaświadczenie potwierdzające okres zatrudnienia wraz z wymiarem godzin oraz wykazem pełnionych obowiązków. Zaświadczenie musi zawierać informację o posiadanych przez studenta kompetencjach odpowiadających przyjętym efektom kształcenia.

Reasumując: Program praktyk, ich wymiar czasowy i dobór instytucji, w których się odbywają, jest spójny z określonymi dla nich celami i efektami kształcenia. System kontroli i zaliczania również nie budzi zastrzeżeń i uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Ogólna ocena: w pełni.

- Ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

W *Raporcie samooceny* przedstawiono tylko część istotnych informacji merytorycznych dotyczących tej kwestii, a ocenę oparto przede wszystkim o analizę dokumentacji zawartej w jego załącznikach oraz dostarczonej na prośbę ZO czasie wizytacji. Oprócz *Statutu* i *Regulaminu studiów*, ogólne wytyczne w tej kwestii zawiera *Załącznik nr 1 do Uchwały Senatu z 27.09. 2013 r.*

Organizację roku akademickiego, trwającego od nie później niż 1 października i nie dłużej niż do 30 września następnego roku kalendarzowego, a w szczególności: terminy prowadzenia zajęć, sesji egzaminacyjnej oraz przerw w zajęciach (nie określono łącznego ich wymiaru) ustala Senat i ogłaszane są w systemie *Exstranet*, nie później niż 1 miesiąc przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego (§10 *Regulaminu studiów*). Harmonogram zajęć i sesji egzaminacyjnej zatwierdza Dziekan podając go do wiadomości 7 dni przed

rozpoczęciem – odpowiednio semestru i sesji. Szczegółowy rozkład zajęć wraz z ich obsadą zamieszczany jest na stronach internetowych Uczelni i tablicach ogłoszeniowych.

Plany studiów i programy kształcenia są uchwalane przez Senat (§ 15 Statutu). Rok akademicki podzielony jest na dwa semestry (§ 10 RS), przy czym czy jednostką rozliczeniową jest rok (§ 14).

W wizytowanej jednostce studia stacjonarne są realizowane – jak wcześniej wspomniano – na I roku. Zajęcia (w zależności od rocznika) są prowadzone od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8,00 do 11.40, 12.35, 15.35 i 17.20, w blokach o wymiarze od 2 do 3 x 45 minut, a po każdym 45 minutach przewidziano 10 min. przerwy. W harmonogramach studiów niestacjonarnych na wszystkich trzech rocznikach. uwzględniono fakt, że większość studiujących pracuje zawodowo i w związku z tym, zajęcia przewidziano w piątki, soboty i niedziele, w ramach 8 zjazdów w semestrze. W piątki rozpoczynają się od godz. 16.35 i trwają do 18.15, 19.10, lub 21.45, w soboty od godz. 8.00 do 16.20, 19.00, 19.10 i 19.55 natomiast w niedziele od 8.00 do 17.15, 18.05, 19.00 i 19.55, w blokach o wymiarze od 2 do 3 x 45 minut, z 10 minutowymi przerwami, co nie przekracza dopuszczalnego limitu.

W dniach zjazdów praca dziekanatu i biblioteki, jak również dyżury i konsultacje pracowników naukowych, są dostosowane do rozkładu zajęć.

Informacje o rozkładach zajęć są dostępne na stronach internetowych i tablicach ogłoszeniowych.

Jak wyżej wspomniano, terminy sesji egzaminacyjnych ustala Senat, a ich harmonogram Dziekan. Nie określono ile spośród nich może się odbywać w roku i sesji egzaminacyjnej (z wyjątkiem, że nie może być ich więcej niż 2 w jednym dniu), co wymaga uzupełnienia w wewnętrznej regulacji normatywnej.

Reasumując: Organizacja procesu kształcenia jest prawidłowa, co pozwala na osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

- Ocena prawidłowości organizacji kształcenia w ZOD, jeżeli taki ośrodek funkcjonuje w ramach jednostki. Ocena prawidłowości doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia.

Nie dotyczy.

- Ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia regulują § 27 i 28 Regulaminu studiów. Formami indywidualnego trybu studiowania są: indywidualny plan studiów i program nauczania (IPSiPN) oraz indywidualna organizacja studiów (IOS).

Według postanowień § 27 o IPSiPN mogą ubiegać się studenci, którzy ukończyli pierwszy rok studiów i uzyskali „bardzo dobre wyniki w nauce”. Nie doprecyzowano warunków, jakie muszą oni spełnić, aby przyznać im tę możliwość (np. uzyskanie przez nich w toku dotychczasowych studiów średniej ocen wynoszącej co najmniej 4,5), co jest wadą. O jego przyznaniu na umotywowany wniosek studenta decyduje Dziekan wydziału, który wyznacza opiekuna dydaktyczno-naukowego, posiadającego „stopień lub tytuł naukowy” i zatwierdza opracowany przez niego plan i program kształcenia. Wydaje się, że z uwagi na zakres opieki należy wyraźnie określić, że powinien być nim samodzielny pracownik naukowy. IPSiPN polega na „zapewnieniu studentowi szczególnej opieki dydaktycznej i naukowej, zindywidualizowaniu treści i form kształcenia oraz sposobów wywiązywania się

z obowiązków studenckich wynikających z planu studiów i programu nauczania”. Wydaje się również, że powinno być doprecyzowane, że ta forma studiów powinna służyć rozszerzeniu zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku lub specjalności, udziale studenta np. w pracach naukowo-badawczych i rozwojowych itp.

Indywidualną organizację studiów (dalej **IOS**) na podstawie § 28 może na wniosek studenta przyznać Dziekan lecz nie określono na jaki okres (np. semestru lub roku). Dotyczy to studentów, którzy studiuje na więcej niż jednej specjalności lub kierunku, uczestniczą w pracach badawczych, odbywają część studiów w uczelni zagranicznej, samotnie wychowują dzieci, są inwalidami o znacznym stopniu niepełnosprawności lub „przejściowo znaleźli się w sytuacji utrudniającej lub uniemożliwiającej codzienny udział w zajęciach”. IOS polega na określeniu odrębnego sposobu realizacji i rozliczania programu kształcenia w danym roku akademickim, a w szczególności uczestnictwa w zajęciach dydaktycznych i formy ich zaliczenia.

Osoby niepełnosprawne mogą – jak wyżej wspomniano – z przyczyn zdrowotnych studiować według indywidualnej organizacji studiów. Oprócz powyższego, Uczelnia zapewnia im możliwość bezpłatnego wypożyczenia specjalistycznego sprzętu usprawniającego przyswajanie i przetwarzanie wiedzy (np. notebooki i tablety z odpowiednim oprogramowaniem, systemy FM, materiały dydaktyczne w wersji elektronicznej itp.). Mogą również korzystać z dostosowanego do ich potrzeb sprzętu (np. specjalne monitory, Skry BOOT, słuchawki) w laboratoriach i Bibliotece. Uczelnia finansuje osobom niedosłyszącym obecność tłumacza języka migowego. Zapewnia też możliwość udziału w zajęciach i egzaminach asystenta wszystkim osobom niepełnosprawnym. Możliwa jest również zmiana formy egzaminu lub zaliczenia.

Odnośnie infrastruktury mającej stworzyć warunki dla umożliwienia uczestniczenia w zajęciach dydaktycznych tych osób – więcej informacji przedstawiono w p. 5 niniejszego *Raportu*.

Indywidualizacji procesu kształcenia służą też inne przyjęte rozwiązania. Oprócz przedstawionych wyżej, należy wskazać możliwość – za zgodą Dziekana – studiowania na innym kierunku w Uczelni macierzystej lub innej, w tym w ramach wymiany studentów (w tym w ramach programu *Erasmus*) lub na więcej niż jednej specjalności na danym kierunku, a także inne niż przewidziane w planie kierunku przedmioty, jak również zmianie formę stacjonarnej na niestacjonarną. Studenci mogą również korzystać z krótko lub długoterminowych urlopów (§ 32, 33). Przewidywane jest również utworzenie kół naukowych, sprzyjających rozwojowi własnych zainteresowań naukowych.

W opinii studentów zasady przyznawania indywidualnego planu studiów i programu nauczania oraz IOS jak i możliwości przez nie stwarzane są zadowalające. Regulamin studiów obowiązujący na Uczelni w ramach indywidualizacji procesu kształcenia przez studentów wybitnie uzdolnionych oraz znajdujących się w skomplikowanej sytuacji życiowej dopuszcza możliwość odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania oraz Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS). Pierwsza z tych form skierowana jest w szczególności do wybitnie uzdolnionych studentów. Przyznanie obydwóch form indywidualizacji procesu kształcenia następuje na wniosek studenta za zgodą Dziekana. Opiekę nad studentem korzystającym z pierwszej przedstawionej formy indywidualizacji procesu kształcenia sprawuje nauczyciel akademicki posiadający tytuł lub stopień naukowy, wyznaczony na wniosek studenta przez Dziekana. Program studiów realizowany przez studenta odbywającego studia na podstawie indywidualnego planu studiów i programu nauczania, zawierający efekty kształcenia obowiązujące dla danego kierunku, ustalonego przez opiekuna naukowego. Program uwzględnia efekty kształcenia określone dla danego

kierunku i indywidualne zainteresowania studenta jak również podlega akceptacji ze strony Dziekana.

Indywidualna Organizacja Studiów (IOS) polega na ustaleniu indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych, wynikających z planu studiów oraz na ewentualnym zwolnieniu z uczestnictwa w niektórych zajęciach. Z tej formy indywidualizacji procesu kształcenia studenci kierunku „administracja” korzystają bardzo rzadko ze względu na właściwe dopasowanie harmonogramu zajęć. IOS przyznawana jest na wniosek studenta za zgodą Dziekana. W Regulaminie studiów obowiązującym w Uczelni zarówno przesłanki jak i warunki korzystania z obydwu form indywidualizacji procesu kształcenia są jasno określone. W opinii studentów zarówno przepisy Regulaminu jak również podejście Władz Wydziału pozwalają w pełni wykorzystać możliwości obydwu form indywidualizacji procesu kształcenia.

Reasumując: W ocenianej jednostce istnieją regulaminowe, organizacyjne i infrastrukturalne możliwości indywidualizacji kształcenia obu grup studentów.

2) Czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość?

Zakładane cele i efekty kształcenia są adekwatne do kierunku „administracja”. Dostosowano do nich zgodny z wymaganiami normatywnymi sześciosemestralny czas trwania kształcenia, w ramach którego realizowany jest plan studiów. Zarówno „wcześniejszy”, jak i „nowy” plan są odpowiednio skorelowane z określonymi celami i efektami kształcenia. Zawarte w nich treści programowe znajdują się w ramach poszczególnych przedmiotów, których sekwencja jest odpowiednio dostosowana do logicznie kolejnego zdobywania przez studentów wiedzy i umiejętności, co potwierdza treść planów i sylabusów. (Szczegółową analizę tych kwestii przedstawiono w p. 3.1). Spójne z treściami programowymi są dostosowane do ich realizacji formy kształcenia. Przeważają w nich powszechnie praktykowane i odpowiednie do ocenianego kierunku formy tradycyjne, a więc wykłady, ćwiczenia, konwersatoria i laboratoria. W ich ramach dobrano właściwe, spójne z efektami i dostosowane do ich osiągnięcia metody kształcenia stosowane przez wykładowców. Oprócz wykładu są wśród nich metody pobudzające aktywność studentów i rozwijające ich samodzielność w zdobywaniu przewidzianych umiejętności. Wykorzystywane w czasie zajęć środki dydaktyczne, w tym multimedialne są odpowiednio dobrane do wykładanych treści (zob. p. 3.1 niniejszego Raportu). Realizacji zakładanych efektów służy też właściwa liczba godzin zajęć typu ćwiczeniowego, realizowanych w grupach, z odpowiednią liczbą uczestniczących w nich studentów (z wyjątkiem zbyt licznych laboratoriów i lektoratów). Również właściwe umieszczenie w planach studiów praktyk zawodowych jest prawidłowo skorelowane z treściami programu i efektami kształcenia.

Reasumując: Mając powyższe na uwadze można uznać, że proces kształcenia w odniesieniu do planów studiów, programów przedmiotów, form, metod i środków dydaktycznych, jak też punktacji ECTS i sekwencji przedmiotów, stanowi spójną i jednolitą całość, pozwalającą na realizację zakładanych efektów kształcenia, zdefiniowanych na poziomie ogólnym i szczegółowym.

- W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany i ich efekty, odnieść się do stopnia

realizacji sformułowanych poprzednio zaleceń, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces zmian programu studiów w aspekcie rozwoju kierunku.

Nie dotyczy

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W ocenie studentów poprawny dobór treści oraz form kształcenia sprawia, iż realizowany program kształcenia umożliwia im osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia.**
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody kształcenia tworzą spójną całość, a formy i metody dydaktyczne są dostosowane do deklarowanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku.**

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

- 1) *Czy liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu?*

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy;

Ogólna liczba 56 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku, w tym 27, dla których Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy, może być niewątpliwie wystarczająca dla osiągnięcia założonych celów i efektów kształcenia, jeżeli tylko prawidłowa jest struktura ich kwalifikacji. Analiza tytułów i stopni naukowych, a zwłaszcza dyscyplin naukowych, w których te tytuły i stopnie zostały nadane daje gwarancję, że – przy właściwym wykorzystaniu potencjału tej kadry – założone cele i efekty kształcenia zostaną w pełni osiągnięte.

Oceniany kierunek studiów na pierwszej stronie Raportu samooceny przyporządkowano do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk prawnych, dyscypliny nauki o administracji, ale na stronie 17 tegoż Raportu wyjaśniono, że „wiedza i umiejętności zdobywane podczas studiów na kierunku „administracja” odwołują się nie tylko do dorobku naukowego (...) prawa, nauk o administracji, ale i dyscyplin pokrewnych, takich jak ekonomia, psychologia, socjologia, politologia, nauki o zarządzaniu”. Z punktu widzenia Uczelni decydujące znaczenie powinna mieć Uchwała nr 3/2011 Rady Wydziału Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie z dnia 1 października 2011 r. w sprawie przypisania kierunku „administracja” do obszaru wiedzy, dziedziny i dyscypliny naukowej, w której to Uchwale wyliczono następujące dyscypliny naukowe: nauki o administracji, prawo, ekonomia, nauki o polityce, historia oraz (niepoprawnie, gdyż powinno być: „nauki o zarządzaniu”) zarządzanie. Również opis kierunkowych efektów kształcenia ocenianego kierunku studiów skutkuje koniecznością zaangażowania do procesu dydaktycznego nie tylko specjalistów z zakresu nauki o administracji oraz prawa (których jest oczywiście najwięcej), lecz również z kilku innych dyscyplin – przede wszystkim z dziedzin nauk ekonomicznych (ekonomia, nauki o zarządzaniu) i społecznych (socjologia, psychologia). Po weryfikacji dokonanej przez Zespół Wizytujący w minimum kadrowym jest trzech profesorów z dyscypliny Prawo (specjaliści z zakresu prawa konstytucyjnego, historii administracji i prawa oraz teorii państwa i prawa), jeden profesor z dyscypliny Ekonomia, jeden doktor habilitowany z dyscypliny Prawo (specjalizujący się w prawie administracyjnym) i czworo doktorów z dyscypliny Prawo (specjalizujących się w prawie administracyjnym, finansowym i konstytucyjnym). Ponadto do procesu dydaktycznego zaangażowane są inne osoby z tytułami i stopniami naukowymi w zakresie prawa, nauk o zarządzaniu, nauk o polityce, socjologii, filozofii, historii.

Reasumując: liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji w pełni gwarantują osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia oraz realizację programu kształcenia.

- 2) *Czy dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia*

uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów?

Na wstępie należy zauważyć, że w Raporcie samooceny wskazano aż 26 osób stanowiących minimum kadrowe. Jednak po weryfikacji dokonanej przez Zespół Wizytujący można przyjąć, że w skład tegoż minimum kadrowego wchodzi trzy osoby posiadające tytuł profesora nauk prawnych, jedna osoba posiadająca tytuł profesora nauk ekonomicznych, jedna osoba posiadająca stopień doktora habilitowanego nauk prawnych, cztery osoby posiadające stopień doktora nauk prawnych i jedna osoba posiadająca stopień doktora nauk humanistycznych.

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt, osób które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku „administracja”, należy uznać, iż pomimo niezaliczenia do minimum kadrowego 16 nauczycieli akademickich zostały spełnione warunki określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) – *minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora*. Warunki określone w § 13 ust. 3 powyższego rozporządzenia tj. *(nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra)* zostały spełnione tylko przez 9 nauczycieli akademickich (spośród 26 wskazanych przez Uczelnię).

Wymagania określone w § 13 ust. 1 powyższego rozporządzenia *(do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru zostały spełnione w przypadku 9 osób*.

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż nie wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich teczkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Do minimum kadrowego pierwszego stopnia wliczono 5 nauczycieli samodzielnych oraz 5 doktorów. Nie zaliczono 16 nauczycieli akademickich.

Dorobek naukowy kadry dydaktycznej, zwłaszcza pracowników tworzących minimum kadrowe jest – przynajmniej w kilku przypadkach – imponujący, a w pozostałych przypadkach obszerny lub wystarczający i niewątpliwie w pełni adekwatny do opisu kierunkowych efektów kształcenia oraz do realizowanego programu studiów.

Monografie poświęcone administracji finansowej i kontroli skarbowej, wyborom samorządowym, szczegółowym zagadnieniom prawa podatkowego, łapownictwu urzędniczemu, różnym zagadnieniom ekonomicznym, problematyce międzynarodowej, historyczno-prawnej, cywilnemu postępowaniu grupowemu, a nawet przestępczości i polityce

karnej, prawa karnemu wykonawczemu i polityce penitencjarnej, czy metodzie wykładni, a ponadto artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych dotyczące historii administracji i historii prawa, różnych zagadnień ekonomicznych, teoretycznoprawnych, prawa administracyjnego, prawa konstytucyjnego, międzynarodowego, politologii, postępowania cywilnego, prawa karnego, postępowania administracyjnego, prawa finansowego, służby cywilnej, prawa administracyjnego, sądownictwa administracyjnego, socjologii oraz prawa własności intelektualnej pozwalają stwierdzić, że dorobek naukowy kadry dydaktycznej ocenianego kierunku w pełni odpowiada zakładanym efektom kształcenia i realizowanemu programowi studiów.

Biorąc pod uwagę, że dorobek naukowy osób zaliczonych przez Zespół Wizytujący do minimum kadrowego mieści się w zakresie prawa konstytucyjnego, historii administracji i prawa, ekonomii, teorii państwa i prawa, prawa administracyjnego, postępowania administracyjnego i prawa finansowego, można stwierdzić, że jest wzorcowo adekwatny do efektów kształcenia i programu studiów na kierunku „administracja”.

Reasumując: jednoznacznie można stwierdzić, że wymagania dotyczące minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu kształcenia są spełnione.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu);

Poszczególne osoby zaliczone do minimum kadrowego zatrudnione są w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie od: 2.1.2002, 1.10.2004, 1.10.2008 (cztery osoby), 1.10.2009, 1.10.2010 i 1.10.2012.

Średnio daje to prawie sześcioletni staż pracy osoby zaliczonej do minimum kadrowego w tej uczelni. Jak na realia polskich niepublicznych szkół wyższych stabilność minimum kadrowego należy ocenić bardzo pozytywnie.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów;

Liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wynosi 10, natomiast wskazana w Raporcie samooceny liczba studentów ocenianego kierunku wynosi 165. Oznacza to relację 1 : 16,5. Jest to wyjątkowo dobra proporcja, znacznie przewyższająca relację prawem wymaganą.

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie;

Szczegółowe porównanie powierzonych poszczególnym nauczycielom akademickim (zwłaszcza zaliczonym do minimum kadrowego) zajęć dydaktycznych z ich dorobkiem naukowym nasuwa jedynie bardzo drobne wątpliwości. Ewidentnym jest, że dorobek z zakresu prawa pracy osoby, której powierzono ten przedmiot obejmuje tylko jeden artykuł, tymczasem dorobek tej samej osoby w zakresie innych gałęzi prawa jest większy. W załączniku nr 1 do Raportu samooceny kilku osobom przyporządkowano zajęcia z przedmiotu Administracja finansowa i kontrola skarbową, a tylko niektóre spośród nich mają dorobek

naukowy z zakresu prawa finansowego. Zastanawia również powierzenie specjalście z zakresu politologii wykładów z przedmiotu Ustrój samorządu terytorialnego w sytuacji, w której w Uczelni zatrudnionych jest kilku specjalistów prawa administracyjnego i prawa konstytucyjnego. Podobnie zastanawia powierzenie doktorowi ekonomii przedmiotu Socjologia i metody badań socjologicznych w sytuacji, w której doktor habilitowany w zakresie socjologii prowadzi inny przedmiot.

Przedstawionych tu kilka drobnych wątpliwości nie może jednak obniżyć ogólnie pozytywnej oceny powierzenia poszczególnych zajęć dydaktycznych poszczególnym nauczycielom akademickim. W zdecydowanej większości przypadków zajęcia z danego przedmiotu prowadzą osoby o bogatym dorobku naukowym z tej dyscypliny.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych (Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena);

Ogólna ocena hospitowanych zajęć jest pozytywna, wszystkie hospitowane zajęcia były prowadzone na dobrym poziomie.

3) Czy jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą?

Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

- o *procedur i kryteriów doboru oraz weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, ich przejrzystości i upowszechnienia;*

Procedury i kryteria doboru nauczycieli akademickich opisane są dosyć ogólnikowo w Wewnętrznym Systemie Zapewnienia Jakości Kształcenia. Stwierdza się m.in., że „obsada kadrowa spełnia wymagania formalne umożliwiające prowadzenie kształcenia na kierunkach studiów”, wspomina się też o zgodności działalności naukowo-badawczej z działalnością dydaktyczną. Jedynie nieco bardziej konkretne regulacje zawiera Uchwała Senatu z dnia 27 września 2013 r. w sprawie polityki kadrowej i umacniania uprawnień akademickich. Bardzo pozytywnie należy ocenić ograniczenie zatrudniania osób, dla których Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie nie jest podstawowym miejscem pracy.

Weryfikacja nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów odbywa się chociażby dzięki kompetencji Rady Wydziału do systematycznego dokonywania okresowych przeglądów kadry (w okresie czteroletnim) w oparciu o analizę dorobku naukowo-badawczego i informacje o jakości realizacji zadań dydaktycznych wynikające z ankietyzacji studentów i hospitacji zajęć. Właśnie hospitacje stwarzają kolejną możliwość weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Podstawą przeprowadzania tych hospitacji jest Zarządzenie nr 1/11/2013 Dziekana Wydziału Prawa i Administracji z dnia 15 listopada 2013 r., zgodnie z którym hospitacji podlegają asystenci i adiunkci ze stopniem doktora – co najmniej raz w ciągu roku akademickiego, a przeprowadzają ją co do zasady kierownicy katedr. Hospitacje takie faktycznie są przeprowadzane, gdyż Zespołowi Wizytującemu przedstawiono kilka przykładowych arkuszy hospitacji. Zaprezentowano również protokół posiedzenia Rady Wydziału Prawa i

Administracji obejmującego m.in. przyjęcie uchwały w przedmiocie oceny okresowej pracowników naukowo-dydaktycznych za lata 2010-2013. Wszyscy oceniani pracownicy zostali ocenieni pozytywnie, a zatem nie można stwierdzić, czy w razie oceny negatywnej odebrane zostałyby pracownikowi prowadzone zajęcia dydaktyczne. W ogóle trudno na podstawie dokumentów ocenić przejrzystość i stopień upowszechnienia polityki kadrowej.

Przedstawiona powyżej bardzo pozytywna ocena powiązania zainteresowań naukowych kadry naukowo-dydaktycznej z kierunkowymi efektami kształcenia, a także z konkretnymi przedmiotami z programu kształcenia, które danemu nauczycielowi akademickiemu zostały powierzone, świadczą o tym, że wspomniane regulacje – mimo iż dosyć ogólnikowe - są w praktyce na Wydziale Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie przestrzegane z pozytywnym skutkiem.

- *systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym poprzez zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą), oraz ocena jego efektywności;*

Równie lakoniczne są regulacje dotyczące wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej. W Wewnętrznym Systemie Zapewnienia Jakości kształcenia postanowiono, że uczelnia aktywizuje swoich pracowników w zakresie działalności naukowo-badawczej oraz zapewnia im szeroką pomoc w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania działalności badawczo-naukowej, zgodnej z ich zainteresowaniami i prowadzonymi zajęciami dydaktycznymi. Z raportu samooceny oraz od pracowników Zespół Wizytujący dowiedział się o funkcjonującym na Uczelni specjalnym Zespole Wsparcia, do którego zadań należy m.in. organizowanie warsztatów pracy pisarskiej, warsztatów z zakresu opracowywania własnej strategii publikacyjnej, zasad funkcjonowania rynku wydawniczego, świadczenie pomocy we właściwym doborze docelowego czasopisma, pomoc w kwestiach redakcyjno-technicznych, informowanie o nadchodzących krajowych i zagranicznych konkursach na granty badawcze.

Pracownicy poinformowali Zespół Wizytujący o finansowaniu przez uczelnię wydawnictw, staży i wyjazdów na konferencje naukowe.

Stosunkowo bogaty dorobek naukowy kadry ocenianego kierunku, a zwłaszcza duża liczba związanych z efektami kształcenia ocenianego kierunku studiów publikacji afiliowanych w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie, zdają się przemawiać za tezą o prawidłowym i efektywnym funkcjonowaniu systemu wspierania rozwoju kadry.

- *opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia w kontekście misji i strategii;*

Na spotkaniu z ZO, nauczyciele akademicy prezentowali bardzo pozytywne opinie na temat warunków pracy na WSFiZ, aktywności władz Uczelni i Wydziału, a także atmosfery panującej w zespole pracowniczym. Perspektywy rozwoju kierunku, w kontekście misji i strategii rozwoju Uczelni, są w ocenie pracowników Wydziału, pomyślne. Ograniczenia mogą płynąć głównie z notoryjnie znanych czynników egzogenicznych, takich jak niż demograficzny.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji w pełni umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu.**
- 2) Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są w pełni adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Wymogi dotyczące minimum kadrowego są spełnione.**
- 3) Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego.**

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Czy Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych?

Ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie). W przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie należy wskazać w jaki sposób braki te mają wpływ na jakość kształcenia oraz jakie efekty kształcenia nie zostaną osiągnięte;

Choć wykorzystywane na potrzeby procesu dydaktycznego realizowanego na ocenianym kierunku nieruchomości nie stanowią własności Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie, to baza materialno-techniczna pozwala na realizację procesu dydaktycznego, projektów naukowych i badawczych.

Uczelnia zlokalizowana jest przy ul. Pawiej 55 w kompleksie budynków położonych pomiędzy ul. Pawią a ul. Dzielną, w bezpośredniej okolicy centrum Warszawy z łatwym dostępem do środków komunikacji miejskiej. Budynek został przekazany Uczelni w użytkowanie z dniem 1 października 2003 roku. Podstawą korzystania z ponad 10 000 m² powierzchni użytkowej są podpisane z właścicielem długoterminowe umowy najmu, okazane ZO w trakcie wizytacji. W 2008 r. Uczelnia zakupiła od Miasta st. Warszawy nieruchomość o powierzchni ponad 11 000 m² zlokalizowaną przy ul. Okopowej 59, niedaleko obecnej siedziby, gdzie zamierza zbudować od podstaw własną siedzibę. Wynajmowany obecnie przez Uczelnię obiekt w latach 2003-2004 przeszedł gruntowną modernizację. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są w: auli mieszczącej 500 osób, 2 aulach dla 260 osób, 2 salach audytoryjnych mieszczących po 150 osób każda, 6 salach audytoryjnych mieszczących po 100 osób każda, 20 salach ćwiczeniowych i warsztatowych mieszczących po 35 osób oraz w 7 laboratoriach komputerowych. Sale dydaktyczne, laboratoria i pomieszczenia administracyjne rozmieszczone są na 6 kondygnacjach. Poziom 2 piętra przeznaczony jest na potrzeby administracyjne, tj. dziekanaty, rektorat, biuro spraw studenckich, kwesturę oraz pomieszczenia pracowników akademickich. Pozostałą powierzchnię zajmują pomieszczenia dydaktyczne, naukowe, laboratoryjne oraz pomieszczenia o innym przeznaczeniu. Sale dydaktyczne wyposażone są w sprzęt multimedialny tj. bezprzewodowe nagłośnienie, projektory multimedialne, wizualizer, rzutniki pisma, tablice interaktywne.

Laboratoria statystyczne wyposażone są w sprzęt komputerowy, połączony w lokalną sieć komputerową z szerokopasmowym dostępem do sieci Internet, oprogramowanie IBM SPSS statistics z szerokim wachlarzem modułów statystycznych.

Studenci dobrze oceniają dostosowanie bazy dydaktycznej i naukowej do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. Sale dydaktyczne wyposażone są w profesjonalny sprzęt, ponadto w uczelni funkcjonują laboratoria wyposażone w aparaturę

naukowo-badawczą, niezbędne do prowadzenia pełnego procesu dydaktycznego wynikającego ze szczególnego charakteru niektórych przedmiotów. Uczelnia zapewnia możliwość wypożyczenia specjalistycznego sprzętu ułatwiającego studentom niepełnosprawnym dostęp i przyswajanie wiedzy. Każdy niepełnosprawny student może bezpłatnie wypożyczyć sprzęt tj. dyktafony, lupy elektroniczne, notebooki, laptopy ze specjalistycznym oprogramowaniem, systemy FM (nadajnik i odbiornik), tablety, przenośne pętle indukcyjne. W całym budynku istnieje również możliwość korzystania z sieci internetowej. Sale dostosowane są do liczebności grup studenckich.

Biblioteka gromadzi zasoby z zakresu dyscyplin: prawo i administracja, politologia, psychologia, zarządzanie, organizacja, bankowość, finanse, rachunkowość, marketing, reklama, public relations, filozofia, etyka, informatyka i inne. Znajdują się w niej 22 stanowiska komputerowe przeznaczone do korzystania z zasobów publikacji on-line, z czego 4 stanowiska dedykowane są potrzebom osób niepełnosprawnych. Katalog zbiorów dostępny jest on-line i oferuje szerokie spektrum przeszukiwania (autor, tytuł, hasło przedmiotowe, seria wydawnicza, wydawca) oraz rezerwacje wybranych publikacji przez Internet. Użytkownicy mają możliwość sprawdzenia stanu konta oraz terminu zwrotu publikacji. Poprzez Extranet są również informowani o zbliżającym się lub przekroczonym czasie wypożyczenia. W wypożyczalni znajdują się 3 stanowiska komputerowe przeznaczone do przeszukiwania zbiorów. Ponadto w bibliotece znajdują się stanowiska dla studentów umożliwiające korzystanie z programu prawniczego „Legalis” - systemu informacji prawnej.

Czytelnia jest dobrze wyposażona. Oferuje ok. 100 miejsc do pracy własnej studentów (z możliwością podpięcia laptopa), 20 stanowisk komputerowych z pakietem MS Office oraz programami komputerowymi wykorzystywanymi przez studentów w czasie zajęć dydaktycznych. Wszystkie posiadają dostęp do Internetu, katalogu, uczelnianej sieci wewnętrznej Extranet oraz baz danych. W bibliotece dostępna jest również sieć Wi-Fi. Dodatkowo w czytelni znajduje się osobne przeszklone pomieszczenie, które w razie potrzeb służy do pracy grupowej lub cichej nauki. Na terenie biblioteki znajduje się pracownia testów psychologicznych. W czytelni studenci mają możliwość korzystania z księgozbioru podręcznego z wolnym dostępem do półek, zbiorów czytelni oraz prenumerowanych czasopism.

W zasobach biblioteki znajdują się łącznie ponad 25.000 woluminów, a w tym ok. 12830 woluminów w czytelni i księgozbiórze podręcznym, ponad 12500 woluminów w wypożyczalni.

Publikacje z zakresu prawa i administracji stanowią prawie 11% księgozbioru i jest to ponad 2800 woluminów w czytelni, wypożyczalni oraz księgozbiórze podręcznym.

Ponadto Biblioteka oferuje dostęp do zbiorów elektronicznych, w szczególności:

- Systemu informacji prawnej Legalis (baza aktów prawnych, orzecnictwa i prawniczej informacji bibliograficznej, dostępna w czytelni);
- Baz dostępnych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki (dostępne ze wszystkich komputerów podłączonych do sieci Uczelni): Elsevier, Springer, Wiley Blackwell, Pakietu Ebsco, Pakietu Web of Knowledge, Prawo PL i in.

Biblioteka Uczelni współpracuje z bibliotekami Narodowego Banku Polskiego, Szkoły Głównej Handlowej, Politechniki Warszawskiej, w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych.

Mimo - niewątpliwie – dobrego poziomu wyposażenia biblioteki Uczelni, stan zasobów bibliotecznych dedykowanych dla kierunku „administracja”, pozostawia jednak nadal szerokie pole do uzupełniania i poszerzania. W ramach wizytacji sprawdzono

dostępność pozycji literatury naukowej zalecanych studentom. Dokonano losowego wyboru 4 kart przedmiotów.

1. Przedmiot: „Podstawy socjologii”. Brak w zasobach biblioteki 4 pozycji literatury (m.in. P. Sztompka, M. Bogunia – Borowska „Socjologia codzienności”, Kraków 2008; I. Krzemiński [red.] „Wielka transformacja”, W-wa 2011 i in.) , na miejscu dostępnych zaś jest 5.

2. Przedmiot: „Prawo cywilne z umowami w administracji”. Dostępne są wszystkie pozycje (3) wskazane na karcie przedmiotu w ramach literatury.

3. Przedmiot: „Fundusze unijne”. Dostępna na miejscu tylko jedna pozycja literatury (na 3 wskazane): A. Jankowska i in. „Fundusze strukturalne Unii Europejskiej” W-wa 2005.

4. Przedmiot: „Audyt wewnętrzny”. Dostępna na miejscu tylko jedna pozycja literatury (na 5 wskazanych): K. Czerwiński „Audyt wewnętrzny” W-wa 2004.

Reasumując , choć w 75 % przypadków w zasobach bibliotecznych brakowało którejs z pozycji literatury zalecanej kartą przedmiotu, jednak łącznie na 20 wskazanych pozycji literatury dostępnych było 10, a więc połowa. Jest to dość dobry wynik jak na uczelnię niepubliczną, która zmuszona jest budować księgozbiór od podstaw. W przypadku każdego przedmiotu przynajmniej jedna pozycja literatury była dostępna na miejscu. Nie jest więc tak, że z powodu wspomnianych braków student pozbawiony został w ogóle dostępu do literatury obowiązkowej, lub uzupełniającej. Wspomniane braki wynikają niewątpliwie po części z faktu, iż zasoby biblioteczne adekwatne do treści kształcenia na kierunku „administracja” są nadal tworzone.

Studenci usatysfakcjonowani są godzinami otwarcia Biblioteki oraz czytelnii, jak również wielkością księgozbioru umożliwiającą dostęp do literatury wymaganej przez prowadzących zajęcia. Czytelnia i wypożyczalnia dysponują zarówno literaturą podstawową, jak i uzupełniającą, polecaną przez wykładowców w ramach realizacji zajęć. W opinii studentów pozytywnie należy ocenić fakt udostępniania za pomocą systemu Extranet przez nauczycieli akademickich tzw. e-skryptów zawierających wiadomości niezbędne do uzupełnienia założonych treści programowych z danego przedmiotu. Ponadto w bibliotece znajdują się stanowiska dla studentów umożliwiające korzystanie z systemu informacji prawnej „Legalis”.

Z powyższych względów, mimo pewnych zastrzeżeń dotyczących dostępności pozycji literatury w zasobach bibliotecznych (o czym była mowa wyżej) ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie) jest pozytywna. Na ocenę tę rzutuje przede wszystkim bardzo dobre wyposażenie bazy dydaktycznej w środki techniczne potrzebne do realizacji procesu dydaktycznego. Dotyczy to zarówno sal dydaktycznych, jak i biblioteki.

Ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk;

Studenci korzystają z możliwości odbycia praktyki w różnych instytucjach regionu, z którymi Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania zawarła umowy. Są to liczne urzędy administracji ogólnej, samorządowej jak i rządowej, organy ochrony prawnej, jak również zakłady administracyjne oraz jednostki organizacyjne służb, inspekcji i straży. Praktyki zawodowe odbywają się także w kancelariach adwokackich, radcowskich, komorniczych czy notarialnych. Wykaz podmiotów, u których studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki zawodowe, a także zawarte przez Uczelnię porozumienia w sprawie praktyk zawodowych zostały okazane ZO do wglądu w trakcie wizytacji.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studencie pozytywnie ocenili bazę instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne. W opinii studentów dobór miejsc odbywania praktyk pozwala na zindywidualizowanie ścieżki rozwoju oraz dostosowanie jej do własnych potrzeb.

Biorąc pod uwagę kategorie podmiotów, u których studenci ocenianego kierunku mogą odbywać praktyki oraz notoryjnie znane informacje dotyczące potencjału i charakteru działalności tych podmiotów, ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk wypada w pełni satysfakcjonująco.

Ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;

W opinii studentów Wydział zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów jednakże podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci zwrócili uwagę, iż nie uwzględnia ona w pełni potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek w którym zajęcia odbywają studenci kierunku „administracja” nie posiada kompletu urządzeń ułatwiających przemieszczanie się osób niepełnosprawnych, samo wejście do budynku dla studenta niepełnosprawnego wiąże się z koniecznością otrzymania pomocy od osób trzecich. W budynku brakuje toalet dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz sprawnych wind umożliwiających poruszanie się po całym obiekcie. Przewodniczący ZO przeprowadził osobiście rozmowę z przedstawicielem studentów niepełnosprawnych z której wynika, iż oceniają oni pozytywnie wysiłki władz Uczelni na rzecz studentów niepełnosprawnych i upatrują więcej przeszkód w postawie organów administracji publicznej, które nie wykazują oczekiwanej sprawności decyzyjnej, przez co wciąż niemożliwe jest np. uruchomienie wind dla niepełnosprawnych (brak stosowanej decyzji, środki na instalację wind wygoszparowała sama uczelnia).

Mając na uwadze stan faktyczny prezentujący się jak wyżej należy stwierdzić, iż ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych nie jest w pełni satysfakcjonująca.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: w pełni

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest w pełni dostosowana do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie wyposażenia sal wykładowych i pracowni oraz zapewnienia dostępu do komputerów, Internetu i specjalistycznego oprogramowania. Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają

wymagane kryteria, aczkolwiek wskazane jest dalsze powiększanie zasobów bibliotecznych w zakresie publikacji z dziedziny nauk prawnych. Słabą stroną infrastruktury dydaktycznej są braki w zakresie przystosowania do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Czy rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; czy Jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej?

ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;

ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny;

w przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić ewentualną zmianę stopnia oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.

Choć w przypadku oceny programowej studiów prowadzonych na poziomie I stopnia, kryterium 6 (badania naukowe) nie jest obligatoryjne, to jednak należy także wspomnieć o badaniach naukowych, jakie prowadzone są na Wydziale. Pracownicy Wydziału Prawa i Administracji, na którym prowadzony jest oceniany kierunek, prowadzą aktywną działalność badawczo-naukową. Potwierdzeniem tego jest uzyskanie przez Wydział kategorii „B” w ostatniej ocenie parametrycznej prowadzonej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wydział realizuje prace naukowo – badawcze z zakresu: ustroju samorządu terytorialnego, prawa miejscowego stanowionego przez organy samorządu terytorialnego oraz procedur uchwałodawczych, ochrony praw pracowniczych, zasad ustroju służby cywilnej, dostępu do służby cywilnej itp. Wiele projektów badawczych planowanych jest do podjęcia lub też znajduje się w fazie wykonawczej. Wymienione prace wiążą się merytorycznie, z prowadzonymi na kierunku zajęciami. Spośród projektów badawczych aktualnie finalizowanych, jak i dopiero rozpoczynanych można wymienić następujące: „Eliminacja wykonawcy w prawie zamówień publicznych”, „Prawo zamówień publicznych. Zarys Systemu”, „Nowelizacje ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji”, „Kształtowanie się modelu ustrojowego służby cywilnej w Polsce”, „Nowelizacje ustawy prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi” „Jakość jako kryterium oceny ofert w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego”.

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej. Studenci są informowani przez nauczycieli akademickich o prowadzonych badaniach naukowych, organizowanych konferencjach oraz o możliwości uczestniczenia w nich. W rozmowie z zespołem oceniającym PKA studenci wyjaśnili jednak, iż pomimo przekazywanych informacji, w większości, ze względu na napięty program codziennych zajęć, nie są zainteresowani udziałem w organizowanych przedsięwzięciach naukowych. Udział studentów w badaniach pracowników Wydziału realizowany jest przede wszystkim przy przygotowywaniu prac dyplomowych oraz organizacji konferencji naukowych.

Prowadzone badania naukowe wpisują się w misję Uczelni i strategię rozwoju Wydziału, służą wzmocnieniu kierunku „administracja” i tworzą dobre podstawy do uzyskania uprawnień do kształcenia na studiach II stopnia.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1) Czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia?

Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji - uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

Kwalifikacja kandydatów na studia na studia I stopnia odbywa się na podstawie wolnego naboru w ramach przyjętego limitu miejsc.

Osoby zainteresowane podjęciem studiów w WSFiZ zapisują się za pomocą narzędzia internetowego „Rekrutacja on-line”. W przypadku studiów I stopnia na kierunku „administracja” o przyjęcie na studia może ubiegać się każda osoba, która posiada świadectwo dojrzałości. Kandydat na studia obowiązany jest złożyć komplet dokumentów wymaganych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami. Następnie, zarejestrowany już kandydat wnosi stosowną opłatę i dostarcza niezbędne dokumenty w Biurze rekrutacji. Decyzję o przyjęciu na studia podejmuje Dziekan Wydziału, na którym prowadzony jest kierunek.

W przypadku kierunku „administracja”, predyspozycje kandydata do studiów na tym kierunku wynikają przede wszystkim z posiadania wykształcenia ogólnego na poziomie średnim i do takiego wykształcenia dostosowane są efekty kształcenia określone dla kierunku. Absolwent kierunku „administracja” powinien wykazywać kwalifikacje przede wszystkim do pracy w urzędzie tzw. organu administracji właściwości ogólnej, co zakłada m.in. pracę na różnych stanowiskach i przy bardzo różnych zadaniach, związanych ze zmieniającymi się zadaniami organu administracyjnego, a – z drugiej strony – nie wymagającej wiedzy specjalistycznej, jak np. wiedza z zakresu rachunkowości, geodezji, czy nauk o zdrowiu. Pracę na takich stanowiskach wykonują osoby o adekwatnym wykształceniu. Natomiast absolwent kierunku „administracja” powinien wykazywać biegłość przede wszystkim w zakresie procedur związanych z wykonywaniem zadań publicznych, właściwego stosowania prawnych form działania administracji, uczestniczenia w działaniach organizacyjnych i czynnościach materialno – technicznych. Stosowane do tego kwalifikacje nabywa w trakcie studiów, a predyspozycje do ich uzyskania wynikają z wykształcenia ogólnego. Potwierdzają to m.in. zasady rekrutacji na stanowiska w administracji publicznej, które obejmują m.in. wymóg posiadania wykształcenia ogólnego na poziomie średnim.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, iż zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Należy też dodać, iż zasady rekrutacji określone przez Uczelnię nie odbiegają od rozwiązań typowych, przyjmowanych przez wiele innych szkół wyższych, także publicznych, w tym rangi uniwersytetu, właśnie dla kierunków „administracja”. Przyjęte przez Uczelnię zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Zasady rekrutacji uwzględniają związek liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia. Liczba rekrutowanych studentów w żadnym roku nie przekroczyła 100 co jest liczbą stosunkowo niewielką wobec potencjału dydaktycznego Wydziału, przez co możliwe jest utrzymanie odpowiedniej jakości kształcenia.

Także w opinii studentów limit przyjęć kandydatów na I rok studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych I stopnia na kierunku „administracja” dostosowany jest do potencjału

dydaktycznego oraz infrastruktury Uczelni, zasady i procedury rekrutacji na oceniany kierunek są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans oraz nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów.

2) Czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen?

Studenci posiadają podstawową wiedzę na temat Europejskiego Systemu Transferu Punktów. W ich opinii punkty ECTS przewidziane do realizacji zakładanych efektów kształcenia są odpowiednio określone oraz poprawnie uwzględniają czas oraz nakład pracy niezbędny do ich osiągnięcia.

Wymagania egzaminacyjne oraz forma i kryteria oceny osiągniętych przez studenta efektów kształcenia są podawane do informacji studentów przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć jak również dostępne są w formie sylabusów w systemie Extranet funkcjonującym na Uczelni. W trakcie rozmowy z zespołem oceniającym PKA studenci podkreślili, iż uprzednio podane do wiadomości założenia dotyczące wymagań egzaminacyjnych są konsekwentnie przestrzegane przez wykładowców. Istnieje możliwość zdawania egzaminu w kilku dogodnych terminach jak również w terminie poprawkowym lub komisyjnym.

Podczas rozmów studenci wyrazili opinię, że przyjęty system oceny osiągnięć jest ich zdaniem przejrzysty i obiektywny, a wystawiane przez nauczycieli akademickich oceny sprawiedliwe. Według studentów formy weryfikacji wiedzy i umiejętności pozwalają na ich sprawdzenie w każdym z obszarów kształcenia. Bieżąca weryfikacja osiągnięć studenta dokonywana za pomocą kolokwii oraz prac zaliczeniowych jak również ocena aktywności podczas zajęć stymulują proces uczenia się.

3) Czy struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów?

Program studiów ocenianego kierunku oraz przyjęty system punktów ECTS umożliwia przystąpienie przez studentów do realizowanych programów krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, w ramach których organizowane są wyjazdy do zagranicznych oraz krajowych uczelni partnerskich, w celu odbycia części (semestru lub roku) studiów.

W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci przyznali, że na Uczelni zapewniony jest dobry dostęp do informacji dotyczących programów wymian międzynarodowych, realizowany za pośrednictwem plakatów, ulotek oraz publikacji na stronie internetowej Uczelni oraz w systemie Extranet. Ponadto osoby odpowiedzialne za koordynację programów mobilnościowych udzielają kandydatom informacji w rozmowach bezpośrednich. Studenci zaznaczyli jednak, iż ze względów na życie prywatne oraz podjęte zobowiązania zawodowe, nie są zainteresowani tego typu ofertą, w związku z czym bardzo rzadko decydują się na uczestnictwo w oferowanych programach mobilności studentów.

Studenci pozytywnie ocenili ofertę dotyczącą prowadzonych lektoratów oraz jakość prowadzonych zajęć. Jednakże podczas rozmów z zespołem oceniającym PKA zwrócili Oni uwagę na niekorzystne dla studentów studiów stacjonarnych umieszczenie lektoratów w planie zajęć oraz ich połączenie z zajęciami innych kierunków studiów. Przedstawione rozwiązanie powoduje, iż studenci studiów stacjonarnych odbywają zajęcia w niekorzystnych dla nich terminach oraz uczą się języka ogólnego zamiast języka specjalistycznego Legal English.

4) Czy system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia?

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili system pomocy dydaktycznej oferowany na ocenianym kierunku studiów. Sylabusy przedstawiane studentom przez prowadzących podczas pierwszych zajęć oraz dostępne w systemie Extranet sformułowane są w przejrzysty i zrozumiały sposób. Zawierają one informacje dotyczące treści kształcenia, warunków zaliczenia oraz niezbędnej literatury dotyczącej danego przedmiotu. Studenci pozytywnie ocenili sposób prowadzenia zajęć oraz zaangażowanie nauczycieli akademickich, a także ich dostępność podczas wyznaczonych dyżurów i konsultacji. Zwrócili Oni jednak uwagę na możliwość kontaktu mailowego wyłącznie z niewielkim gronem pracowników naukowo-dydaktycznych.

Studenci ocenianego kierunku mogą korzystać na Wydziale z sieci internetowej oraz Systemu Informacji Prawnej Legalis. Zarówno laboratoria, jak i sale wykładowe, po uzyskaniu wcześniejszej zgody Dziekana, są udostępniane osobom realizującym badania lub projekty naukowe. Nauczyciele akademicki udostępniają studentom zalecaną przez nich literaturę oraz materiały w wersji elektronicznej tzw. e-skrypty w systemie Extranet. W opinii studentów przyjęte w tym zakresie rozwiązania jak również zasoby biblioteczne, zasady korzystania ze zbiorów oraz dostępność materiałów w wersji elektronicznej w pełni umożliwiają realizację zakładanych celów i efektów kształcenia.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA Studenci stwierdzili, że ustalony harmonogram zajęć jest dostosowany do ich potrzeb. Pozytywnie ocenili jednak funkcjonowanie Dziekanatu oraz wysoką kulturę osobistą osób w nim pracujących. W Dziekanacie dostępne są wszystkie informacje związane z organizacją i realizacją procesu kształcenia, godziny pracy dostosowane są do potrzeb studentów. Pozytywnie należy również ocenić kwestię wsparcia studentów niepełnosprawnych w trakcie realizacji procesu kształcenia. Studenci niepełnosprawni mogą liczyć na pomoc z zakresu przyznawania pomocy materialnej. Uczelnia dysponuje urządzeniami właściwymi dla osób słabo słyszących oraz słabowidzących umożliwiającymi realizację zakładanych celów i efektów kształcenia.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA, studenci w większości pozytywnie ocenili przyjęty system pomocy naukowej i materialnej. Mają Oni możliwość wyboru promotora oraz tematu pracy dyplomowej, jak również rodzaju zajęć seminaryjnych. Studenci podkreślili przejrzystość oraz sprawiedliwość przyjętego systemu wyboru promotora oraz związany z tym proces wyboru tematu pracy dyplomowej. Studenci odbywający studia na podstawie indywidualnego planu studiów i programu nauczania mogą korzystać z pomocy merytorycznej indywidualnego opiekuna naukowego. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA podkreślali, że dzięki odpowiedniemu podejściu nauczycieli akademickich mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań, a pozytywne nastawienie ze strony Władz Wydziału odpowiednio wspiera wszelkie formy aktywności studenckiej.

Zgodnie z Regulaminem pomocy materialnej rozpatrywaniem wniosków o stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomogi oraz stypendium Rektora dla najlepszych studentów zajmują się Wydziałowe Komisje Stypendialne oraz Odwoławcza Komisja Stypendialna, w których większość stanowią studenci. Pozytywnie należy ocenić dostęp do wszystkich informacji związanych z systemem pomocy materialnej, zapewniony poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji w systemie Extranet, możliwość uzyskania dodatkowych informacji w dziekanacie oraz przyspieszenie drogi administracyjnej w procedurze przyznawania pomocy materialnej, przez wprowadzenie elektronicznych wniosków. Studenci pozytywnie wypowiedzieli się na temat stypendium

Rektora w zakresie obowiązujących kryteriów. W trakcie rozmowy z zespołem oceniającym PKA jako sprawiedliwe ocenili zasady rozdziału punktów przyznawanych za poszczególne osiągnięcia będące podstawą przyznania stypendium motywacyjnego.

Na Wydziale Prawa i Administracji działa Samorząd Studentów którego przedstawiciele pozytywnie ocenili opiekę merytoryczną i materialną zapewnianą przez Władze Wydziału i Uczelni. Samorząd Studencki włączany jest w działalność gremiów kolegialnych zajmujących się sprawami studenckimi, w pracach których aktywnie uczestniczy. Pomimo, że nie posiada on wyodrębnionej siedziby, Władze Wydziału zapewniają niezbędną pomoc umożliwiającą sprawne działanie Samorządu. Organizacje Studenckie korzystają z środków przyznawanych na konkretne cele od Władz Dziekańskich oraz Rektorskich.

Studenci w większości są zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Pomocą organizacyjną w trakcie realizacji procesu kształcenia na każdym roku zajmuje się specjalnie powołany opiekun, do którego studenci zwracającą się z wnioskami i skargami. Zdaniem studentów ich rozstrzygnięcie odbywa się przejrzysto.

W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci zwrócili uwagę na przepisy podpisywanych z Uczelnią umów oraz moment ich zawierania. Umowy student - uczelnia dostarczane są studentom po uiszczeniu przez nich czesnego. W ich opinii możliwość zapoznania się z postanowieniami umowy dopiero po dokonaniu wstępnej opłaty negatywnie wpływa na możliwość ewentualnej zmiany decyzji o podjęciu studiów ze względu na poniesione uprzednio koszty. W powyższej sytuacji prawidłowym wydaje się wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego kandydatom na studia zapoznanie się z przepisami umowy zawieranej z Uczelnią już na etapie rekrutacji w celu zapoznania się z ewentualnie zaciągniętymi zobowiązaniami przed momentem poniesienia przez nich kosztów w wysokości czesnego.

W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci zwrócili uwagę na fakt, iż zgodnie z programem studiów studenci odbywający studia na kierunku „administracja” w trybie stacjonarnym oraz niestacjonarnym zobligowani są do zrealizowania 50 godzin wychowania fizycznego, któremu przypisano 2 punkty ECTS. Zapisy na poszczególne zajęcia sportowo-rekreacyjne w ramach realizacji przedmiotu wychowanie fizyczne przeprowadzane są w pierwszych dniach danego roku akademickiego. Studenci zwrócili uwagę, iż realizacja zajęć z zakresu wychowania fizycznego odbywa się na podstawie samodzielnie zorganizowanych przez studenta zajęć w ramach dyscypliny na którą student się zapisał. Przyjęcie takiego rozwiązania, skutkującego ponoszeniem przez studentów dodatkowych kosztów oraz nałożeniem obowiązku samodzielnego organizowania zajęć obligatoryjnie przewidzianych w programie studiów negatywnie wpływa na realizację założonych efektów kształcenia. Należy zauważyć, iż zajęcia przewidziane w programie studiów do których zaliczenia student jest zobowiązany na podstawie Regulaminu studiów powinny być zaplanowane oraz zorganizowane przez Uczelnię, a każdy student realizujący proces kształcenia powinien mieć możliwość uczestniczenia w nich. Mając na uwadze zgłoszone przez studentów zastrzeżenia względem organizacji procesu kształcenia postuluje się wdrożenie zajęć z wychowania fizycznego organizowanych oraz zapewnionych przez Uczelnię oraz zwolnienie studentów z obowiązku samodzielnego planowania miejsca realizacji przedmiotu wychowanie fizyczne.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) *Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na kierunek „administracja” w stopniu wynikającym z wymagań stawianych studentom kierunku i oczekiwań formułowanych wobec jego absolwentów.*
- 2) *System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się oraz zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen.*
- 3) *Uczelnia oferuje możliwości w zakresie współpracy międzyuczelnianej oraz międzynarodowej, jednakże studenci ze względów osobistych bardzo rzadko z tych możliwości korzystają.*
- 4) *System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej w dużej mierze sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.*

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.**

Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji;

Podstawą prawną działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (dalej: WSZJK) stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały nr 27/27/09/2013 Senatu Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie z dnia 27 września 2013r. W kwestii kompetencji organów i jednostek organizacyjnych Uczelni odsyła on do Statutu oraz Regulaminu studiów dzieląc jednocześnie te organy i jednostki na trzy grupy:

a) podmioty dostarczające informacje i opinie (dziekani, Rada Ekspertów, Akademickie Biuro Karier, pełnomocnicy dziekanów ds. jakości kształcenia, Komisja ds. zasad budowania systemu ECTS, Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych, Uczelniana komisja ds. jakości i efektów kształcenia, wydziałowe komisje ds. jakości i efektów kształcenia, Uczelniana komisja ds. rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, kierownicy katedr, opiekunowie specjalności, studenci, absolwenci),

b) podmioty podejmujące decyzje (Senat, Rektor, dziekani, kierownicy katedr),

c) podmioty przeprowadzające audyt jakości (pełnomocnicy dziekanów ds. jakości kształcenia, Uczelniana komisja ds. rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, wydziałowe komisje ds. rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, wydziałowa komisja ds. oceny jakości kształcenia).

Analizując ten podział zauważa się niewątpliwie dublowanie w niektórych przypadkach roli podmiotu dostarczającego informacje i opinie z rolą podmiotu przeprowadzającego audyt. Nie dotyczy to jednak komisji wydziałowych zajmujących się jakością kształcenia, albowiem wyraźnie rozróżnić należy wydziałową komisję ds. jakości i efektów kształcenia od wydziałowej komisji ds. oceny jakości i efektów kształcenia. Zespołowi oceniającemu przedstawiono stosowne zarządzenia Dziekana Wydziału Prawa i Administracji WSFiZ w sprawie powołania tych dwóch komisji (Zarządzenie nr 2/10/12 z dnia 16 października 2012r. oraz nr 1/11/12 z dnia 21 listopada 2012r.) oraz w sprawie powołania nowego składu osobowego tych komisji (Zarządzenie nr 3/10/13 z dnia 21 października 2013r. oraz nr 2/11/13 z dnia 15 listopada 2013r.). W rzeczywistości wspomniany tu „nowy skład osobowy” dotyczy głównie przedstawicieli studentów, co jest zrozumiałe. Sugerować można by jedynie wcześniejsze (niż dopiero w drugiej połowie drugiego miesiąca roku akademickiego) powoływanie tych składów. Nieco zastanawiające

jest powiązanie personalne tych dwóch komisji, a mianowicie powierzenie funkcji przewodniczącego komisji ds. oceny jednemu z członów komisji ds. jakości. Jednak komisja ds. jakości nie jest organem decyzyjnym kontrolowanym przez komisję ds. oceny, a więc nie można tu stawiać żadnego zarzutu, wprost przeciwnie, być może takie powiązanie personalne ułatwia właściwy podział wykonywanych przez obie komisje zadań.

Należy właśnie zwrócić uwagę na to, że wszelkie (uczelniane i wydziałowe) organy, które chociażby z samej nazwy mają się zajmować jakością kształcenia, nie są organami decyzyjnymi. W samym WSZJK podkreślono wręcz, że odpowiedzialność za kompleksowy proces funkcjonowania systemu jakości ponosi rektor, do którego kompetencji należy odpowiednie zapewnienie uczestnictwa pozostałych organów uczelni, kierowników jednostek organizacyjnych, studentów, pracowników dydaktyczno-naukowych, absolwentów i praktyków w procesie kształtowania, ewaluacji, rozwoju i doskonalenia systemu.

Niezależnie od wspomnianych wyżej dwóch komisji działa na Wydziale Prawa i Administracji WSFiZ (podobnie jak i na innych wydziałach) pełnomocnik dziekana ds. jakości kształcenia powołany Zarządzeniem nr 2/10/13 Dziekana Wydziału Prawa i Administracji z dnia 4 października 2013r. W zaprezentowanym Zespołowi Oceniającemu jego protokole datowanym na 8 listopada 2013r. można przeczytać, że jednym z głównych jego zadań jest wytyczenie celów i opracowanie strategii zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Wyliczając organy odpowiedzialne za jakość kształcenia na wizytowanym kierunku studiów nie można pominąć Uczelnianej (Senackiej) komisji ds. jakości i efektów kształcenia, do której kompetencji – zgodnie z Zarządzeniem Rektora nr 1/03/2013 z dnia 5 marca 2013r. – należy m.in. dostosowanie i doskonalenie programów kształcenia do wizji rozwoju WSFiZ oraz przygotowanie efektów kształcenia dla kierunków studiów.

Realizacja założonych efektów kształcenia zgodnie z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego jest jednym z priorytetów wynikających z misji Uczelni.

Polityką jakości objęte zostały następujące obszary:

- a) organizacja procesu dydaktycznego,
- b) polityka kadrowa,
- c) ocena planów studiów i programu nauczania,
- d) określanie i weryfikacja zakładanych efektów kształcenia,
- e) ocena pracowników administracyjnych,
- f) warunki studiowania,
- g) ocena satysfakcji studenta,
- h) ocena osiągnięć studentów,
- i) system monitorowania karier zawodowych absolwentów,
- j) system oceny procesu zarządzania kierunkiem i sposób wykorzystania jej wyników w celu doskonalenia kształcenia,
- k) opis udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie podnoszenia jakości kształcenia,
- l) opis systemu zapobiegania zjawiskom patologicznym, związanym z procesem kształcenia wraz z oceną trafności i skuteczności przyjętych rozwiązań.

W opisie organizacji procesu dydaktycznego podkreślono m.in. zróżnicowanie form zajęć z ograniczeniem udziału wykładów, wykorzystywanie metod aktywizujących studentów, uzależnienie od formy zajęć liczebności grup, ograniczenie dziennego wymiaru zajęć do 8 godzin na studiach stacjonarnych i 12 na niestacjonarnych, a także dostęp do materiałów dydaktycznych przez Extranet.

Spośród regulacji dotyczących polityki kadrowej na uwagę zasługuje kompetencja Rady Wydziału do systematycznego dokonywania okresowych przeglądów kadry (w okresie czteroletnim), obowiązek pracowników naukowo-dydaktycznych składania corocznych sprawozdań z działalności naukowo-badawczej oraz wprowadzania swoich osiągnięć do Extranetu. Wspomniane okresowe przeglądy kadry dokonywane są w oparciu nie tylko o analizę dorobku naukowo-badawczego, ale również informacji o jakości realizacji zadań dydaktycznych wynikających z ankietyzacji studentów i hospitacji zajęć. Ta ostatnia kwestia regulowana jest Zarządzeniem nr 1/11/2013 Dziekana Wydziału Prawa i Administracji z dnia 15 listopada 2013r., zgodnie z którym hospitacji podlegają asystenci i adiunkci ze stopniem doktora – co najmniej raz w ciągu roku akademickiego, a przeprowadzają ją co do zasady kierownicy katedr. Zespołowi Wizytującemu przedstawiono kilka przykładowych arkuszy hospitacji zajęć dydaktycznych, a także protokół posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Administracji obejmującego m.in. przyjęcie uchwały w przedmiocie oceny okresowej pracowników naukowo-dydaktycznych za lata 2010-2013.

Okresowe, katedralne spotkania zespołów realizujących program dydaktyczny danego przedmiotu, okresowe, wydziałowe seminaria dydaktyczne poświęcone doskonaleniu metodyki kształcenia kierunkowego i okresowe, wydziałowe seminaria poświęcone ogólnym problemom kształcenia na poziomie wyższym to przewidziane w WSZJK działania sprzyjające systematycznemu i kompleksowemu przeprowadzaniu ocen i analiz osiągnięcia efektów kształcenia.

Cykliczność (niestety bez doprecyzowania częstotliwości czasowej) zapowiedziana została w WSZJK również w stosunku do posiedzeń rad wydziałów poświęconych analizie, ocenie i projektowaniu planów studiów i programów nauczania.

Cykliczna (niestety znowu bez sprecyzowania częstotliwości) ma też być wg WSZJK dokonywana przez Komisję ds. oceny i jakości kształcenia ocena uzyskanych efektów kształcenia dokonywana przy pomocy mierników ilościowych (oceny z zaliczeń i egzaminów, oceny z prac kolokwialnych, współczynnik zaliczeń poszczególnych przedmiotów w pierwszym terminie, oceny aktywności studentów na zajęciach, odsetek studentów z zaliczeniem warunkowym i powtarzających rok/semestr, oceny uzyskane z egzaminu dyplomowego, oceny prac dyplomowych wystawiane przez recenzentów i promotorów, udział ocen bardzo dobrych na dyplomie w ogólnej liczbie ocen, wskaźnik odsiewu studentów) i jakościowych (wnioski z hospitacji zajęć, adekwatność pytań egzaminacyjnych i kolokwialnych do efektów kształcenia, dostosowanie pytań na egzamin dyplomowy do weryfikacji założonych efektów kształcenia, przestrzeganie zasad pisania prac licencjackich i magisterskich, opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki zawodowe i o absolwentach, wyniki badań ankietowych o losach absolwentów na rynku pracy). W skład systemu oceny realizacji efektów kształcenia wchodzi: opis procedur określania efektów kształcenia oraz monitorowania ich realizacji, system oceny prac zaliczeniowych, projektowych, egzaminacyjnych, system weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk oraz system sprawdzania końcowych efektów (proces dyplomowania). Podstawą oceny studenta na etapie monitorowania realizacji efektów kształcenia są okresowe prace kontrolne oraz wypowiedzi i różne formy aktywności w trakcie zajęć. Zadania egzaminacyjne muszą być formułowane z punktu widzenia efektów kształcenia zapisanych w kartach przedmiotów. Poziom osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia weryfikowany jest za pomocą analizy średnich ocen uzyskanych po zrealizowaniu całego programu studiów. Analiza ta pozwala na stały i skuteczny nadzór nad procesem stanowiącym efektów kształcenia i ich efektywnej ewaluacji. Przeprowadzana jest przez system komputerowy z wykorzystaniem danych zgromadzonych w Ekstranecie.

Kolejne cykliczne (coroczne) działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia to dokonywana przez Dyrektora Finansowego przy wykorzystaniu ankiety

studenckiej ocena pracowników administracyjnych. Zespołowi Wizytującemu zaprezentowano Raport z oceny pracowników administracyjnych w WSFiZ za rok 2013.

Elektroniczna ankieta studencka jest też narzędziem dokonywania (w skali pięciostopniowej) oceny satysfakcji studenta z jakości oferty dydaktycznej (a konkretnie: poziomu zajęć, komunikatywności wykładowcy, zgodności tematyki zajęć z programem, kontaktu wykładowcy ze studentami podczas zajęć i po zajęciach, atrakcyjności przekazu, punktualności prowadzenia zajęć, wykorzystania czasu przez wykładowcę, wykorzystanych i udostępnionych materiałów i oceny przedmiotu). O tych ankietach będzie jeszcze mowa przy okazji udziału interesariuszy wewnętrznych.

Ciągłemu monitorowaniu poddane jest osiągnięcie założonych efektów kształcenia przez studentów. Kontrola ta polega na bieżącym weryfikowaniu osiągnięć studenta bezpośrednio w trakcie zajęć (ćwiczeń), podczas wykonywania prac zespołowych i samodzielnych, na podstawie poziomu i jakości zaangażowania studenta w zajęciach, pracy własnej oraz na weryfikacji okresowej, tj. podczas zaliczeń i egzaminów.

W roku 2012 WSFiZ wprowadziła system monitorowania karier zawodowych swoich absolwentów. Składa się on z badań przeprowadzanych zarówno wśród absolwentów (w czterech etapach: począwszy od dnia egzaminu dyplomowego poprzez szósty miesiąc po zakończeniu studiów aż po trzy i pięć lat po zakończeniu studiów), jak również wśród pracodawców. O ankietach wśród absolwentów będzie jeszcze mowa przy okazji udziału interesariuszy.

Reasumując: Wszelkie działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów (zarówno opracowanie, jak i rzeczywiste stosowanie właściwych procedur) zasługują na ocenę pozytywną. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku jest typowa i nie budzi zastrzeżeń co do jej przejrzystości ani w aspekcie kompetencji poszczególnych organów, ani stosowanych procedur. WSZJK przewiduje systematyczne i kompleksowe działania zmierzające do analizy osiąganych efektów kształcenia, a Zespołowi Oceniającemu udowodniono, że przynajmniej niektóre z tych zapowiedzianych w WSZJK działań rzeczywiście były podejmowane.

Ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, Ocena przydatności tego systemu do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi (lub wzorcowymi) efektami kształcenia albo ze standardami kształcenia a także oczekiwań rynku pracy. Ocena jego dotychczasowej skuteczności w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia;

Analizując efektywność, przydatność i skuteczność systemu zapewniania jakości kształcenia należy odwołać się do zaprezentowanych Zespołowi Wizytującemu protokołów posiedzeń Wydziałowej Komisji ds. Jakości i Efektów Kształcenia z roku akademickiego 2012/13 (poza okresem wakacyjnym posiedzenia średnio co dwa miesiące) i semestru zimowego roku akademickiego 2013/14 (posiedzenia zazwyczaj raz w miesiącu), z których wynika, że komisja ta nie tylko została powołana i ma na piśmie określone kompetencje, lecz że faktycznie zajmuje się różnymi aspektami i konkretnymi zagadnieniami z zakresu jakości kształcenia. Podczas posiedzenia w dniu 7 czerwca 2013r. omówiono przedstawiony przez Wewnętrzny wydziałowy zespół ds. dostosowania dotychczasowych programów studiów do Krajowych Ram Kwalifikacji program kierunku „administracja”. Wspomniany tu Wewnętrzny wydziałowy zespół został powołany Zarządzeniem nr 2/11/12 Dziekana Wydziału Prawa i Administracji. Zespołowi wizytującemu zaprezentowano protokół z jego posiedzenia w dniu 20 maja 2013r. Przydatność działań zarówno tego zespołu, jak i

Wydziałowej komisji ds. jakości i efektów kształcenia z punktu widzenia badania zgodności programu kształcenia z założonymi efektami kształcenia należy ocenić pozytywnie. To samo dotyczy działalności Wydziałowego Koordynatora ECTS powołanego Zarządzeniem Dziekana nr 1/10/2012, a wniosek taki można wyprowadzić na podstawie analizy jego protokołu z dnia 2 września 2013r., w którym stwierdza m.in., że analiza programu studiów przeprowadzona w oparciu o dostarczone karty przedmiotów wykazała zachowanie zasad (...) Wprawdzie nie doszło jeszcze do sytuacji, w której by eliminowano jakieś nieprawidłowości programu kształcenia (gdyż takich nieprawidłowości nie wykryto), a w konsekwencji trudno ocenić zwłaszcza dotychczasową skuteczność w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia, to jednak analiza wewnętrzuczelnianych i wewnątrzwydziałowych regulacji prawnych dotyczących systemu zapewniania jakości kształcenia oraz faktycznych działań pozwala stwierdzić, że system mógłby być efektywny i przydatny.

Na pewno jednak w pełni efektywny nie jest, skoro Zespół Wizytujący dostrzegł w rzeczywistości rażące zaniedbania w procedurze oceniania osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia poprzez proces dyplomowania.

Nasuwa się refleksja, że prawdopodobnie nienależycie wykonuje swoje kompetencje Wydziałowa komisja ds. oceny jakości i efektów kształcenia. Trudno tutaj o jednoznaczną opinię, gdyż Zespołowi Wizytującemu nie przedstawiono żadnych protokołów z prac tej komisji. Może warto rozważyć zmianę jej składu osobowego, gdyż nieco dziwi fakt, że w organie, który ma wykonywać kompetencje nadzorcze na Wydziale zatrudniającym dużą liczbę nauczycieli akademickich posiadających tytuły naukowe i stopnie doktora habilitowanego nie zasiada ani jeden członek, który również posiadałby tytuł naukowy lub stopień doktora habilitowanego.

Ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian;

Zgodnie z Wewnętrznym Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia procedury dotyczące opisu efektów kształcenia, systemu ich oceny oraz walidacji są upubliczniane w Extranecie. Zasluguje to na ocenę pozytywną, aczkolwiek skromną. Można by zasugerować zwłaszcza potrzebę organizowania spotkań władz uczelni i wydziału ze studentami, podczas których upowszechniano by informacje dotyczące wyników monitorowania jakości kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia oraz wprowadzanych zmian.

2) Czy w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni?

Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie optymalizacji osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy;

Zgodnie z przepisami o WSZJK, ciałem doradczym i opiniotwórczym w kwestiach programów kształcenia i planów studiów, jakości oraz wykorzystywanych metod jest Rada

Ekspertów funkcjonująca w ramach poszczególnych kierunków studiów. Bierze ona udział w procesie tworzenia, dokonywania zmian, uzgadniania i precyzowania wszelkich elementów związanych z kształtowaniem oferty edukacyjnej, określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia, a także konsultowania programu kształcenia i planu studiów. Ze sformułowaniem „funkcjonująca w ramach poszczególnych kierunków studiów” nie koresponduje treść Zarządzenia Rektora nr 1/03/2012 z dnia 5 marca 2012 r. w sprawie powołania Rady Ekspertów Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie, trybu jej pracy i jej składu osobowego. Zarządzenie to powołuje bowiem jedną Radę Ekspertów, a nie odrębne dla poszczególnych kierunków studiów. Jednak analiza składu osobowego tej Rady (m.in. kilku radców prawnych, pracownik administracji publicznej, menadżerowie) pozwala uznać to gremium za interesariuszy zewnętrznych ocenianego kierunku studiów. Bardzo pozytywnie należy ocenić trzystronicową, wnikliwą i rzetelną Opinię Rady Ekspertów dotyczącą programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „administracja” na Wydziale Prawa i Administracji w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie.

Wymowne jest pominięcie we wstępnej części WSZJK pracowników wśród podmiotów dostarczających informacji i opinii. Niewątpliwie za interesariuszy wewnętrznych uważa się studentów, co znalazło potwierdzenie w części „D” WSZJK, w której wyraźnie wyliczono interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych: studenci, przedstawiciele biznesu, organizacji międzynarodowych (rządowych i pozarządowych). Jednak w tej samej części „D”, a konkretnie w opisie procedur określania efektów kształcenia oraz monitorowania ich realizacji, wyjaśniono, że propozycje dotyczące doskonalenia efektów kształcenia kierowane są przez m.in. wykładowców, natomiast w części „K” WSZJK wśród interesariuszy wewnętrznych obok studentów wyliczono pracowników naukowych i administracyjnych. Formą ich udziału w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest jednak wyłącznie uczestnictwo w posiedzeniach Wydziałowej Komisji ds. jakości i efektów kształcenia, w posiedzeniach katedr odpowiedzialnych za prowadzenie poszczególnych przedmiotów, w posiedzeniach Rady Wydziału i posiedzeniach Uczelnianej Komisji ds. jakości i efektów kształcenia. Biorąc pod uwagę fakt, że w skład większości z wyliczonych gremiów wchodzi tylko przedstawiciele pracowników wydziału, udział ogółu pracowników wydziału w procesie zapewniania jakości kształcenia należy ocenić jako wyjątkowo skromny. Lepiej można ocenić działania mające na celu aktywizację studentów w tym obszarze. W części „K” WSZJK stwierdzono, że wszyscy studenci wyrażają swoje opinie w ramach corocznego procesu ankietyzacji. Studenci mogą wskazywać treści programowe, które chcieliby wprowadzić lub usunąć do/z procesu kształcenia.

Stwierdzenie „wszyscy studenci wyrażają swoje opinie” może budzić wątpliwości, tym bardziej, że w zaprezentowanym Zespołowi Oceniającemu dokumencie „Jakość procesu dydaktycznego w semestrze letnim roku akademickiego 2012/2013 w ocenie studentów” znalazła się informacja o modyfikacjach (w porównaniu z poprzednimi badaniami) mających na celu m.in. zwiększenie liczby respondentów. Przecież gdyby wszyscy studenci brali udział w procesie ankietyzacji, to nie byłyby potrzebne działania mające na celu zwiększenie liczby respondentów. Informacja, że w badaniu udział wzięło 1391 studentów nie daje Zespołowi Wizytującemu poglądu na to, ilu spośród nich to studenci ocenianego kierunku i jaki procent studentów ocenianego kierunku wziął udział w procesie ankietyzacji. Pozytywnie należy ocenić sam fakt przeprowadzania takich badań, powrót do badań dotyczących oddzielnie każdego z semestrów, a także szeroko zakrojoną kampanię reklamową mającą na celu zachęcenie studentów do udziału w badaniu.

Podczas wizytacji stwierdzono podejmowane przez jednostkę działania mające aktywizować studentów do podnoszenia jakości kształcenia, brakuje jednak spotkań Władz Uczelni ze studentami, jako głównymi beneficjentami procesu kształcenia. Studenci mają

niewielką wiedzę na temat systemu zapewniania jakości kształcenia, nie do końca rozumieją jego znaczenie. Studenci chcieliby otrzymywać więcej informacji na temat wszelkich działań mających wpływ na dostosowanie programu kształcenia do wymagań rynku pracy. Wprowadzony na Uczelni system ankietyzacji służy do oceny jakości zajęć pod kątem realizowanych treści programowych oraz nakładu pracy nauczycieli akademickich. Studenci raz na semestr za pomocą systemu Extranet dokonują anonimowej oceny jakości nauczania. Dostęp do ankiety możliwy jest po zalogowaniu się. Przyjęte rozwiązanie po konsultacjach ze studentami oraz zapewnieniem anonimowości ze strony władz Rektorskich zostało przyjęte za obopólną zgodą. Kwestionariusz ankiety jest zrozumiały oraz stwarza możliwość zawarcia dodatkowych uwag studentów. Wyniki ankiet są opracowywane do postaci umożliwiającej ich analizę. Studenci wizytowanego kierunku wypełniają ankiety, jednak nie widzą działań Uczelni w zakresie wprowadzania zmian będących efektem otrzymanych w trakcie procesu ankietyzacji wyników. Wyniki ankiet nie są udostępniane studentom co powoduje ich negatywne nastawienie względem procesu ankietyzacji. W trakcie spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, iż udostępnienie ogólnych wyników i statystyk dotyczących ankiet oraz wcześniejsze podawanie terminu przeprowadzenia ankiety pozytywnie wpłynęłoby na odbiór procesu ankietyzacji wśród studentów. Programy studiów oraz inne regulacje dotyczące studentów są uchwalane po uprzednich konsultacjach z Samorządem Studentów posiadającym swoich przedstawicieli w kolegialnych gremiach wydziałowych oraz uczelnianych. Przedstawiciele studenci aktywnie uczestniczą w obradach poszczególnych komisji, Rady Wydziału oraz Senatu. Przedstawiają propozycje dotyczące poszczególnych rozwiązań oraz zgłaszają swoje uwagi. W trakcie rozmowy z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili opinię, iż przedstawiane propozycje oraz uwagi w większości poddawane są dyskusji oraz wdrażane w miarę możliwości.

Zespołowi Oceniającemu zaprezentowano również Raport z systemu badania satysfakcji absolwentów w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie za rok 2012 dotyczący wyłącznie absolwentów kierunku „administracja”. W badaniu przeprowadzonym bezpośrednio po zakończeniu studiów udział wzięło 27 absolwentów na 69 uprawnionych, a w badaniu przeprowadzonym po 6 do 12 miesięcy od zakończenia studiów już tylko 6 absolwentów spośród tych 69 uprawnionych. Oczywistym jest więc postulat podjęcia działań zwiększających frekwencję w tych badaniach przy pozytywnej ocenie samego faktu ich przeprowadzania.

w przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeżeli były sformułowane poprzednio, ocenić dokonane zmiany i ich efekty;

Z raportu samooceny wynika, że jest to pierwsza wizytacja na ocenianym kierunku studiów.

w przypadku dokonania oceny kierunku/akredytacji jednostki przez zagraniczną instytucję akredytacyjną – należy przedstawić stanowisko w sprawie wykorzystania wyników tej oceny w podnoszeniu jakości kształcenia.

Brak informacji na temat oceny kierunku czy akredytacji uczelni przez zagraniczną instytucję akredytacyjną.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+		+	+
umiejętności	+	+	+		+	+
kompetencje społeczne	+	+	+		+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów, chociaż metody te wymagają stałego doskonalenia, czego potwierdzeniem są dostrzeżone nieprawidłowości w procesie dyplomowania.

2) W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni. Udział interesariuszy wewnętrznych - w przeciwieństwie do zewnętrznych – należy jednak uznać za zbyt skromny, w szczególności odnośnie pracowników.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ¹					
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Sformułowane efekty kształcenia są zgodne z KRK we wszystkich obszarach. Uwzględniają one możliwości realizowania zindywidualizowanej koncepcji kształcenia w szerokich granicach wyznaczonych przez KRK, przez przedstawienie specyficznych efektów kształcenia, zwłaszcza do proponowanych specjalności. Kierunkowe, przedmiotowe

¹ Ocena obowiązkowa jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

i modułowe efekty kształcenia są zgodne z wymaganiami formułowanymi dla obszaru wiedzy, z którego wywodzi się kierunek. Dokonane przez Zespół ustalenia pozwalają na sformułowanie uwag krytycznych o ograniczonym zakresie. Zdarza się w szczególności, że w pracach dyplomowych pojawiają się błędy merytoryczne i formalne. Fakt występowania błędów nieco obniża ocenę systemu weryfikacji efektów kształcenia w zakresie opieki merytorycznej nad dyplomantem.

Uczelnia powinna położyć zdecydowanie większy nacisk na stronę formalno - prawną swojej działalności. Świadczy o tym m.in. brak możliwości uwzględnienia przez ZO, w składzie minimum kadrowego dla kierunku, większości (!) spośród 26 nauczycieli zgłoszonych do minimum kadrowego, co było spowodowane prawie wyłącznie brakami o charakterze formalno – prawnym, a nie niewłaściwymi kwalifikacjami zawodowymi kadry. Również z powodu braku odpowiedniego dokumentowania, Uczelnia nie mogła w pełni wykazać, podczas wizytacji, działań związanych z funkcjonowaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Jeśli chodzi o uchwałę RW w przedmiocie przyporządkowania kierunku do obszaru, dziedzin i dyscyplin nauki, to o ile wskazanie - jako dyscyplin, na których budowane są efekty kształcenia dla kierunku - „prawa” i „nauk o administracji” jest w pełni uzasadnione, gdyż efekty i zajęcia oparte na tych dyscyplinach stanowią „miażdżącą większość” efektów i zajęć oferowanych na ocenianym kierunku, to wskazanie w w/w uchwale RW pozostałych dyscyplin już uzasadnione nie jest, gdyż efekty i zajęcia oparte na tych dyscyplinach (ekonomia, nauki o polityce, historia, nauki o zarządzaniu) stanowią bardzo niewielką część oferty edukacyjnej kierunku. W szczególności, za błąd oświadczenia woli należy uznać wskazanie dyscypliny „historia”, która niepotrzebnie lokuje kierunek w obszarze nauk humanistycznych.

Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają wymagane kryteria, aczkolwiek wskazane jest dalsze powiększanie zasobów bibliotecznych w zakresie publikacji z dziedziny nauk prawnych. Słabą stroną infrastruktury dydaktycznej są braki w zakresie przystosowania do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo.

Natomiast pod względem koncepcji rozwoju kierunku i systemu wsparcia studentów, oceniany kierunek prezentuje się dobrze.

Prof. nzw. dr hab. Paweł Chmielnicki

